

Mieli avoimena -opas sosiaalialan ammattilaiselle avoimien suhteiden parissa työskentelyyn

Alina Sarka-alho & Ellinoora Weckström

2024 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Mieli avoimena -opas sosiaalialan ammattilaiselle avoimien suhteiden parissa työskentelyyn

Alina Sarka-alho & Ellinoora
Weckström
Sosionomi, AMK
Opinnäytetyö
Toukokuu, 2024

Alina Sarka-alho, Ellinoora Weckström

Mieli avoimena -opas sosiaalialan ammattilaiselle avoimien suhteiden parissa työskentelyyn

Vuosi

2024

Sivumäärä

90

Opinnäytetyön toimeksiantajana oli Parisuhdekeskus Kataja. Opinnäytetyö oli kehittämistyö, jonka tuotos oli Mieli avoimena -opas sosiaalialan ammattilaisille avoimien suhteiden parissa työskentelyyn. Tavoitteena oli olla edistämässä sensitiivistä kohtaamista pari- ja monisuhteiden teemoja käsittelevässä asiakastyössä. Tavoitteena oli myös se, että toimeksiantaja voi hyödyntää opasta työssään.

Opinnäytetyössä hyödynnettiin kahta tutkimusmenetelmää, jotka olivat kysely ja haastattelu. Kyselyn ja haastattelun tutkimuskysymyksenä oli, miten avoimessa suhteessa olevat asiakkaat voi kohdata sensitiivisesti sosiaalialalla ja onko sosiaalialan ammattilaisilla ennakkoluuloja tai olettamuksia avoimessa suhteessa olevia asiakkaita kohtaan. Kysely oli kvantitatiivinen sekä kvalitatiivinen tutkimus, koska siinä oli suljettuja sekä avoimia kysymyksiä. Kysely julkaistiin Eettisesti monisuhteiset -Facebook ryhmässä, jossa tavoitettiin 59 kohderyhmäläistä. Haastattelu oli kvalitatiivinen menetelmä. Haastateltava oli seksuaaliterapeutti, joka on työskennellyt avoimien suhteiden teemojen parissa. Tietoperustaa hyödynnettiin kysely- ja haastattelukysymyksiä tehdessä. Opinnäytetyön tietoperustassa käsiteltiin muun muassa avoimia suhteita ja monisuhteisuutta, vähemmistöjen hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä sekä sensitiivistä kohtaamista sosiaalialan asiakastyössä. Saatu aineisto oli linjassa tietoperustan kanssa.

Materiaali oppaaseen saatiin haastattelu- ja kyselyvastauksista sekä tietoperustasta. Oppaan sisältöön kuului keskeisimmät käsitteet aiheeseen liittyen sekä tietoperustaa, vinkkejä ammatilliseen reflektointiin ja pohdintaan, muistutuksia kohtaamiseen liittyen sekä konkreettisia neuvoja esimerkiksi puheeksi ottamiseen sekä lueteltu toimijoita tai sivuja, josta löytää lisää tietoa. Toimeksiantajan palautteen mukaan opas oli onnistunut ja suurin osa työryhmään kuuluvista aikoo hyödyntää opasta työnsä tukena.

Alina Sarka-alho, Ellinoora Weckström

An Open mind guide for social services professionals for working with open relationships

Year

2024

Pages

90

The partner of the thesis was Parisuhdekeskus Kataja. The thesis was a development project, the output of which was an Open mind guide for social professionals who work with open relationships. The objective was to promote a sensitive encounter in client work dealing with the themes of couples and multiple-partner relationships. The goal was also that Parisuhdekeskus Kataja could use the guide in their work.

The thesis utilised two research methods, which were a survey and an interview. The research question of the survey and interview was how to deal sensitively with clients in an open relationship in the social sector and whether social sector professionals have prejudices or assumptions towards clients in an open relationship. The survey was a quantitative and qualitative study because it had both closed and open questions. The survey was published in the Eettisesti monisuhteiset Facebook group, where 59 target group members were reached. The interview was a qualitative method. The interviewee was a sex therapist who has worked with the themes of open relationships. The theory section was utilised when creating the survey and interview questions. The theoretical framework of the thesis discussed topics such as open relationships and multiple-partner relationships, factors affecting the well-being of minorities, and sensitive encounters in customer work in the social sector. The obtained material was in line with the theoretical framework.

The material for the guide was obtained from the interview and survey responses and the theoretical framework. The content of the guide included the most central concepts related to the topic as well as a knowledge base, tips for professional reflection, reminders on how to encounter a client, and concrete advice, for example, on speaking up, as well as a list of actors or pages where to find more information. According to the partner's feedback, the guide was successful, and most of the members of the work group plan to use the guide to support their work.

Keywords: open relationship, relationship, non-monogamy, sensitive encounter, guide

Sisällys

1	Johdanto.....	8
2	Opinnäytetyön työelämäkumppani	9
3	Ihmissuhteet ja niiden muodostuminen	9
3.1	Parisuhde ja sen vaiheet	9
3.2	Monisuhteet ja eri suhdemuodot.....	10
3.2.1	Polyamoria.....	11
3.2.2	Swingaus	12
3.3	Avoin suhde	12
3.4	Seksi ihmissuhteessa	14
4	Vähemmistöt ja hyvinvointi.....	15
4.1	Seksuaalinen hyvinvointi	15
4.2	Vähemmistöjen kokema stigma	16
4.3	Vähemmistöstressin vaikutus avoimissa suhteissa olevilla	17
4.4	Onnellisuusmuurin huomioiminen asiakastyössä	18
5	Sosiaalialan asiakastyö	19
5.1	Sosiaalialan asiakastyön lähtökohdat.....	19
5.2	Kohtaaminen asiakastyössä	20
6	Opinnäytetyön toteutus	22
6.1	Tarkoitus ja tavoite.....	22
6.2	Kehittämistyön menetelmälliset valinnat	22
7	Kysely Eettisesti monisuhteiset Facebook-ryhmään	23
7.1	Kyselyn kysymykset	25
7.2	Kyselyn tulosten sisällönanalyysi.....	26
7.3	Kyselyn tulokset ja pohdinta	30
8	Seksuaaliterapeutin haastattelu	39
8.1	Haastattelun kysymykset.....	40
8.2	Haastattelun vastausten sisällönanalyysi	41
8.3	Haastattelun vastaukset ja pohdinta	41
9	Kehittämistyön tuotos eli Mieli avoimena -opas ammattilaisille	43
10	Kehittämistyön arviointi.....	46
10.1	Kyselyyn vastanneiden palaute kyselystä	46
10.2	Haastateltavan palaute haastattelusta	50
10.3	Työelämäkumppanin palaute ja arviointi	51
10.4	Itsearviointi opinnäytetyöstä	52
11	Eettisyys ja luotettavuus	54
12	Pohdinta	55

Lähteet.....	58
Kuvat	64
Liitteet.....	65

1 Johdanto

Opinnäytetyön työelämäkumppani oli Parisuhdekeskus Kataja. Opinnäytetyön tarkoituksena oli tuottaa opas. Opas suunniteltiin sosiaalialan ammattilaisille ja siinä on tietoa avoimista suhteista sekä neuvoja, kuinka kohdata asiakkaat sensitiivisesti. Avoin suhde tarkoittaa kahden tai useamman henkilön välistä ihmissuhdetta, jossa osapuolten on sallittua muodostaa intiimejä ja seksuaalisia suhteita suhteen ulkopuolisiin henkilöihin sovittujen sääntöjen puitteissa (Polyamoria ja monisuhteisuus 2023a). Tavoitteena oli, että työelämäkumppani hyötyy oppaasta ja pystyy ottamaan sen käyttöön toiminnassaan. Opinnäytetyön tavoitteena oli olla edistämässä sensitiivistä kohtaamista pari- ja monisuhteen teemoja käsittelevässä asiakastyössä.

Parkes Murphyn, Joelin, ja Muisen tekemä tutkimus (2020) osoittaa, että jos sosiaalialan asiakastyötä tekevillä ammattilaisilla on negatiivisia ennakkokäsityksiä avoimesta suhteesta, he saattavat ihmissuhdetyössä liittää asiakkaiden haasteet ja ongelmat heidän monisuhteisuuteensa. Taivalojan tekemän tutkimuksen (2018) mukaan Suomessa monisuhteisilla henkilöillä on kokemuksia sosiaalialan palveluiden normatiivisuudesta sekä ammattilaisten osaamattomuudesta kohdata ihmissuhteiden moninaisuutta.

Ylen artikkelissa (2023) Sexpon Ihmissuhdeterapiakeskuksen johtaja Tiina Vilponen kertoo, että vanhempien avoimiin suhteisiin liittyvät yhteydenotot ovat lisääntyneet. Vilponen myös kertoo, että terapiassa on myös aikaisempaa enemmän perheellisiä ihmisiä, jotka pohtivat suhteensa avaamista. Vilponen myös toteaa, että yhteiskunnassa on nykyään enemmän tilaa ja ymmärrystä suhteiden moninaisuudelle.

Monogamialla on pitkät juuret yhteiskunnassamme, joka voi osakseen selittää sitä, miksi avoimet suhdemuodot ovat joillekin vieras ja outo käsite. Monogamia tarkoittaa ihmissuhdemuotoa, jossa ihmisellä on vain yksi kumppani ja jossa romanttisesti ja seksuaalisesti intiimi kanssakäyminen muiden kuin oman kumppanin kanssa on poissuljettu (Polyamoria ja monisuhteisuus 2023a). Sam Holstein (2023) kirjoittaa evoluution näkökulmasta, että ihmiset ovat sosiaalisesti yksiavioisia, sillä ihmislapset ovat elämänsä alkuaikoina käytännössä avuttomia ja tarvitsevat molempia vanhempiaan vastaamaan tarpeisiinsa. Monogaamisuus myös mahdollisti muinaisten miesten rauhanomaisen yhteiselon. Lisäksi lapsia on vuosikymmenten ajan kasvatettu monogamiaan muun muassa saduissa, lauluissa sekä elokuvissa, joissa etsitään unelmien prinssiä ja prinsessaa mahdollistamaan elämän onnellinen loppu.

2 Opinnäytetyön työelämäkumppani

Opinnäytetyön työelämäkumppani oli Parisuhdekeskus Kataja Ry. Se on valtakunnallinen, vuonna 1994 perustettu, uskonnollisesti ja poliittisesti sitoutumaton parisuhdetyön asiantuntijakansalaisjärjestö. Järjestö on rahoitettu STEA:n myöntämästä tuesta ja yhdistyksen rahoituksesta. (Parisuhdekeskus Kataja 2023.)

Parisuhdekeskus Katajan tavoitteena on vahvistaa parisuhteiden hyvinvointia kaikenlaisissa perheissä. He myös kouluttavat vapaaehtoisia ja ammattilaisia sekä tukevat pareja. Parisuhdekeskus Kataja toteuttaa toimintaa ja tapahtumia, jonne kaikki ovat tervetulleita ja kaikenlaisia suhteita kunnioitetaan. Parisuhdekeskus Kataja järjestää myös luentoja, kursseja, puhe- ja chat-neuvontaa, parineuvontaa verkossa sekä erilaisia koulutuksia. (Parisuhdekeskus Kataja 2023.)

Parisuhdekeskus Kataja koordinoi valtakunnallista parisuhdeverkostoa, joka suunnittelee vuosittain valtakunnalliset parisuhdepäivät sekä -viikon. Parisuhdekeskus Kataja myöntää joka vuosi vuoden parisuhdeteko -palkinnon. (Parisuhdekeskus Kataja 2023.)

3 Ihmissuhteet ja niiden muodostuminen

Ihmissuhde on yhteys kahden tai useamman ihmisen välillä. Ihminen on sosiaalinen eläin, joka tarvitsee jo vauvana kasvaakseen ja kehittyäkseen toista ihmistä sekä vuorovaikutuksellista suhdetta toiseen ihmiseen. Ensimmäinen ihmissuhde on hoivaajan ja vauvan välille muodostuva kiintymyssuhde. Lapsuudessa koettu kiintymyssuhde ja varhainen vuorovaikutussuhde antaa pohjan kaikille henkilön tuleville ihmissuhteille. (Mäntymaa, Luoma, Puura & Tamminen 2003.)

Ihmissuhteet muodostuvat kiintymyksestä, vuorovaikutuksesta, yhteydestä, rooleista, erillisyydestä ja tunteista. Ihmissuhde voi liittyä esimerkiksi perhesuhteisiin, ystävyysuhteisiin, työsuhteisiin, sukulaissuhteisiin tai sukupuolisuhteisiin. Ihmissuhteet muodostavat ihmisen sosiaalisen verkoston. Sosiaalinen verkosto muodostuu niistä ihmisistä, jotka ovat kullekin yksilölle merkityksellisiä. (Nyyti ry 2023; Mehiläinen 2023.)

3.1 Parisuhde ja sen vaiheet

Parisuhde tarkoittaa kahden ihmisen välistä suhdetta, joka perustuu kiintymykseen ja seksuaalisuuteen (Kielitoimisto 2022). Toimiva ja turvallinen parisuhde lisää henkistä hyvinvointia sekä parantaa myös fyysistä terveyttä. Toimiakseen parisuhde vaatii avoimuutta sekä empatiaa. Kumppanille tulee pystyä kertomaan omista toiveista ja tarpeista. Terveessäkin parisuhteessa tulee riitoja ja erimielisyyksiä, mutta niistä osataan puhua avoimesti sekä haasteet

selvitetään yhdessä. Parisuhde voidaan jakaa kolmeen vaiheeseen: rakastumisvaiheeseen, itsenäistymisvaiheeseen sekä rakkausvaiheeseen. (Mieli ry 2021; Väestöliitto 2023b; Lamothe & Raypole 2023.)

Rakastumisvaihe kuuluu parisuhteen alkuun. Siihen liittyy voimakas kiinnostuminen toisesta, jopa hullaantuminen. Toinen ihminen tuntuu täydelliseltä ja erillään olo tuntuu vaikealta, sillä ikävä on niin suuri. Parisuhteen luonnolliseen kehitykseen kuitenkin kuuluu, että parisuhteen jatkuessa tämä huuma haihtuu. (Mieli ry 2021.)

Itsenäistymisvaiheessa parisuhteessa haetaan rajoja yhdessäololle ja erillisyydelle sekä käydään valtataistelua. Ihannoinnin tilalle astuu realismi: kumppanin virheitä ja epätäydellisyyksiä alkaa huomaamaan. Itsenäistymisvaihe on haastavaa aikaa parisuhteeseen, mutta jos se kyetään yhdessä selvittämään, parisuhde jatkuu ja lujittuu. Kumppanin erilaisuus tulee hyväksyä, jotta parisuhde voi jatkua. Itsenäistymisvaihe voi olla joillekin ylivoimainen, jolloin parisuhde päättyy eroon. (Mieli ry 2021.)

Rakkausvaihe tarkoittaa sitä, että kykenee kohtaamaan ja hyväksymään todellisen itsen ja toisen. Tasavertaisessa parisuhteessa rakkausvaihe on vastavuoroisuutta, jossa kumpikin kokee olonsa hyväksytyksi ja rakastetuksi. (Mieli ry 2021.)

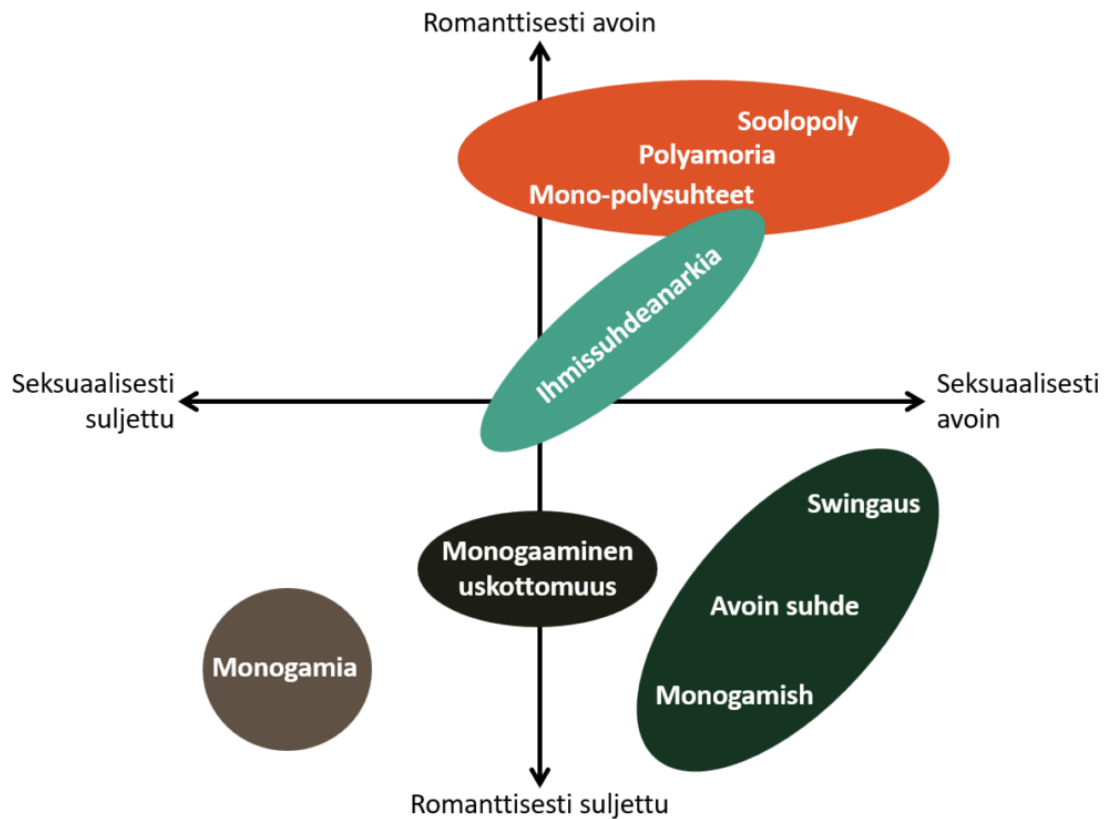
3.2 Monisuhteet ja eri suhdemuodot

Parisuhteiden lisäksi on myös moninaisia suhdemuotoja. Yhteiskunnassamme vallitsevien normien mukaan ihmiset tavoittelevat parisuhdetta, johon kuuluu vain kaksi ihmistä. Tällaista suhdemuotoa kutsutaan monogamiaksi. (Seta 2023a.) Monogamian lisäksi on eettinen monisuhteisuus, joka on kattotermi intiimeille ihmissuhteille, joihin kuuluu enemmän kuin kaksi osapuolta. Eettisissä monisuhteissa jokainen osapuoli on antanut suostumuksensa romanttisten tai/ja seksuaalisten suhteiden luomiseen muiden kuin yhden kumppanin kanssa. (Moors, Ramos & Schechinger 2023, 1.)

Väestöliiton sivuilla (2023a) kerrotaan Finsex-tutkimuksesta, jossa tarkasteltiin, kuinka monet suomalaiset joko haluaisivat tai olivat toteuttaneet elämässään useampia suhteita samaan aikaan. Vastausten perusteella monisuhteisuutta toivoi vuonna 2015 miehistä 12 % ja naisista viisi prosenttia. Miehistä 27 % ja naisista yhdeksän prosenttia voisi ylläpitää sukupuolisuhdetta yhtä aikaa useamman ihmisen kanssa. Valmius monisuhteisuuteen on siis tutkimuksen mukaan kolme kertaa yleisempää miehillä kuin naisilla.

Finsex-tutkimuksia on tehty vuodesta 1971 vain viisi kappaletta. Vuoden 1999 ja 2007 välillä miesten valmius monisuhteisuuteen laski. Vuoden 2007 ja 2015 välissä se kuitenkin lähti taas nousemaan. Naisilla puolestaan valmius monisuhteisuuteen on ollut vuodesta 1999 vuoteen 2015 nousussa.

Eri suhdemuodot voidaan karkeasti jakaa neljään osaan: seksuaalisesti avoin tai suljettu ja romanttisesti avoin tai suljettu (kuva 1). Kuva 1 havainnollistaa, miten monogaaminen suhde ja ei-monogaamiset suhteet jakautuvat tälle akselille. Esimerkiksi monogamia on sekä seksuaalisesti että romanttisesti suljettu, kun taas polyamoria on avoin niin romanttisesti kuin seksuaalisesti. On tärkeää myös muistaa, että esimerkiksi vaikka kaikki polyamoria on monisuhteisuutta, kaikki monisuhteisuus ei ole polyamoriaa. (Polyamoria ja monisuhteisuus 2023c.)

Kuva 1: Eri suhdemuodot akselilla (Polyamoria ja monisuhteisuus 2023 c).

Suhenormeihin kuuluu myös se, että parisuhteeseen kuuluu aina seksi, jota harrastetaan vain oman kumppanin kanssa. Nämä normit jättävät varjoonsa suhteiden moninaisuuden. Monisuhteisuuden toteuttamiselle on hyvin monia eri tapoja. Monisuhteisuudesta käytetään termiä ei-monogaaminen. (Seta 2023a; Polyamorisuus ja monisuhteisuus 2023b.)

3.2.1 Polyamoria

Yksi monisuhteisuuden muodoista on polyamoria. Polyamoria tarkoittaa sitä, että henkilöllä on joko seksuaalisesti tai romanttisesti tai kummallakin tavoin intiimejä ihmissuhteita usean ihmisen kanssa samaan aikaan. Polyamoriassa erityisen tärkeää on avoimuus, rehellisyys sekä kaikkien osapuolien tietoinen suostumus. Polyamoria ei ole sama asia kuin esimerkiksi swingaus, eli parinvaihto, tai avoin suhde, johon se saatetaan usein sekoittaa. Keskeisemmin se

eroaa niistä siten, että polyamoriassa tavoitteena on useiden romanttisen sekä yhteen kietoutuneiden ihmissuhteiden rakentaminen. (Seta 2023a.)

Polyamorisissa suhteissa jokaisella on oikeus päättää kumppaniensa lukumäärä, valita itse kumppaninsa, valita, kuinka paljon aikaa ja muita resursseja sijoittaa suhteeseensa kunkin kumppanin kanssa, viettää kunkin kumppanin kanssa kahdenkeskistä aikaa sekä kokea erityisiä hetkiä ja intohimoa kunkin yksittäisen kumppanin kanssa. Polyamoria vaatii kehittyneitä ihmissuhdetaitoja sekä halua jatkuvaan ihmissuhteiden kehittämiseen. On myös tärkeää pohtia omia rajojaan ja tarpeitaan. (Polyamoria ja monisuhteisuus 2023b; Veaux 2020; Polyamoria ja monisuhteisuus 2018.)

3.2.2 Swingaus

Swingaus on myös monisuhteisuuden muoto. Siinä parisuhteessa olevat henkilöt harrastavat yhdessä seksiä muiden parien tai yksilöiden kanssa. Swingerit voivat löytää seksikumppaneita esimerkiksi erilaisista applikaatioista, tapahtumista, erotiikkaklubeilta tai jopa risteilyiltä, jotka on järjestetty tuomaan yhteen swingauksesta kiinnostuneita ihmisiä. (Taylor 2022.)

Swingaus voidaan sekoittaa polyamoriaan tai avoimeen suhteeseen. Kaikki kolme kuuluvat monisuhteisuuden kattotermin alle, mutta niitä erottaa se, ovatko partnerit emotionaalisesti vai seksuaalisesti eksklusiivisia. Swingerit ovat sitoutuneita vain yhteen romanttiseen suhteeseen kerralla, kun taas polyamoriassa henkilöllä voi olla useita romanttisia suhteita samaan aikaan. Avoimessa suhteessa suhteen osapuolet yleensä näkevät muita ihmisiä erikseen, kun taas swingauksessa osapuolet hankkivat seksuaalisia kokemuksia yhdessä. (Taylor 2022.)

3.3 Avoin suhde

Avoin suhde tarkoittaa kahden tai useamman henkilön välistä ihmissuhdetta, jossa osapuolten on sallittua muodostaa intiimejä ja seksuaalisia suhteita suhteen ulkopuolisiin henkilöihin sovittujen sääntöjen puitteissa. Avoin suhde on eri asia kuin kumppanin pettäminen, sillä petämisessä rikotaan ihmissuhteen sovittuja sääntöjä. Joissakin määritelmässä avoin suhdemuoto voi pitää sisällään myös romanttisten yhteyksien muodostamisen suhteen ulkopuolella oleviin henkilöihin. (Polyamoria ja monisuhteisuus 2023a.)

Utahin, Westernin ja Yorkin yliopistot tekivät vuonna 2020 pitkittäistutkimuksen, jossa tutkittiin monogaamisia ja suhteensa avaamista pohtivia pareja, jotka toiset avasivat suhteensa ja toiset eivät. Tutkimuksessa verrattiin suhteen laadun, seksuaalisen tyytyväisyyden sekä muun tyytyväisyyden ja hyvinvoinnin eroja eri suhdemuodoissa. Tutkijat Parkes Murphy, Joel ja Muise (2020) totesivat tällä tutkimuksella, että monogaamisessa suhteessa elävät ovat yhtä onnellisia kuin avoimessa suhteessa elävät, eikä suhdemuoto vaikuta suhteen psyykkiseen laatuun. Tutkimuksessa ei myöskään havaittu, että suhteen avaaminen olisi vaikuttanut

alkuperäisen suhteen laatuun heikentävästi. Tutkimuksen osallistujat, jotka avasivat suhteensa tutkimuksen aikana, kokivat positiivisia vaikutuksia seksuaalisessa tyytyväisyydessään, kun taas monogaamisissa suhteissa olevien kokemukset jakautuivat positiivisen, neutraalin sekä negatiivisten muutosten väliin seksuaalisessa tyytyväisyydessä. Tutkimuksessa todettiin, että suhteen avaaminen voi auttaa parantamaan kumppaneiden seksielämää. Tutkijat totesivat, että tämä havainto voi selittyä osittain myös sillä, että seksuaalista yhteensopimattomuutta kokeneilla ja suhteen avaamista pohtineilla kumppaneilla oli aluksi alhaisempi seksuaalinen tyytyväisyys, joten heidän seksuaalisessa tyytyväisyydessään oli enemmän parannettavaa.

Tutkimuksessa (2020) selvitettiin myös osallistujien syitä avata suhteensa. Osallistujien yleisimpiä syitä suhteen avaamista oli kumppanien seksuaalisten mieltymysten eripaisuus, kuten eripariset seksuaalifantasiat, seksuaaliset mieltymykset ja libido. Kumppanit eivät pystyneet vastaamaan toistensa seksuaalisiin tarpeisiin esimerkiksi sairauden tai aseksuaalisuuden takia. Muita syitä suhteen avaamiselle voi olla osapuolten halu tutkia omaa seksuaalisuuttaan tai seksuaalisia suhteitaan muihin sukupuoliin. Yksi syy voi olla myös se, että joitain henkilöitä kiihottaa seksuaalisesti ajatus omasta kumppanista harrastamassa seksiä jonkun toisen kanssa. (Parkes Murphy, Joel & Muike 2020; Kassel 2020.)

Parkes Murphyn, Joelin, ja Muisen tutkimus (2020) osoittaa, että kumppaneilla, joilla on isoja haasteita omissa suhteissaan ennen suhteen avaamista, suhteen avaaminen on jopa haitallista suhteen laadun ja tyytyväisyyden kannalta. Suhteen avaaminen vaikuttaa siis merkittävästi vain seksuaaliseen tyytyväisyyteen, eikä niinkään muihin suhteen osa-alueisiin. Tutkimuksessa todettiin, että toimivassa suhteessa, on se sitten avoin tai suljettu, tulee olla kaikille selvät säännöt, läpi käyty suhteen rajat, toimiva kommunikaatio sekä luottamus ja avoimuus kumppanien välillä.

Sex and Marital Therapy -lehden artikkelin (2017) mukaan useampi, kuin joka viides aikuinen amerikkalainen, on pohtinut suhteen avaamista tai ollut avoimessa suhteessa. Kaalimadon teettämän kansalaistutkimuksen (2023) mukaan 19 % suomalaisista vastasi, että heitä kiinnostaa avoin suhdemuoto. Kaalimadon tutkimukseen vastasi eri ikäisiä miehiä ja naisia. Sukupuolijaottelun mukaan avoin suhde kiinnosti tutkimuksen mukaan enemmän miehiä. Kiinnostuneimpia avoimesta suhteesta olivat 25-34-vuotiaat aikuiset, jopa 26 % tutkimuksen mukaan.

Gillette (2023) on listannut vinkkejä siihen, kuinka ottaa avoin suhde puheeksi kumppanin kanssa. Tärkeää on itse tietää, mitä haluaa ja miksi haluaa sekä tehdä ne myös selväksi kumppanille. On myös hyvä valita aika ja paikka, jossa kummallakin on rauhallinen, turvallinen ja mukava olla. Keskustelussa tärkeää on olla empaattinen sekä kuunnella toista ja hänen ajatuksiaan tuomitsematta. Avoin suhde vaatii toimiakseen sen, että kaikki osapuolet ovat tyytyväisiä kyseiseen suhdemuotoon.

3.4 Seksi ihmissuhteessa

Seksi voidaan määritellä monella eri tapaa, eikä ole olemassa yhtä ja oikeaa määritelmää. Seksi tarkoittaa eri asioita eri ihmisille riippuen esimerkiksi yksilön arvoista, uskomuksista, mieltymyksistä, haluista ja kumppaneista. Yleisesti voidaan ajatella, että seksi on tekemistä, josta saa seksuaalista mielihyvää. Seksiä voi harrastaa yksin tai yhdessä. Yksin harrastettavaa seksiä, eli sooloseksiä, kutsutaan itsetyydytykseksi tai masturboinniksi. On tärkeää kuitenkin erottaa seksi ja yhdyntä toisistaan, sillä kaikki seksi ei ole yhdyntää. Yhdyntä tarkoittaa sitä, kun penis menee emättimeen. Seksi voi olla myös esimerkiksi tunteita, toimintaa sekä ajatuksia, jotka tuottavat seksuaalista nautintoa, mielihyvää ja kiihottumista. (Mattila & Valojää 2023; Options for sexual health 2023; Väestöliitto 2023 c.)

Seksin harrastamisessa pari- ja monisuhteissa on monia hyötyjä. Korkea seksuaalinen aktiivisuus muun muassa laskee verenpainetta, vähentää stressiä, lisää intiimiyttä ja läheisyyttä kumppanien välillä sekä kasvattaa itsetuntoa. Seksi voi myös lisätä henkistä yhteyttä sekä sitoutumista kumppanin tai kumppaneiden välillä. (Stritof 2023.)

Seksin puute tai vähäisyys pari- ja monisuhteissa ei kuitenkaan tarkoita sitä, että suhde olisi jollain tavalla huonompi tai epätyytyttävä (Stritof 2023). Esimerkiksi aseksuaalit kokevat hyvin vähän tai ei ollenkaan seksuaalista vetoa toisia henkilöitä kohtaan (Seta 2023b). Myös esimerkiksi halujen eriparisuus suhteessa voi johtaa siihen, että seksiä on vähän tai ei ollenkaan. Halujen eriparisuus voi tarkoittaa, että henkilöiden libidot, eli seksuaalinen halukkuus, eivät kohtaa. Se voi kuitenkin tarkoittaa myös sitä, että suhteen osapuolet eivät jaa samoja haluja seksuaalisiin toimintoihin liittyen tai jaa samoja seksuaalisia kiinnostuksen kohteita. (Browness 2021). Day, Muise, Joel & Impett (2015) ovat tutkineet, että jopa 80 % pareista kohtaa tilanteita, jolloin toinen haluaisi seksiä, mutta toinen ei.

Seksi voi olla joillekin välttämättömyys pari- tai monisuhteessa, mutta rakkaus, seksi ja sitoutuminen eivät kulje aina käsi kädessä. On monia keinoja näyttää rakkautta, eikä seksi ole ainoa niistä. Muita tapoja näyttää läheisyyttä sekä lisätä intiimiyttä pari- ja monisuhteissa on esimerkiksi halailu, käsistä kiinni pitäminen, hieronta, laatuajan viettäminen kumppanin kanssa sekä yhteisten mieluisten aktiviteettien tekeminen. (American sexual health association 2023; Stritof 2023.)

Seksin harrastaminen jonkun kanssa ei myöskään tarkoita sitä, että olisi rakastunut kyseiseen henkilöön. Vaikka ihminen harrastaisi seksiä vakituisen kumppanin kanssa tai satunnaisen tunteettoman ihmisen kanssa, on tärkeää, että jokainen osapuoli tuntee olonsa kunnioitetuksi, arvostetuksi ja kuunnelluksi. (American sexual health association 2023.) Uuden kumppanin kanssa olisi hyvä käydä keskustelua sitoutumiseen, seksiin ja seksuaalisuuteen liittyen. Toinen voi esimerkiksi haluta naimisiin, kun taas toinen etsii vain kevyttä tapailusuhdetta. On myös hyvä selvittää haluaako kumppani monogaamisen vai ei-monogaamisen suhteen: saako

esimerkiksi seksiä harrastaa vain kumppanin kanssa, vai voiko sitä harrastaa myös muiden kanssa. Seksuaalisuus ja tarpeet voivat muuttua ajan kanssa, joten pitkässäkin pari- tai monisuhteessa olisi hyvä käydä keskustelua tarpeista, haluista ja toiveista. (American sexual health association 2023.)

Seksuaalioikeuksilla tarkoitetaan yksilön oikeuksia päättää omaan seksuaalisuuteen, kehoon, terveyteen ja lisääntymiseen liittyvistä asioista ilman syrjinnän, väkivallan, vangitsemisen tai kuoleman pelkoa. Seksuaalioikeudet ja niiden toteutuminen on keskeisessä roolissa yksikön hyvinvoinnin ja tasapainoisen elämän kannalta. (Väestöliitto 2019, 5.) Seksuaalioikeuksien mukaan jokaisella on oikeus seksuaaliseen nautintoon. Seksuaalisen nautinnon keskeisiä tekijöitä ovat itsemääräämisoikeus, luottamus, suostumus, turvallisuus sekä mahdollisuus puhua avoimesti seksuaalisista suhteista sekä kanssakäymisestä. Muita seksuaalioikeuksia on oikeus tietoon seksuaalisuudesta, oikeus suojella itseään ja tulla suojelluksi, oikeus seksuaaliterveyspalveluihin, oikeus näkyä, oikeus yksityisyyteen sekä oikeus vaikuttaa. (Väestöliitto 2019, 4-9.)

4 Vähemmistöt ja hyvinvointi

Vähemmistö tarkoittaa ihmisryhmää, joka ei kuulu yhteiskunnan enemmistöön. Vähemmistöjä voi olla esimerkiksi kulttuuri-, seksuaali- tai sukupuolivähemmistöt. (Britannica 2023.) Tässä tapauksessa vähemmistöillä tarkoitetaan avoimessa- tai muussa monisuhteessa olevia henkilöitä, sillä parisuhteet muodostavat enemmistön yhteiskunnassamme.

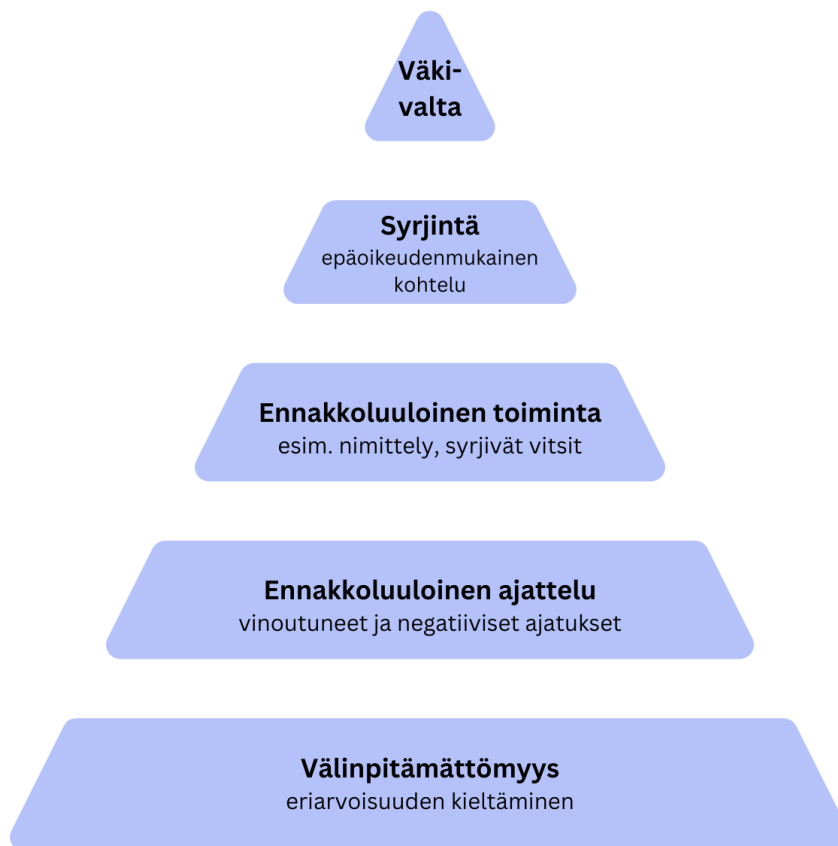
Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2022) kertoo, että hyvinvointi koostuu kolmesta osatekiestä: terveydestä, materiaalisesta hyvinvoinnista ja koetusta hyvinvoinnista eli elämänlaadusta. Yksilön hyvinvointiin vaikuttavat sosiaaliset suhteet, itsensä toteuttaminen, koettu onnellisuus sekä sosiaalinen pääoma. Yksilön elämänlaatua muovaavat yksilön terveys, materiaallinen hyvinvointi, odotukset hyvästä elämästä, ihmissuhteet, omanarvontunto sekä mielekäs tekeminen.

4.1 Seksuaalinen hyvinvointi

Seksuaalinen hyvinvointi ja seksuaaliterveys ovat tärkeä osa yksilön hyvinvointia. Seksuaalisesti hyvinvoiva henkilö pystyy toteuttamaan omaa seksuaalisuuttaan, omaa ja muiden seksuaalisuutta ja seksuaalioikeuksia kunnioittaen, itselleen parhaalla tavalla. Seksuaaliterveys luokitellaan kokonaisvaltaiseksi hyvinvoinnintilaksi, johon liittyy fyysinen, emotionaalinen, sosiaalinen sekä psyykinen hyvinvointi. Seksuaalinen hyvinvointi nähdään usein seksuaaliterveyttä laajempänä käsitteenä, joka sisältää enemmän yhteiskunnallisia ja rakenteellisia tekijöitä. Tekijöitä ovat esimerkiksi hyväksyvä asenneilmapiiri, joka tukee omaksi koetun

seksuaalisen identiteetin rakentamista ja luo turvallisen ilmapiirin seksuaalisuuden toteuttamiselle. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2015.)

Conley, Moors, Matsick ja Ziegler (2013) ovat tutkineet Yhdysvalloissa yleisiä asenteita monogamiaa ja monisuhteisuutta kohtaan. Tutkimus osoitti, että monisuhteisuuteen kohdistuu laaja-alaista negatiivista asenteellisuutta ja monogamiaa kohtaan kohdistuu positiivista asenteellisuutta. Tutkijoiden mukaan monogamian arvostus aiheuttaa väistämättä monisuhteisuuden stigmatisoinnin. Seksuaalivähemmistöt kohtaavat arjessaan monenlaisia syrjinnän muotoja, jotka mahdollistavat vakavampien muotojen esiintymisen ja altistavat henkilöt erilaisille mielenterveysongelmille ja fyysisille uhille (kuva 2.). Esimerkiksi välinpitämättömyys ylläpitää ennakkoluuloista ajattelua, joka edesauttaa ennakkoluuloista toimintaan, mikä johtaa syrjintään ja jopa väkivaltaan. (Opinvoima 2023.)

Kuva 2: Vihan pyramidi (Opinvoima 2023).

4.2 Vähemmistöjen kokema stigma

Stigma tarkoittaa henkilön taustan, olemuksen, toiminnan tai esimerkiksi sairauden aiheuttamaa kielteistä mielikuvaa muissa henkilöissä. Stigma ilmenee ennakkoluuloina, syyllistämisenä tai epäoikeudenmukaisuutena ja syrjivänä käytöksenä. Sisäistetty stigma on henkilölle erityisen haitallista. Sisäistetyssä stigmassa henkilön kokema sekä havaitsema stigma muuttuu

sisäistetyksi käsitykseksi omasta itsestä ja omista mahdollisuuksista sekä oikeuksista. Vahvaan sisäistettyyn stigmaan liittyy monesti suurta häpeää sekä osattomuuden tunnetta. Sisäistettyä stigmaa kokeva henkilö voi esimerkiksi eristäytyä sosiaalisista kontakteista tai olla hakeutumatta avun piiriin. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2023a.)

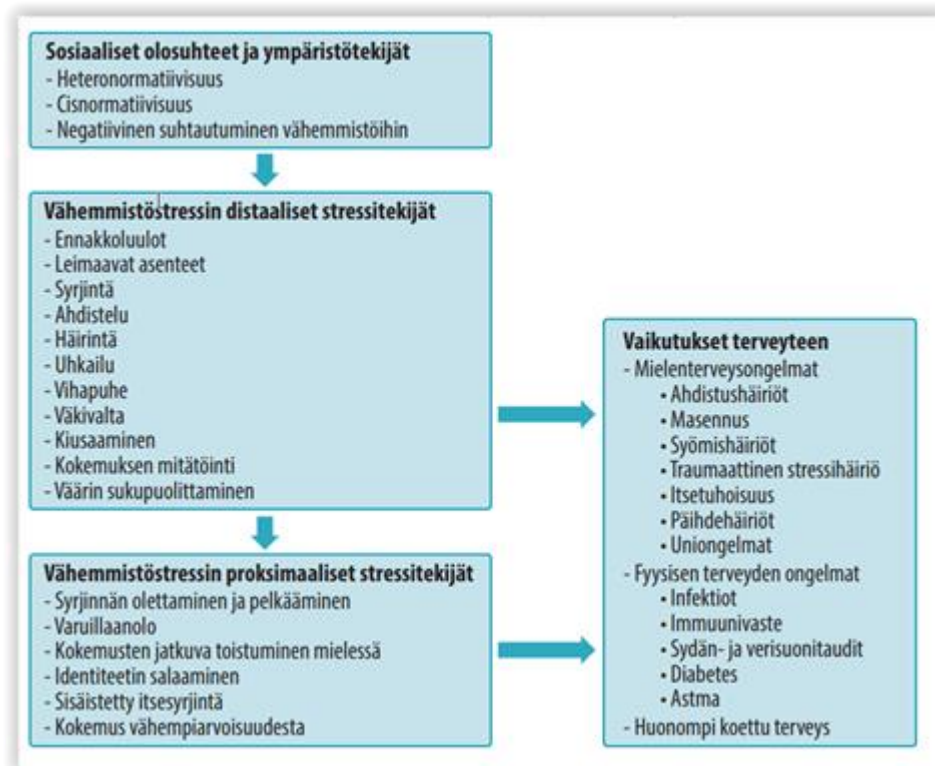
Ilan H. Meyer (2003) on tutkinut seksuaalivähemmistöihin kohdistuvan stigman vaikutuksia ja nimennyt stigmasta aiheutuvien laajojen mielenterveyttä ja henkilön hyvinvointia haittaavien ongelmatekijöiden kirjon vähemmistöstressiksi. Meyerin (2003) mukaan monisuhteisuuteen liittyvä stigma, ennakkoluulot sekä syrjintä aiheuttavat yhdistettynä uhkaavan ja vihamielisen ympäristön, joka voi herkästi johtaa vähemmistöasemassa olevan henkilön hyvinvointiin heikentävästi.

4.3 Vähemmistöstressin vaikutus avoimissa suhteissa olevilla

Kaikilla vähemmistöillä, kuten seksuaali- tai sukupuolivähemmistöillä, on suuri riski altistua ylimääräiselle krooniselle stressille vähemmistöasemansa takia. Tällaista stressiä aiheuttavat syrjinnän kokemukset sekä syrjinnän aiheuttama pelko, häpeä ja salailu. Juurisyyinä stressille on yhteiskunta, jossa on vahvat normit heteroseksuaalisuudesta, monogamiasta sekä cissukupuolisuudesta. Vähemmistöstressi lisää riskiä mielenterveys- ja päihdeongelmille sekä heikentää fyysistä hyvinvointia. Suurena riskinä on itsetuhoisuus. (Jaskari & Keski-Rahkonen 2021.)

Rochesterin yliopiston vuonna 2019 tekemän tutkimuksen mukaan yhdessä sovituisissa ei-mono-gaamisissa suhteissa oli eniten seksuaalivähemmistöön kuuluvia henkilöitä. Seksuaalivähemmistöillä tutkimuksessa tarkoitetaan HLBT-henkilöitä eli homo- ja biseksuaaleja sekä transsukupuolisia.

Vähemmistöstressiteorian kehittäjä Meyer (2003) jakaa stressitekijät kolmeen pääkategoriaan. Nämä kategoriat ovat sosiaaliset olosuhteet ja ympäristötekijät, distaaliset sekä proksimaaliset stressitekijät (kuva 3.). Distaalisia stressitekijöitä ovat syrjinnän ja väkivallan kokemukset sekä leimaavat asenteet ja ennakkoluulot. Väkiältä voi olla fyysistä tai henkistä. Syrjintä voi olla suoraa, kuten vihapuhe ja häirintä tai rakenteellista, kuten eriarvoiset lait, käytännöt ja palvelut. Proksimaaliset riskitekijät vaikuttavat henkilön omaan suhtautumiseen itsestä. Pelko lisää varuillaan oloa vuorovaikutuksessa ja henkilö saattaa jättää kertomatta asioita häpeän ja leimaantumisen pelon vuoksi. Iso osa omasta identiteetistä salataan. Salailu saattaa johtaa sosiaaliseen eristäytymiseen. Lisäksi vähemmistöstressi johtaa kokonaisuudessaan heikentyneeseen tyytyväisyyteen omaa elämää kohtaan. (Jaskari & Keski-Rahkonen 2021.)

Kuva 3: Vähemmistöstressin muodostumisen vaiheet (Jaskari & Keski-Rahkonen 2021).

Jokainen henkilö kokee elämänsä aikana enemmän tai vähemmän stressiä. Psykologinen stressi on määritelty epäsuhtana ympäristön odotusten ja vaatimusten ja omien voimavarojen välillä. Stressireaktio on välttämätön homeostaasin eli systeemin sisällä vallitsevan tasapainon ylläpitäjä. Krooninen jatkuva stressi voi siitä huolimatta johtaa elimistön ylikuormitukseen, josta voi seurata haittavaikutuksia esimerkiksi immuunivasteeseen, sydän- ja verenkiertoelimiin, hormonisäätelyyn tai aineenvaihduntaan. (Jaskari & Keski-Rahkonen 2021; Terveyskirjasto 2016.)

Henkilön oma resilienssi suojaa krooniselta haitalliselta stressiltä. Resilienssi on mielen joustavuutta ja uudelleen orientoitumista kuormittavissa tilanteissa ja syntyy vuorovaikutuksessa yksilön ja ympäristön kanssa. Erityisesti muiden henkilöiden tuki on osoittautunut resilienssiä ylläpitäväksi asiaksi. Resilienssi on merkittävä osa mielen terveyttä ja hyvinvointia. (Mieli 2022.)

4.4 Onnellisuusmuurin huomioiminen asiakastyössä

Onnellisuusmuurilla tarkoitetaan vähemmistöön kuuluvan henkilön tarvetta osoittaa, että esimerkiksi avoimessa suhteessa olevat ihmiset ovat vähintään yhtä onnellisia kuin perinteisissä monogaamisissa suljetuissa suhteissa elävät. Onnellisuusmuuri voi olla tapa pyrkiä ”ansaitsemaan” samoja oikeuksia, kuin mitä monogaamisesti elävillä ihmisillä on, tuomalla onnellisuutta korostetusti esiin. Ammatillaisen on tärkeää tuntea onnellisuusmuuri-ilmio, sillä se voi

hankaloittaa avun hakemista, ja ammattilaisen voi olla vaikeaa tunnistaa avun tarvetta. (Polymoria ja monisuhteisuus 2023a.)

Nissinen, Pesonen ja Väisänen (2016, 12-26) kertovat, että onnellisuusmuurin taakse voi jäädä asioita, jotka olisi tärkeää hoitaa asianmukaisesti ja joihin tulisi tarttua. Onnellisuusmuuri aiheuttaa pelkoa, häpeää ja epäonnistumisen tunnetta siitä, että aiheuttaa häpeää omalle vähemmistöryhmälleen, jos tuen tai avun tarvetta ilmenee. Henkilö saattaa onnellisuusmuurin takaa katsoa, että esimerkiksi päihde- tai mielenterveysongelma, ero tai lähisuhdeväkivalta ilmoittaminen olisi yhteisön pettämistä omalla ”epäonnistumisellaan”.

5 Sosiaalialan asiakastyö

Sosiaalialan asiakastyö on ihmissuhdetyötä. Tärkeää on asiakkaan kohtaaminen. Asiakkaan kohtaaminen on inhimillistä vuorovaikutusta ja tähän vuorovaikutukseen ei vaikuta yksittäiset sanat tai teot, vaan ammattilaisen asenne, jolla hän kohtaa asiakkaan. Vuorovaikutuksen tulee olla hyväksyvää ja arvostavaa. Sekä ammattilaisella, että asiakkaalla on oma osuutensa vuorovaikutuksessa. Asiakkaan hyvä kohtaaminen lähtee siitä, että ammattilainen on läsnä, näkee asiakkaan ja antaa asiakkaalle tilaa. Ammattilaisen ja asiakkaan välille muodostuu auttajasuhde. (Mönkkönen 2007, 17-20.)

Suvi Laru (2023) kirjoittaa, että vanhempien parisuhteella on suuri vaikutus koko perheeseen. Suhteen tila heijastuu perheen ilmapiiriin sekä lasten ja nuorten hyvinvointiin. Sosiaalialan ammattilaisella tulee olla parisuhdeosaamista esimerkiksi perhetyössä, lastensuojelun kentällä tai kolmannella sektorilla, kuten esimerkiksi Perhesuhdekeskuksen tai Parisuhdekeskus Katajan kautta (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023b).

5.1 Sosiaalialan asiakastyön lähtökohdat

Asiakastyötä sosiaalialalla määräävät monet lait. Raamit asiakastyölle Suomessa määrittää perustuslaki (731/1999). Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä (817/2015) säätää sosiaalihuollon henkilöstöä. Sosiaalipalveluja määrittää sosiaalihuoltolaki (1301/2014), jossa säädetään mitä sosiaalipalveluja hyvinvointialueiden on järjestettävä, ja laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000), jossa on keskeiset menettelytavat asiakastyössä ja tietosuojakysymyksissä. Lisäksi sosiaalipalveluissa käytetään erityislakeja asiakasryhmän mukaan. Tällaisia lakeja ovat lastensuojelulaki (417/2007), laki kehitysvammaisten erityishuollosta (519/1977), laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista (380/1987), perhehoitolaki (263/2015), laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista (980/2012) ja esimerkiksi avioliittolaki (234/1929). (Sosiaali- ja terveysministeriö 2023.)

Lainmukaisuus ei aina takaa oikeudenmukaisuutta. Esimerkiksi, jos puhutaan monisuhteisuudesta, avioliittolaissa (234/1929) 1§ määritetään, että avioliitto on kahden henkilön välinen liitto. Sosiaalialan ammattilaisella on asiakastyössä velvollisuus asettua yhteiskunnallisesta asemaltaan heikonpien ihmisryhmien puolelle, tukea henkilöitä vaikeissa elämäntilanteissa sekä tuoda tietoa syrjivistä rakenteista poliittiseen päätöksentekoon. Asiakastyöhön tarvitaan vahvaa ammattietiikkaa. Ammattietiikka on lakia laajempi käsite, koska ammattietiikka ohjaa koko ammatillista toimintaa sekä tähän liittyviä ratkaisuja ja valintoja. (Talentia 2022, 6-7.)

Ammattietiikan lähtökohtia ovat ihmisarvo, ihmisoikeudet ja sosiaalinen oikeudenmukaisuus. Tarkemmin ammattietiikan eettisiä periaatteita ovat henkilön oikeus ilmaista tunteitaan sekä kielteisiä kokemuksia, arvostava vuorovaikutus ja luottamus, itsemääräämisoikeus ja osallisuus, jokaisen henkilön ainutlaatuisen kokonaisuuden huomioiminen, henkilön voimavarojen ja vahvuksien huomioiminen, yhdenvertaisuus, epäoikeudenmukaisten toimintatapojen ja käytänteiden sekä syrjinnän vastustaminen ja erilaisuuden hyväksyminen. (Talentia 2022, 7.) Näitä eettisiä periaatteita tukee esimerkiksi YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus (1948) ja yhdenvertaisuuslaki (1325/2014). Eettisyyden tärkeyttä ja vaatimusta korostaa sosiaalialan työhön ja ammattiasemaan liittyvä vallankäyttö sekä mahdollisuus vaikuttaa merkittävästi asiakkaan elämään. Tähän tärkeyteen liittyy myös se, että sosiaalialalla työskentelevillä ammattilaisilla on eettinen velvollisuus pitää huolta itsestään ja omasta työkyvystään. (Talentia 2022, 25-47.)

5.2 Kohtaaminen asiakastyössä

Turvallisuuden tunne on asiakaskohtaamisessa tärkeää. Turvallisemman tilan periaate tarkoittaa sitä, että jokainen ihminen tuntisi olonsa tervetulleeksi ja hyväksytyksi henkilökohtaisista ominaisuuksista, kuten sukupuolesta, etnisestä taustasta tai seksuaalisesta suuntautumisesta, riippumatta. Turvallisemman tilan periaate voi olla ratkaiseva tekijä osallistua toimintaan tai tulla ylipäättänsä paikalle, sillä syrjintä ja syrjinnän pelko voivat olla arkipäiväisiä kokemuksia. Turvallisemman tilan periaatteet on hyvä laatia ensin henkilöstön omaan käyttöön, jolloin voidaan kehittää työyhteisön toimintakulttuuria sekä työhyvinvointia. Henkilöstön periaatteet tukevat asiakkaiden turvallisemman tilan periaatteita. (Helsingin kaupunki 2021, 6-11.)

Sosiaalialan asiakastyössä luotettavuus, yksityisyys ja eettisyys ovat tärkeitä asioita, joihin on kiinnitettävä huomiota. Ammattilaisen tulee tehdä asiakkaalle selväksi, että seksuaalisuudesta ja muista aroista aiheista käydyt keskustelut eivät leviä kyseisen tilanteen ulkopuolelle. Keskustelun on myös perustuttava vapaaehtoisuuteen, eikä ketään voida pakottaa kertomaan yksityisiä asioitaan. (Väestöliitto 2019, 25.)

Asiakastyössä dialogisuus tarkoittaa sitä, että asiakas ja ammattilainen pyrkivät yhteisen ymmärryksen rakentumiseen. Se on myös taitoa edesauttaa vuorovaikutusta siihen suuntaan. Dialogisuudessa tärkeä elementti on vastavuoroisuus. Se tarkoittaa sitä, että jokainen

osapuoli pääsee luomaan tilannetta sekä vaikuttamaan yhteisiin askeliin. Asiakassuhteessa tämä tarkoittaa sitä, että ei mennä joko ammattilaisen tai asiakkaan ehdoilla, vaan suhde on tasavertainen ja molempien ehtoja kunnioitetaan ja arvostetaan. (Mönkkönen 2007, 86-87.)

Dialogissa osapuolet eivät pyri muuttamaan toista tai hänen ajatuksiaan. Keskustelijoiden välille syntyy tila, jossa he tutkivat asioita yhdessä. Dialogissa voi oppia ymmärtämään itseään ja muita sekä osapuolet oppivat toinen toisiltaan vastavuoroisesti. Dialogissa on tärkeää, että jokainen osapuoli tulee kuulluksi ja erilaisille näkemyksille annetaan tilaa. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023c.)

Kuulluksi tuleminen tarkoittaa sitä, että puhuja kokee, että hänen sanomisensa on otettu vastaan. Kuuntelija on ymmärtänyt puhujan sanat, kokemukset sekä tarkoituksen. Jotta asiakas tuntee olonsa kuulluksi, tulee ammattilaisen olla kunnioittava, kiinnostunut sekä myötätuntoinen. Ammattilainen, joka kunnioittaa asiakasta, ei oleta tietävänsä asiakkaan puolesta, mitä tämä tarvitsee. Tarpeiden selvittämiseen tarvitaan dialogia, eli kuuntelevaa ja luovaa tilaa. Olemalla kiinnostunut asiakkaan näkökulmista sekä rakentamalla dialogista tilaa kohtaamiseen, voi löytää uusia auttamisen keinoja, jotka edistävät esimerkiksi asiakkaan hyvinvointia. Elämän vaikeissa hetkissä asiakas tarvitsee ammattilaisen myötätuntoa, ymmärrystä, lohdutusta sekä hyväksyntää, jotka kaikki myös edistävät asiakkaan kuulluksi tulemisen kokemusta. (Dunderfelt 2017, 73; Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023c.)

Sensitiivisyys tarkoittaa herkkyyttä ja hienotunteisuutta ja se on pohja empatialle. Sosiaalialan asiakastyössä ammattilaisen sensitiivisyys tarkoittaa ammattilaisen kykyä ja herkkyyttä havainnoida esimerkiksi asiakkaassa tapahtuvia tunnemuutoksia, tunnistaa tuen tarpeita ja ymmärtää sekä auttaa niissä. Sensitiivisyys auttaa luomaan ja ylläpitämään niin henkilökohtaisia kuin ammatillisia ihmissuhteita. (Radhakrishnan 2023.)

Sensitiivinen kohtaaminen asiakastyössä tarkoittaa, että asiakas kokee tullessa kohdatuksi arvostavasti ja kunnioittavasti. Sensitiivinen kohtaaminen on luottamuksen perusta, joka on olennainen osa asiakastyötä. Jos luottamussuhdetta ei synny, eivät asiakkaat ole valmiita avoimeen yhteistyöhön, jolloin he eivät välttämättä koe saaneensa apua. Sensitiivisessä kohtaamisessa asiakkaalle tulee tunne, että ammattilainen on juuri nyt häntä varten läsnä. (Perhesuhdekeskus 2023.)

Sosiaalialan asiakastyössä on tärkeää, ettei ammattilainen tee hetero-, sukupuoli- tai parisuhdeoletuksia. Ammattilaisen tulee kiinnittää huomiota siihen, ettei hän tee oletuksia tai yleistyksiä sukupuolen tai seksuaalisuuden perusteella ja ettei hän arvota erilaisia suhteissa olemisen tapoja. Sensitiivisen kohtaamisen mahdollistaa esimerkiksi se, että ammattilainen kysyy avoimia kysymyksiä ja ilmaisuja, jotka mahdollistavat moninaisuuden kuulemisen "Vaimo tai mies"-termin sijaan ammattilaisen kannattaisi suosia termejä "kumppani tai kumppanit". (Perhesuhdekeskus 2023.)

Yhdenvertaisuus on perusoikeus. Yhdenvertaisuus tarkoittaa sitä, että ketään ei saa asettaa ilman hyväksyttävää perustetta eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, uskonnon, kielen, mielipiteen, terveydentilan, vakaumuksen, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Yhdenvertaisuuden turvaaminen on keskeinen osa perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista. (Oikeusministeriö 2024.)

6 Opinnäytetyön toteutus

Opinnäytetyön aihe tuli toimeksiantajan, eli Parisuhdekeskus Katajan, tarpeesta. Heillä oli tarve oppaalle ammattilaisen käyttöön, joka käsittelee avoimia suhteita ja sensitiivistä kohtaamista.

Parisuhdekeskus Kataja toivoi, että opinnäytetyössä tuotettu opas tulisi heille materiaaleiksi ja ammattilaisen käyttöön. Tarve kyseiselle oppaalle oli sen takia, että heillä ei ollut opasta avoimiin suhteisiin liittyen ja asiakasryhmään kuuluu myös avoimessa suhteessa olevia.

6.1 Tarkoitus ja tavoite

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tuottaa opas. Opas suunniteltiin sosiaalialan ammattilaisille ja siinä on tietoa avoimista suhteista ja muista ei-monogaamisista suhteista sekä neuvoja, kuinka kohdata eri suhdemuodoissa olevat asiakkaat sensitiivisesti.

Opinnäytetyön tavoitteena oli olla edistämässä sensitiivistä kohtaamista pari- ja monisuhteen teemoja käsittelevässä asiakastyössä. Opas sisältää tietoa avoimista suhteista ja siihen liittyvistä aiheista, joten opas itsessään edistää sensitiivisyyttä, kun ammattilainen sisäistää ja tiedostaa oppaan sisällön. Opinnäytetyön tavoitteena oli myös tekijöiden oma ammatillinen oppiminen avoimista suhteista ja muista suhdemuodoista sekä niiden kohtaaminen sensitiivisesti sosiaalialan asiakastyössä.

Anttila (2007, 147) kertoo, että kehittämistyössä olennainen tavoite on tulosten hyödynnettävyys. Suuri vaivannäkö menee hukkaan, jos arviointiprosessista ja sen osoittamista tuloksista ei voida osoittaa mitään hyötyä kenellekään. Tämän takia opinnäytetyön oleellinen tavoite oli myös se, että toimeksiantaja hyötyy oppaasta ja pystyy hyödyntämään sitä toiminnassaan.

6.2 Kehittämistyön menetelmälliset valinnat

Kehittäminen on muutosprosessi. Se koostuu erilaisista vaiheista, joita ovat nykykäytännön kehittämistarpeiden tunnistaminen, ideointivaihe, suunnitteluvaihe, toteutusvaihe, tulos ja tuotos, arviointivaihe sekä päätösvaihe. Ensin pitää selvittää kehittämishaasteet, asettaa tavoitteet ja suunnitelma toiminnalle, joiden avulla tavoitteisiin voitaisiin päästä.

Suunnitelmavaiheen jälkeen tulee suunnitelman toteutus, joka muodostaa toteutusvaiheen. Lopuksi tehdään arviointia siitä, miten kehittämisessä ja muutoksessa on onnistuttu. Käytännössä kehittämistoiminta ei kuitenkaan aina ole lineaarista, vaan vaiheet voivat olla myös yhtäaikaista ja limittyä toisiinsa. Linearisessa ajattelussa kehittämistoiminta on eheä kokonaisuus, jossa tehtävät suoritetaan loogisessa järjestyksessä, jolloin esimerkiksi epävarmuustekijät ovat helpommin havaittavissa ja ennakoitavissa. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2014, 22; Salonen, Eloranta, Hautala & Kinos 2017, 52.)

Tutkimuksellisessa kehittämisessä pyritään ratkaisemaan käytännössä huomattuja ongelmia tai uudistamaan käytäntöjä ja monesti myös luomaan uutta tietoa esimerkiksi sosiaalialan työn käytännöistä. Kehittämisen tueksi kerätään systemaattisesti sekä kriittisesti arvioimalla tietoa käytännöstä ja teoriasta. Tutkimuksellisessa kehittämisessä monesti korostuu aktiivinen vuorovaikutus eri tahojen kanssa. Tutkimuksellisessa kehittämisessä käytetään monipuolisesti erilaisia menetelmiä. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2014, 18.)

Opinnäytetyössä kehittämisessä käytettiin empiiristä tutkimusta. Empiirinen tutkimus jakautuu kvantitatiiviseen tutkimukseen sekä kvalitatiiviseen tutkimukseen. Kvantitatiivinen tutkimus vastaa kysymyksiin, kuten mikä, missä, paljonko ja kuinka usein. Kvalitatiivinen tutkimus vastaa kysymyksiin kuten miksi, miten ja millainen. (Heikkilä 2014, 7.) Opinnäytetyössä hyödynnettiin kumpaakin kvantitatiivista ja kvalitatiivista tutkimusta. Opinnäytetyössä menetelminä käytettiin haastattelua, joka on kvalitatiivinen, ja kyselyä, joka voi olla sekä kvalitatiivinen että kvantitatiivinen. Näpärän (2017) mukaan tutkimuskysymys kertoo, mistä näkökulmasta, miten ja mitä tutkimuksessa tehdään. Kyselyn sekä haastattelun tutkimuskysymyksenä oli, miten avoimessa suhteessa olevat asiakkaat voi kohdata sensitiivisesti sosiaalialalla ja onko sosiaalialan ammattilaisilla ennakkoluuloja tai olettamuksia avoimessa suhteessa olevia asiakkaita kohtaan

7 Kysely Eettisesti monisuhteiset Facebook-ryhmään

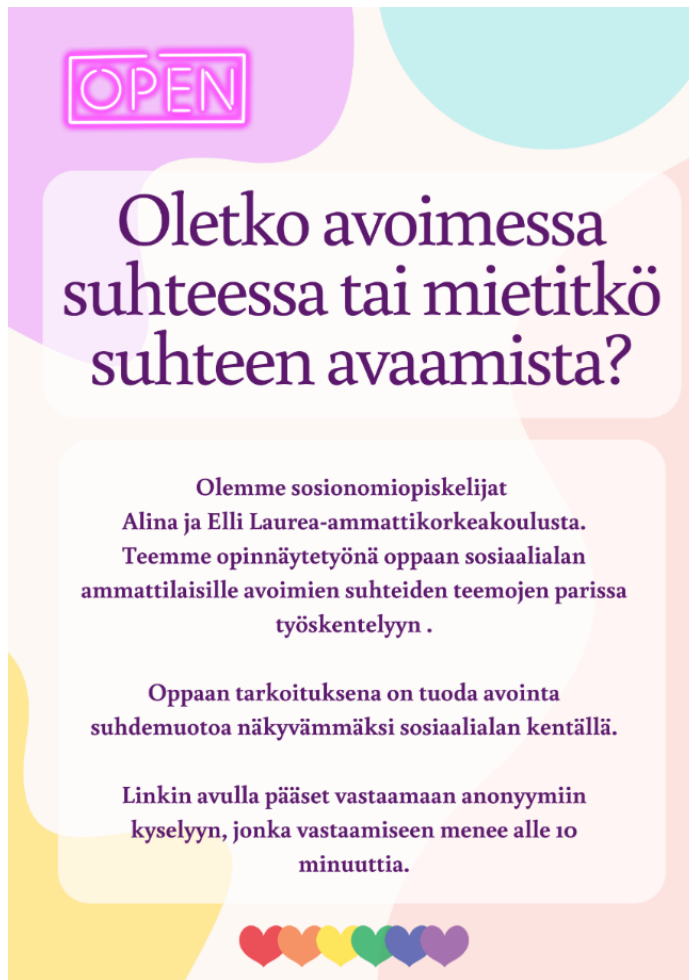
Opinnäytetyössä käytettiin tiedonkeruussa toisena menetelmänä kyselyä. Kysely ja sen monivalintakysymykset ovat kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimusmenetelmä. Kvantitatiivinen tutkimus selvittää lukumääriin sekä prosenttiosuuksiin liittyviä kysymyksiä. Tutkimus edellyttää riittävän suurta sekä edustavaa otosta aiheesta. Aineiston keruussa käytetään monesti standardoituja tutkimuslomakkeita, joissa on valmiit vastausvaihtoehdot. Kvalitatiivinen tutkimus auttaa ymmärtämään tutkimuskohdetta ja tämän käyttäytymisen sekä päätösten syitä. Kyselyn avoimet kysymykset voidaan määrittää laadulliseksi eli kvalitatiiviseksi tutkimusmenetelmäksi. Toisin kuin kvantitatiivisessa tutkimuksessa, kvalitatiivisessa tutkimuksessa tavoitteena on ymmärtää, ei selvittää määriä. Opinnäytetyössä käytettiin myös tätä empiirisen

tutkimuksen muotoa, sillä kvalitatiivinen tutkimus sopii hyvin sosiaalisten ongelmien tutkimiseen. (Heikkilä 2014, 8.)

Kysely valittiin yhdeksi opinnäytetyössä käytettäväksi menetelmäksi, sillä sähköisen kyselyn avulla tekijät voivat tavoittaa kerralla suuren määrän kohderyhmään kuuluvia henkilöitä. Kyselyn avulla saa myös helposti tärkeää tietoa kehittämiskohteesta, eli tässä tapauksessa avoimessa suhteessa olevien sensitiivisistä kohtaamisesta sosiaalialan asiakastyössä.

Kysely toteutettiin 3.-10.1.2024 ja siihen vastasi 59 henkilöä. Vastajille kerrottiin, että vastaaminen tapahtuu anonyymisti ja kyselyyn vastaamalla he antavat suostumuksen kyselyn tulosten käyttöön opinnäytetyössä. Kyselyn aiheen arkaluonteisuuden vuoksi anonyymisti vastaamisella on positiivisia vaikutuksia vastaustulosten kanssa. Haastattelijan ja haastateltavan kontakti saattaa vääristää vastaustuloksia hyvin henkilökohtaisissa aiheissa, kuten seksuaalisuudessa. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 201, 121.)

Tiedonkeruutekniikkana käytettiin anonyymia Google Forms -kyselyä (liite 1.), joka tavoitti nopeasti ison määrän kohderyhmää. Kysely julkaistiin Eettisesti monisuhteiset Facebook-ryhmässä. Kyselyyn haettiin huomiota mainoskuvalla (kuva 4.), jossa kerrottiin lyhyesti kyselyn aiheesta ja tarkoituksesta. Mainoksen värityksellä pyrittiin saamaan huomiota sekä viestittämään yhdenvertaisuudesta. Mainoskuvan lisäksi julkaisussa oli saateteksti, jossa kyselystä kerrottiin tarkemmin ja jossa oli linkki kyselyyn. Kyselyn julkaisuun ryhmässä pyydettiin myös lupa ylläpitäjältä.

Kuva 4: Kyselyn mainos

7.1 Kyselyn kysymykset

Kyselyn suunnittelun pohjana käytettiin kerättyä tietoperustaa. Ronkanen, Pehkonen, Lindblom-Yläne & Paavilainen (2020, 114-138) kertovat, että kyselylomakkeen laatiminen vaatii tekijältään hyvää perehtyneisyyttä tutkimusilmiönsä. Kysymysten pitää olla vastaajille ymmärrettävissä sekä tutkittava ilmiö ja kyselylomakkeen kysymykset tulee olla linjassa toistensa kanssa, muuten kerätty aineisto ei anna todenmukaisia tuloksia tutkittavasta aiheesta. Tekijät etsivät laajasti tietoa aiheesta ja perehtyivät myös aiemmin tehtyihin tutkimuksiin avoimiin suhteisiin liittyen.

Kyselyn kysymykset suunniteltiin niin, että niiden hyödyntäminen oppaassa saisi kohderyhmän äänen kuuluviin. Avoimilla kysymyksillä pyrittiin saamaan näkyväksi vastaajien omia ajatuksia ja kokemuksia aiheeseen liittyen yksityiskohtaisemmin, kuin mitä monivalintakysymyksillä olisi ollut mahdollista. Avoimet kysymykset antavat tutkijalle runsaasti laadullista dataa.

Avoimet kysymykset eivät tuota tilastollisesti riittävän merkittävää dataa johtopäätösten tekemiseen, ja siksi kyselyyn haluttiin myös monivalintakysymyksiä. (SurveyMonkey 2024.)

Monivalintakysymykset tuottavat tekijälle helposti analysoitavaa tietoa. Monivalintakysymyksissäkin vastaajalle annettiin vastausvaihtoehdoksi ”muu, mikä?”, johon vastaaja sai itse kirjoittaa vastauksen, jos vaihtoehdoista ei löytynyt hänelle sopivaa vaihtoehtoa. ”Kyllä” tai ”ei” -kysymyksissä oli myös vastausvaihtoehto ”en osaa sanoa”. Tällä pyrittiin ennaltaehkäisemään tilastoharhaa, joka on haasteena, jos valmiiksi annetut vastausvaihtoehdot eivät ole tarpeeksi kattavat. (SurveyMonkey 2024.)

Kyselyssä (liite 1.) oli 11 kysymystä, joista kaksi oli vapaaehtoisia kysymyksiä, joiden avulla vastaaja pystyi täydentämään monivalintavastauksiaan omin sanoin. Monivalintakysymyksiä kyselyssä oli kuusi ja avoimia kysymyksiä viisi. Kyselyn kysymysten lisäksi kyselyn lopussa oli viisi palautekysymystä, joista neljä oli monivalintaa ja yksi avoin kysymys. Lähes kaikki kysymykset olivat pakollisia vastattavia, jotta otos olisi tarpeeksi kattava.

7.2 Kyselyn tulosten sisällönanalyysi

Historioitsija Jorma Kalela on todennut, että aineiston määrä on riittävä, kun tekijät voivat vastata tutkimuskysymykseensä. Tutkija Daniel Bertaux on todennut, että laadullisessa tutkimuksessa aineiston keruun ja analyysin voi lopettaa, kun uusi aineisto ei tuo tutkijoille uutta tietoa ja teemat toistuvat. (Ronkainen, Pehkonen, Lindblom & Paavilainen 2020, 117.) Opin- näytetyössä tekijöiden tarkoituksena oli tavoittaa kyselyllä mahdollisimman monta kohderyhmäläistä ja näin saada riittävän kattavat tulokset

Tutkijan on päätettävä tutkimusprosessia aloittaessaan, mikä asema teorialla on kyseisessä tutkimuksessa. Teoriasidonnaisessa tutkimuksessa aineiston analyysi ei suoraan perustu teoriaan, mutta kytkennät siihen ovat havaittavissa. Tämä tarkoittaa sitä, että aineistosta tehdyille löydöksille etsitään tulkintojen tueksi teoriasta vahvistusta ja selityksiä. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Aineistoanalyysissä tekijät käyttivät teoriasidonnaisuutta. Vastauksia ja tuloksia analysoidessaan tekijät tekivät omia tulkintojaan, mutta rinnastivat tuloksia ja vastauksia myös aiemmin hyödynnettyihin tutkimustuloksiin ja teoriaan. Tekijät käyttivät teoriasidonnaista tutkimusta, sillä vastauksia pystyttiin analysoimaan teoriaa hyödyntäen, mutta osa vastauksista ei selittänyt pelkästään teorian avulla, jolloin tekijät käyttivät omaa tulkintaansa.

Tutkimusaineiston keräämisen jälkeen tekijät käsittelivät aineiston ennen sen analysointia. Koska opinnäytetyön tekijät käyttivät kyselyssä Google Formsia kyselypohjana, saadun materiaalin järjestämistä manuaalisesti hallittavaan muotoon monivalintakysymyksissä ei tarvittu. Sähköinen kyselypohja teki järjestelyn automaattisesti ja jakoi vastaukset prosentuaalisesti.

Tekijät kirjoittivat omaa pohdintaa ja tekivät päätelmiä annettujen prosenttien ja frekvenssien perusteella.

Tekijät kävivät kyselyn avoimet kysymykset useaan kertaan huolellisesti läpi ja jakoivat ne pääteemoihin. Ojasalo, Moilanen ja Ritalahti (2014, 110) kertovat, että teemoittelussa tarkastellaan aineistossa esiintyviä ilmiöitä tai asioita, jotka ovat useammalle yhteisiä. Pääteemat muodostuivat usein toistuvien samankaltaisten vastausten mukaan. Näistä luotiin taulukko havainnollistamaan lukijalle, mistä pääteema on syntynyt. Usein toistuvia samankaltaisia vastauksia lueteltiin taulukon vasemmalle puolelle. Taulukon oikealle puolelle tekijät laittoivat pääteeman, joka vastaajien vastauksista muodostui. Havainnollistava taulukko on kappaleen lopussa sinisellä pohjalla. Toistuvien samankaltaisten vastausten lisäksi tekijät huomioivat joi-tain yksittäisiä vastauksia, jotka olivat tekijöiden mielestä tärkeää nostaa esille. Yksi vastaaja oli esimerkiksi nostanut esiin perhe-elämän ja avoimen suhteen yhdistämisen. Tekijät kokivat, että tämä olisi tärkeää huomioida myös oppaassa, sillä aihe voi koskettaa monia ihmisiä. Ojasalo, Moilanen ja Ritalahti (2014, 110) kertovat, että luokittelun jälkeen aineistosta pyritään löytämään yhteyksiä käytettyyn teoriaan. Analysoinnin jälkeen tekijät pohtivat, ovatko saadut vastaukset linjassa raportissa käytetyn teorian kanssa. Koska tekijät käyttivät tutkimukseensa teoriasidonnaisuutta, pyrittiin tuloksista löytämään yhteyksiä teoriaan ja tekemään tul-kintoja sen perusteella, miten yhteyksiä löytyi tai ei löytynyt.

Miksi olet halunnut avata suhteesi/pohdit suhteen avaamista?

”Haluan olla suhteessa/harrastaa seksiä useamman ihmisen kanssa.”

”Jotta voisin harrastaa seksiä useiden naisten kanssa, mutta samanaikaisesti rakentaa pitkäaikaista primäärisuhdetta.”

”Koska en halua olla vain yhden ihmisen kanssa koko loppuelämää, lähinnä seksuaalisesti.”

”Olin onneton monogamisessa suhteessa. En halua tulla omistetuksi seksuaalisesti. Olen kinky ja haluan leikkiä monien ihmisten kanssa.”

”Monogamiassa olen aina ahdistunut, sillä haluan seksiä ja intiimiyttä useamman kuin yhden ihmisen kanssa tulevaisuudessakin.”

Halu harrastaa seksiä useamman ihmisen kanssa

”Halusimme pitää tuon mahdollisuuden auki. Pitkässä juoksussa suhteeseen alkaa kaivata variaatiota.”

”Biseksuaalina kaipasin seksiltä muutakin kuin puolison kanssa.”

”Silloiseen elämäntilanteeseen se koitti olla ratkaisu, miten jatkaa yhdessä oloa lasten isän kanssa tarpeiden kohtaamattomuuden ja muun tyytymättömyyden kanssa.”

”Kummallakaan ei vaan ollut halua perinteiseen suljettuun suhdemuotoon. Itsellä lisäksi vaikutteena se, että lääkityksen ja mt-ongelmien takia seksuaalinen halukkuuteni vaihtelee välillä paljonkin, ja haluan että avopuolisoni ei tarvitse sen takia kärvistellä ilman seksiä.”

”Olen naimisissa lasteni isän kanssa, mutta en ole enää bi vaan lesbo.”

Kumppaneiden eripariset halut

”Se tuntui vapaammalta, kun monogaminen.”

”Tärkein asia on vapaus, ei tarvitse rajoittaa itseään eikä toista ja siitä tulee hyvä olo.”

”Vapaus on itselleni tärkeä arvo. Lisäksi elämässäni on kaksi tärkeää ihmistä, joiden väliltä en halua valita.”

”Kokenut suljetussa suhteessa rajoittamista ja mustasukkaisuutta.”

”Halusimme enemmän vapauden tunnetta, vapautta tutustua uusiin ihmisiin avoimin mielin, ja vapautta tutkiskella omaa seksuaalisuutta myös yksilöinä ja muiden kanssa.”

Vapaus

”Se tuntuu minulle sopivimmalta tavalta olla suhteessa. Niin kuin seksuaalinen suuntautuminenkin, avoin monisuhteisuus on minulle suuntautuminen, eikä valinta. Ja koen perinteisen monogamian liian rajoittavana.”

”Identifioin itseni monisuhteiseksi.”

”Olen alun alkaenkin päättänyt, etten lähde muuhun kuin poly/avoimeen suhteeseen. Koen että flirttailu, halaaminen, koskettaminen ja ihastuminenkin muiden kuin yhden ihmisen kanssa on normaalia minulle ja olisi valheellista ja itselleni haitallista jos joutuisin välttämään sitä monogamisen suhteen vuoksi.”

”Koen itseni monisuhteiseksi ja muu kuin avoin suhde olisi vähä niinkö valheessa elämistä.”

”Olen aina ollut mielestäni monisuhteinen eli olen suhteessa ollessa ihastunut ulkopuolisiinkin.”

”Avasimme suhteemme koska olimme aiemman pettämishistorian, ja siitä alkunsa saaneen itsetutkiskelun rohkaisemana tulleet tahoillamme tulokseen, että meille molemmille rakkaus ja seksi ovat toisistaan irrallisia asioita. Kaipaamme jännitystä ja vaihtelua elämäämme.”

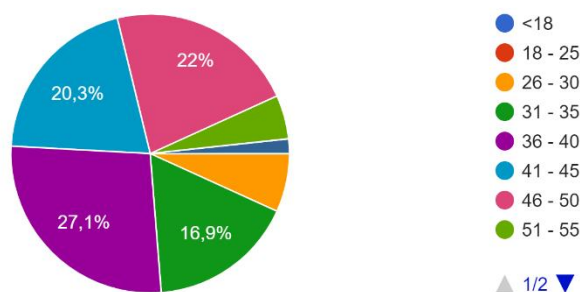
Kokemus, ettei monogamia sovi itselle tai on aina ollut ”avoin”

7.3 Kyselyn tulokset ja pohdinta

Kyselyn 59 vastaajaa muodostuivat sattumanvaraisesti Eettisesti monisuhteiset Facebook-ryhmästä, joten vastaukset ovat subjektiivisia. Ennen kyselyn julkaisua tekijät eivät yhtään osanneet ennakoita, tuleeko kyselyyn viisi vai 500 vastausta. Liki 60 vastausta antaa suhteellisen hyvän otannan, ja avoimissa kysymyksissä toistuikin samoja vastauksia, mietteitä ja kokemuksia.

Ensimmäisellä kysymyksellä (kuva 5.) tekijät halusivat kartoittaa, minkä ikäisiä vastaajat keskimääräisesti ovat. Aiemmin raportissa oli tullut ilmi, että tutkimuksen (Kaalimato 2023) mukaan eniten kiinnostuneita avoimesta suhteesta ovat 25-34-vuotiaat aikuiset. Eniten oli 36-40-vuotiaita, joita oli 27,1 % (n=16) vastaajista. Toiseksi eniten oli 46-50-vuotiaita, eli 22 % (n=13). Joka viides vastaaja oli 41-45-vuotias (n=12) ja joka kuudes vastaaja (n=10) kertoi olevansa 31-35-vuotias. Yksi vastaaja (n=1) oli yli 60-vuotias, neljä vastaajaa (n=4) oli 26-30-vuotiaita ja kolme henkilöä (n=3) oli 51-55-vuotiaita. Kyselyyn ei vastannut siis yhtäkään alle 25-vuotiasta henkilöä. Myöskään mainittu tutkimus ei ollut linjassa vastausten kanssa, sillä vastaajista enemmistö ei ollut 25-34-vuotiaita.

Ikä
59 vastausta

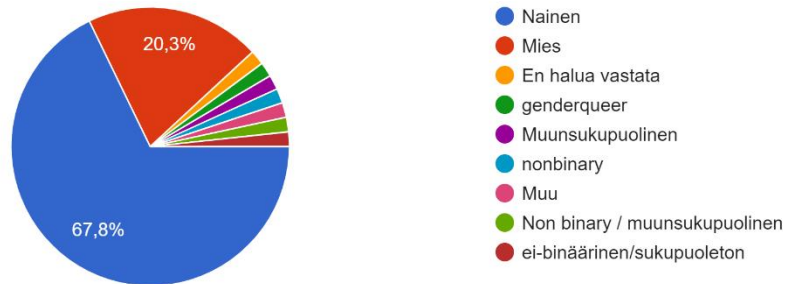
Kuva 5: Vastaajan ikä

Toisella kysymyksellä (kuva 6.) tekijät halusivat kartoittaa vastaajien sukupuolijakaumaa. Raportissa oli aiemmin tullut ilmi, että tutkimuksen (Kaalimato 2023.) mukaan miehet ovat enemmän kiinnostuneita avoimesta suhteesta. Kyselyyn vastanneista reilusti yli puolet, eli 67,8 % (n=40), kertoi identifioituvansa naiseksi. Joka viides vastaajista (n=12) kertoi identifioituvansa mieheksi. Loput vastaajat (n=7) kertoivat identifioituvansa esimerkiksi ei-binääriseksi, muunsukupuoliseksi ja genderqueeriksi. Tutkimus ei ollut linjassa vastausten kanssa, sillä enemmistö vastaajista identifioi itsensä naiseksi.

Enemmistö kyselyyn vastaajista kertoi identifioituvansa joko mieheksi tai naiseksi, mutta vastaajien joukossa myös ei-binääriseen sukupuoli-identiteettiin itsensä kokevia. Sen takia

ammattilaisen on asiakastyössä aina muistettava sukupuolisensitiivinen kohtaaminen sekä asenne. Asiakastyössä työntekijän pitää huomioida myös sukupuolen moninaisuus, eikä tehdä olettamuksia asiakkaan sukupuolesta.

Sukupuoli
59 vastausta

Kuva 6: Vastaajan sukupuoli

Kolmannella kysymyksellä (kuva 7.) tekijät halusivat kartoittaa, onko vastaaja ollut avoimessa suhteessa aiemmin, onko tällä hetkellä sellaisessa vai pohtiiko suhteen avaamista. Tätä tietoa aiottiin hyödyntää oppaassa, sillä tekijät olisivat halunneet oppaaseen osion, kuinka ammattilainen voi tukea suhteensa avaamista pohtivaa asiakasta. Valtaosa vastaajista, eli 83,1 % (n=49), kertoi tällä hetkellä olevansa avoimessa suhteessa. Vastaajista 15,3 % (n=9) on ollut avoimessa suhteessa aiemmin. Vain yksi vastaajista (n=1) kertoi pohtivansa suhteen avaamista.

Tästä voi päätellä, että kysely on tavoittanut kohderyhmän, sillä valtaosa on tällä hetkellä avoimessa suhteessa. Koska kuitenkin vain yksi vastaaja kertoi pohtivansa suhteensa avaamista, eivät tekijät saaneet riittävää otosta opasta varten, kuinka suhteensa avaamista pohtivaa asiakasta voisi tukea.

Oletko avoimessa suhteessa vai mietitkö suhteesi avaamista?

59 vastausta

Kuva 7: Onko vastaaja avoimessa suhteessa vai pohtiiko suhteen avaamista

Ensimmäisellä avoimella kysymyksellä tekijät halusivat, että vastaajat voivat omin sanoin kertoa syitä suhteensa avaamiselle tai sille, miksi pohtii sen avaamista. Tekijät jakoivat avoimet vastaukset neljään pääteemaan (taulukko 1.), jotka toistuivat useissa vastauksissa. Kaikkien kyselyn avointen kysymysten teemoittelu toteutettiin samalla kaavalla, kuin esimerkki taulukossa 1. Syitä jaettuina pääteemoihin suhteen avaamiselle oli halu harrastaa seksiä useamman kuin yhden ihmisen kanssa, kumppaneiden eripariset seksuaaliset halut, vapauden tunne sekä kokemus, että monogamia ei sovi itselle ja kokemus, että on aina ollut ”avoin”. ”Avoin”-käsitteellä vastaajat tarkoittivat sanojensa mukaan sitä, että ovat esimerkiksi aiemmissa romanttisissa suhteissa pettäneet kumppaniaan.

Esimerkkivastauksia

Avasimme suhteemme koska olimme aiemman pettämishistorian, ja siitä alkunsa saaneen itsetutkiskelun rohkaisemana tulleet tahoillamme tulokseen, että meille molemmille rakkaus ja seksi ovat toisistaan irrallisia asioita. Kaipamme jännitystä ja vaihtelua elämäämme. (Vastaaaja 1)

Olen aina ollut mielestäni monisuhteinen eli olen suhteessa ollessa ihastunut ulkopuolisiinkin. (Vastaaaja 2)

Monogamia on minulle hankalaa ja se on ollut aiempien kumppaneideni toivoma suhdemuoto. Olen pettänyt aiemmissa suhteissani. (Vastaaaja 3)

Tästä voi päätellä, että vastaajien syyt suhteen avaamiselle ovat aika lailla samoja, mitä teorioosuudessa aiemmin on käsitelty. Monilla vastaajilla oli samoja kokemuksia siitä, että monogaaminen suhdemuoto on itselle liian ahdas tai rajoittava.

Esimerkkivastauksia

Se (*avoin suhde*) tuntuu minulle sopivimmalta tavalta olla suhteessa. Niin kuin seksuaalinen suuntautuminenkin, avoin monisuhteisuus on minulle suuntautuminen, eikä valinta. Ja koen perinteisen monogamian liian rajoittavana. (Vastaaaja 1)

Olin onneton monogaamisessa suhteessa. En halua tulla omistetuksi seksuaalisesti. Olen kinky ja haluan leikkiä monien ihmisten kanssa. (Vastaaaja 2)

Yksi kyselyn oleellisimpia kysymyksiä oli, että mitä kyselyyn vastaajat haluaisivat sellaisen henkilön tietävän avoimista suhteista, jolle aihe on vieras. Tekijät halusivat kuulla kohderyhmältä heidän mielestään tärkeitä asioita, joita avoimiin suhteisiin liittyy avoimen kysymyksen muodossa. Tällä kysymyksellä tekijät toivoivat saavansa aiheita oppaan sisältöön liittyen. Vastauksia oli useita erilaisia, mutta tekijät jakoivat vastaukset neljään pääteemaan, jotka toistuivat useissa vastauksissa. Teemat olivat, että avoimet suhteet ovat yhtä ”oikeita”, kuin monogaamiset suhteet: ei vähemmän vakavia tai kevytsuhteita, avoimiin suhteisiin liittyy paljon stigmaa ja ennakkoluuloja, ei ole pettämistä ja jokaisessa suhteessa on omat rajat, säännöt ja tavat toteuttaa suhdemuotoa sekä avoimia suhteita on erilaisia, eikä ole yhtä oikeaa tapaa määritellä.

Vastausten moninaisuudesta voi päätellä, että vastaajat kokivat monet eri asiat tärkeiksi avoimiin suhteisiin liittyen. Vastaukset tukevat myös ajatusta siitä, miten puheeksi ottaminen asiakkaan kanssa on tärkeää sekä sen kysyminen, että mitä tämä sinulle tarkoittaa.

Esimerkkivastauksia

Avoimiin ja muihin normien ulkopuolella oleviin ihmissuhteisiin liittyy voimakas stigma, jota voi hälventää terveellä normikriittisyydellä ja tiedon lisäämisellä. Tasavertainen kohtaaminen on kaikille vähemmistöille ensiarvoisen tärkeää. (Vastaaaja 1)

Suhdemuodoille ei ole välttämättä yhtä tiettyä mallia tai määritelmää, vaan jokaisessa suhteessa määritellään suhteen muoto ja rajat omista lähtökohdista käsin. Ja että avoimiin suhteisiin ja monisuhteisuuteen liittyy kaikenlaisia tunteita, jotka riippuvat paljon sekä persoonasta että suhteesta. (Vastaaaja 2)

Avoimia suhteita on paljon ja suurin syy kaapissa olemiselle on ihmisten ennakkoluulot. (Vastaaaja 3)

Koska monet määrittelevät avoimen suhteen eri tavalla, eikä kyselyyn vastaajienkaan mielestä ole yhtä oikeaa tapaa määritellä avointa suhdemuotoa, tekijät päättivät tämän pohjalta kysyä haastattelussa aiheen asiantuntijalta määritelmää. Kyselystä tekijät saivat siis tärkeän asian pohdittavaksi ammattilaisen haastattelua varten. Tämä oli tekijöiden tavoite kyselyn julkaisussa: saada kohderyhmän ääni kuuluviin ja hyödyntää kyselyssä saatuja tuloksia haastattelussa ja oppaassa.

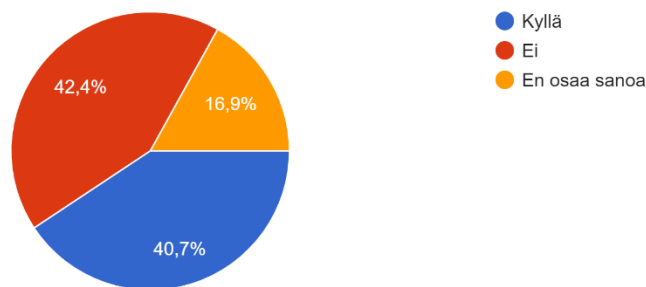
Tekijät halusivat tietää, ovatko vastaajat kohdanneet avoimeen suhteeseen liittyviä stereotyyppioita tai olettamuksia ammattilaisen toimesta (kuva 8.). Raportin johdannossa tuli ilmi, että tutkimusten mukaan (Parkes Murphy, Joel & Muise 2020; Taivaloja 2018) sosiaalialan asiakastyötä tekevillä ammattilaisilla on negatiivisia ennakkokäsityksiä avoimesta suhteesta, he saattavat ihmissuhdetyössä liittää asiakkaiden haasteet ja ongelmat heidän monisuhteisuuteensa. Suomessa monisuhteisilla henkilöillä on kokemuksia sosiaalialan palveluiden

normatiivisuudesta sekä ammattilaisten osaamattomuudesta kohdata ihmissuhteiden moninaisuutta. Vastaajista 40,7 % (n=24) vastasi ”kyllä”, eli on kokenut stereotyyppioita tai olettamuksia ammattilaisen toimesta. Puolestaan 42,4 % (n=25) vastasi ”ei” ja 16,9 % (n=10) ”ei osaa sanoa”.

Koska tekijät eivät pysty varmistamaan kaikkien vastaajien käyttäneen sosiaalipalveluita tai tavanneen ammattilaisia, tulosten luotettavuutta pelkästään sosiaalialan ammattilaisten mahdollisista stereotyyppioista tai olettamuksista ei pystytty saamaan sekä voisi osaltaan selittää myös ”en osaa sanoa”-vastauksien määrän. Vastaukset kuitenkin varmistivat sen, että lopullisessa tuotoksessa, eli oppaassa, olisi hyvä olla ammattilaiselle osio, jossa hän voi reflektoida ja pohtia omaa ammatillista toimintaansa ja ennakkoluulojaan.

Oletko kohdannut avoimeen suhteeseen liittyviä stereotyyppioita tai olettamuksia ammattilaisen toimesta?

59 vastausta

Kuva 8: Onko vastaaja kohdannut avoimeen suhteeseen liittyviä stereotyyppioita tai olettamuksia ammattilaisen toimesta

Tekijät halusivat tietää, millaisia stereotyyppioita tai olettamuksia ne henkilöt ovat kokeneet, jotka vastasivat edelliseen kysymykseen ”kyllä”, eli ovat kohdanneet stereotyyppioita tai olettamuksia ammattilaisen toimesta. Kysymykseen vastasi 23 henkilöä. Edelliseen kysymykseen vastasi ”kyllä” 24 henkilöä, eli yksi henkilö jätti vastaamatta tarkentavaan avoimeen kysymykseen. Tekijät jakoivat vastaukset kolmeen pääteemaan useasti toistuvien vastausten perusteella. Niitä oli, että avoin suhdemuoto liittyisi hyperseksuaalisuuteen tai maniaan ja

henkilö olisi vastuuton sukupuoliterveyden suhteen, mielenterveyden haasteet aiheutuvat avoimesta suhteesta tai pahentuvat sen takia sekä olettamus vain yhdestä kumppanista.

Kyselyssä ei pystytty sulkemaan pois vastaajien terveydenhuoltoon liittyviä vastauksia. Kyselyyn vastaajilla monilla oli kokemukset ammattilaisten stereotyyppioista tai olettamuksista liittyivät terveydenhuollossa käytyihin asiakaskokemuksiin.

Esimerkkivastauksia

Seksitautitestiä pyytäessä ammattilainen oli paheksuva. Samoin testiä ottava siinä vaiheessa, kun näyte piti ottaa myös anaalista ja kurkusta. (Vastaja 1)

Oletetaan sukupuolitautilitokyselyssä, että on joko niin sanotusti "vapaa" tai "varattu". (Vastaja 2)

Opiskeluhuollon psykologi piti monisuhteisuuttani osana ongelmiani. (Vastaja 3)

Kuitenkin moni vastaajien kokemuksista liittyi esimerkiksi mielenterveystyöhön, joka voi olla sosiaalialan työkenttää tai vastaajien kokemuksia voi hyödyntää myös sosiaalialan työssä. Useissa vastauksissa ei kuitenkaan käynyt ilmi, että missä palvelussa kokemus on tapahtunut, joten varmuutta sosiaalialan kentällä tapahtuneista kokemuksista ei senkään puolesta ole.

Esimerkkivastauksia

Mielenterveyspalveluissa asian on herkästi oletettu liittyvän esimerkiksi hyperseksuaalisuuteen tai maniaan, vaikka itse koen, että näin ei ole. (Vastaja 1)

Olen käynyt yhdessä pitkän parisuhteen kanssa pariterapiassa ja seksuaaliterapiassa. Silloin oli kysymys haluttomuudestani pitkässä suhteessa. Siellä tuntui, että terapeutti oletti, että pitkässä suhteessa seksiin innostuu, kun lisää läheisyyttä ja että seksi kuuluu vain parisuhteeseen. Olen itse käynyt myös psykoterapian mutta en ole ottanut asiaa puheeksi. Olen käynyt myös hoitajalla masennuksen takia. Todella vaikea ottaa puheeksi, että minulla on miessuhteita pelkän seksin takia. Ajattelen itsekin, että ne ovat merkki tunne elämän kylmyydestä ja sairaudesta. Ehkä onkin. En kestäisi ajatusta siitä, miten hoito paikassa kenties tuomittaisiin käyttäytymiseni holtittomaksi. (Vastaja 2)

Asiakastyötä tehdessään ammattilaisena on tärkeää lähtökohtaisesti uskoa asiakasta, mutta tiedostaa myös se, että joskus asiakkaan on vaikea kipeydeltään hahmottaa tilannetta. Esimerkiksi mielenterveystyössä on hyvä tiedostaa eri oireita kuten, että maniavaiheeseen voi liittyä hyperseksuaalisuutta, joka voi ilmetä tarpeena kokeilla erilaisia seksisuhdemuotoja (Sadeniemi 2021.). Pohdittavaksi ammattilaiselle jää, mitä hän tiedolla tekee ja miten sen sensitiivisesti asiakkaalle ilmaisee.

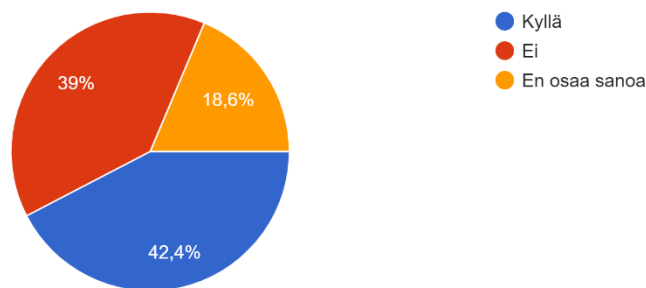
Tekijät halusivat tietää, onko vastaajien helppo tuoda ilmi suhdemuotonsa ammattilaisille (kuva 9.). Kysymyksellä haluttiin selventää puheeksi ottoa asiakastyössä. Vastajista 39 % (n=23) vastasi, että heistä ei ole helppoa tuoda suhdemuotoaan ilmi ammattilaisille. Vastajista 18,6 % (n=11) ei osannut sanoa ja 42,4 % (n=25) koki, että puheeksi otto on helppoa.

Ammattilainen ei voi olettaa, että asiakas ottaa sensitiiviset aiheet itse puheeksi vaan ammattilaisen tulee luoda keskustelulle turvallinen tila ja osata kysyä niitä kysymyksiä, jotka ovat olennaisia.

Vastaukset tukevat sitä, että lopullisessa tuotoksessa, eli oppaassa, olisi hyvä olla neuvoja ammattilaiselle puheeksi ottoon liittyen. Asiakkaan saattaa olla myös hankalaa tuoda suhdemuotonsa ilmi ammattilaiselle, jos hän on aiemmin kokenut stereotyyppioita tai olettamuksia ammattilaisen puolelta.

Onko sinun helppo tuoda ilmi suhdemuotosi ammattilaisille?

59 vastausta

Kuva 9: Onko vastaajan helppo tuoda ilmi suhdemuotonsa ammattilaisille

Tekijät halusivat tietää, miten vastaajat haluaisivat ammattilaisen huomioivan eri suhdemuodot kohdatessaan asiakkaita. Tällä kysymyksellä tekijät halusivat tuoda kohderyhmän äänen kuuluviin ja tietää, miten he haluaisivat tulla kohdatuksi. Avoimella kysymyksellä vastaajat voivat kertoa ajatuksiaan vapaammin sekä ilmaista itseään, miten haluavat. Kuten kaikki avointen kysymysten vastaukset, vastaukset jaettiin neljään pääteemaan useasti toistuvien vastausten perusteella. Pääteemat ovat ennakkoluulottomuus ja että ammattilainen ei tee olettamuksia sukupuolesta tai kumppanien lukumäärästä, tuomitsematon asenne, neutraali suhtautuminen sekä sensitiivinen kieli, esimerkiksi käyttää termejä kumppani tai puoliso.

Yhden vastaajan vastaus

Puhutaan kumppanista ja suhteista, ei tarvitse mainita sanaa PARIsuhde.

Vastaajat olivat suhteellisen yhtä mieltä vastauksissaan siitä, että ammattilaiselta toivotaan tuomitsematonta ja ennakkoluulotonta asennetta kohdatessaan asiakkaita. Aiemmin tietope- rustassa mainitun turvallisemman periaatteen mukaan on tärkeää, että ammattilainen luo tilan, jonne jokaisen on helppoa ja turvallista tulla ja kokee olonsa hyväksytyksi. Turvallinen ilmapiiri tukee asiakasta puheeksi otossa.

Esimerkkivastauksia

Ennakkoluulottomasti. (Vastaja 1)

Riittää, että aihe on ammattilaiselle tuttu ja suhtautuminen neutraalia. (Vastaja 2)

Tasavertainen kohtaaminen on ensiarvoisen tärkeää. Tieto ja tietämys lisää ammattilaisen uskottavuutta ja luotettavuutta. (Vastaja 3)

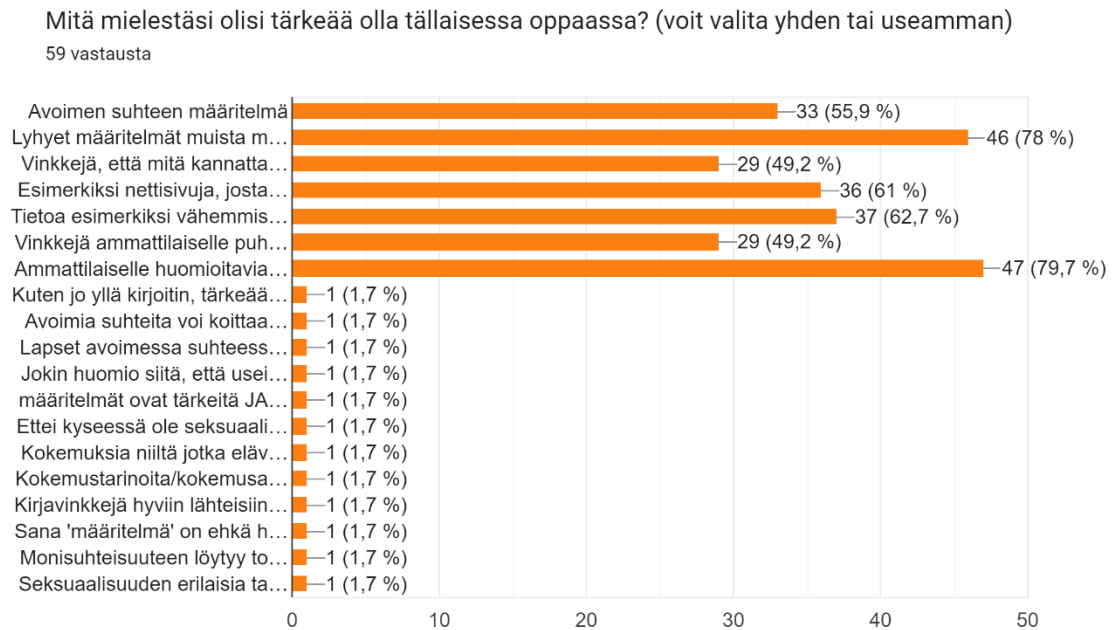
Ei olettaen, että kaikilla on perinteinen suljettu monogaminen-suhde. (Vastaja 4)

Tekijät halusivat tuoda kohderyhmän äänen kuuluviin konkreettisesti lopullisessa tuotoksessa, eli oppaassa. Tekijät kysyivät, mitä vastaajien mielestä olisi tärkeää olla oppaassa (kuva 10.) Tekijät olivat antaneet valmiita vaihtoehtoja, mutta vastaajat saivat myös itse kertoa ideoitaan ja ajatuksiaan ”muu” -avoimeen vastausvaihtoehtoon.

Valmiita vaihtoehtoja ja niihin vastanneiden määrä prosentuaalisesti oli avoimen suhteen määritelmä (55,9 % vastaajista, n=33), lyhyet määritelmät muista monisuhteista ja sanastoa aiheeseen liittyen (78 % vastaajista, n=78), vinkkejä, että mitä kannattaa ottaa huomioon, jos pohtii suhteen avaamista (49,2 % vastaajista, n=29), esimerkkejä nettisivuista, joista löytyy tietoa aiheeseen liittyen (61 % vastaajista, n=36), tietoa esimerkiksi vähemmistöstressistä ja stigmasta (62,7 % vastaajista, n=37), vinkkejä ammattilaiselle puheeksi ottoon (49,2 % vastaajista, n=29) ja ammattilaiselle huomioitavia asioita kohtaamiseen liittyen (79,7 % vastaajista, n=47).

Vastausprosentista voi päätellä, että vastaajille tärkeintä on se, kuinka ammattilainen kohtaa asiakkaan. Tämä tukee oppaan aiheen tärkeyttä ja antaa raamit oppaan tarkan sisällön suunnittelulle.

”Muu” -avoimeen vastausvaihtoehtoon vastasi 12 henkilöä ja he kertoivat omia ehdotuksiaan. Vastaajat kertoivat esimerkiksi omista suhdetilanteistaan ja opasta varten vastaajat toivoivat kirjavinkkejä, neuvoja ammattiselle, kuinka kohdata avoimen suhteen teemoja lapsiperheessä sekä kokemusasiantuntijoiden puheenvuoroja. Avoimista vastauksista tekijät saivat hyviä näkökulmia ja ajatuksia. Tekijät eivät olleet esimerkiksi ajatelleet avointa suhdetta lapsiperheessä lainkaan. Tätä teemaa hyödynnettiin ammattilaisen haastattelussa.

Kuva 10: Mitä vastaajan mielestä olisi tärkeää olla opinnäytetyön tuotoksessa eli oppaassa

Kyselyn lopuksi tekijät halusivat vielä antaa vastaajille mahdollisuuden kertoa omin sanoin ajatuksiaan aiheesta ja oppaasta. Vastauksia kysymykseen tuli 22 yhteensä. Ne jaettiin kahteen pääteemaan, jotka olivat keskustelun tärkeys kaikista suhdemuodoista sekä monisuhteisuuden näkyväksi tuominen ja tiedon lisääminen aiheesta. Vastaajat kokivat opinnäytetyön ja oppaan aiheen tärkeäksi ja ajankohtaiseksi. Näissäkin avoimissa vastauksissa toistuu kohdeyhmän toive puheeksi otosta. On siis tärkeää, että ammattilaisella on keinot ja taidot ottaa asioita sensitiivisesti esille ja kohdata asiakkaat ennakkoluulottomasti.

Kyselytutkimuksen heikkoutena on, ettei siinä pystytä arvioimaan, miten tosissaan vastaajat ovat vastanneet kyselyyn tai kuinka perehtyneitä he ovat aiheeseen. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2014, 121.) Haasteena kyselyssä oli varmistaa, että kaikki vastanneet ovat avoimessa suhteessa tai pohtivat suhteen avaamista. Opinnäytetyön tekijät pyrkivät varmistamaan tämän laittamalla kyselyn Eettisesti monisuhteiset Facebook-ryhmään otsikolla ”Oletko avoimessa suhteessa tai mietitkö suhteen avaamista?”. Kuitenkin muutama avoimeen kysymykseen vastaajaa oli vastannut, että ei ole avoimessa suhteessa. Muutama ei myöskään itse tiennyt, että onko esimerkiksi avoimessa vai polyamorisisessa suhteessa, eikä osannut määrittellä suhdemuotoaan. Otos näistä kuitenkin kokonaismäärään nähden oli hyvin pieni, joten kohdeyhmä tavoitettiin pääosin onnistuneesti.

8 Seksuaaliterapeutin haastattelu

Haastattelu on laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä, joka rajoittuu usein pienen tutkittavien määrään. Koska kvantitatiivisen tutkimuksen avulla pystytään kartoittamaan olemassa oleva tilanne, mutta ei riittävästi selvittämään asioiden syitä, opinnäytetyössä käytettiin myös kvalitatiivista, eli laadullista tutkimusta, puolistrukturoidun teemahaastattelun muodossa. Opinnäytetyöhön valittiin toiseksi menetelmäksi teemahaastattelu, sillä tekijät haluavat haastattelun olevan dialoginen ja vuorovaikutteinen ilman liian tiukkoja raameja. Tämän takia esimerkiksi strukturoitu haastattelu ei olisi sopinut opinnäytetyössä käytettäväksi menetelmäksi. Strukturoidussa haastattelussa on tarkat kysymykset ja vastausvaihtoehdot sekä haastattelijan omat näkemykset, mielipiteet ja ajatukset on pysyttävä sivussa. (Kylmä & Juvakka, 76.) Opinnäytetyössä hyödynnettiin menetelminä juuri kyselyä ja haastattelua, sillä niiden avulla tekijät saivat tärkeää ja hyödyllistä tietoa oppaan sisältöä varten. Aineiston keruussa haluttiin saada ammattilaisen sekä kohderyhmän ääni kuuluviin, jotta opas palvelisi laajasti käyttäjiään.

Puolistrukturoidussa haastattelussa haastattelijan kysymykset on laadittu ennakkoon, mutta haastattelun edetessä haastatteliija voi halutessaan vaihdella kysymysten järjestystä haastattelun aikana. Tarkkoja sanamuotoja ei ole pakko noudattaa. Haastattelun edetessä voidaan kysyä myös mieleen tulevia uusia kysymyksiä. Teemahaastattelu tarkoittaa sitä, että haastattelun aihepiiri on ennakkoon määritelty ja haastatteliija valitsee muutaman avainkysymyksen tai aihepiirin, jonka ympärille haastattelu rakentuu. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2014, 108; Eskola & Vastamäki 2015, 12; Kylmä & Juvakka, 78.)

Haastattelussa haastateltiin ammattilaista, joka työskentelee pari- ja monisuhteiden teemojen parissa sosiaalialan kentällä. Haastateltavana oli seksuaaliterapeutti, joka on tehnyt sosiaalialan asiakastyötä seksuaaliterapeutina ja seksuaalineuvojana. Tekijät valitsivat haastateltavaksi hänet, koska seksuaaliterapeutilla on laaja tietämys seksuaalisuuteen sekä ihmissuhteisiin liittyen. Lisäksi haastateltava on paneutunut urallaan avoimiin suhteisiin. Haastattelulla saatiin nopeasti kerättyä syvällistä tietoa kehittämisen kohteesta. Ojasalo, Moilanen & Ritalahti (2014, 106-107) kertovat, että haastattelu kestää tyypillisesti tunnista kahteen tuntiin, riippuen, kuinka avoimesta haastattelusta on kyse. Haastattelu on vuorovaikutusta, joka on osittain etukäteen suunniteltua ja haastattelijan ohjaamaa. Joskus haastattelu vaatii haastateltavan motivointia, motivaation ylläpitämistä sekä haastattelijan ja haastateltavan välistä luottamusta. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2014, 106-107.)

Turvallista tilaa ja luottamusta alettiin luomaan jo ennen haastattelua. Opinnäytetyön tekijät olivat yhteydessä haastateltavaan etukäteen ennen haastattelua ja lähettivät haastattelurungon (liite 2.), jotta haastateltava tietäisi haastattelun kulun. Haastateltavan kanssa käytiin läpi hänen suostumuksensa haastatteluun ja haastattelun käyttöön opinnäytetyössä. Turvallinen ja

rauhallinen tila haastattelulle luotiin varaamalla haastattelua varten hiljainen tila ja sulke-
malla kaikki häiriötekijät, kuten matkapuhelimet, haastattelun ajaksi. Tekijät loivat tilantee-
seen rentoutta ohjaamalla haastateltavaa hakemaan itselleen kahvia tai muuta juotavaa ja
ottivat itselleen kupit kahvia. Tekijät varasivat tarpeeksi aikaa keskustelulle ja pohdinnalle
haastattelussa sekä antoivat haastateltavalle tilaa rauhassa kertoa ajatuksiaan. Haastattelu
aloitettiin tutustumalla toisiin esittäytymisen muodossa. Haastattelu kesti hieman yli tunnin.

Haastattelu toteutettiin 24.1.2024 Microsoft Teamsissä haastateltavan toiveen mukaisesti.
Teams-haastattelun haasteena oli haastateltavan pätkivä nettiyhteys. Haaste ratkaistiin sul-
kemalla videokamerat haastattelun ajaksi, mikä paransi äänenlaatua. Kameroiden sulkeminen
kuitenkin haastoi vuorovaikutusta, koska toisen ilmeitä ja eleitä ei voinut nähdä.

Teams-puhelu nauhoitettiin. Äänittäminen ja nauhoittaminen kannattaa, koska se vapauttaa
haastattelijan havainnoimaan haastateltavaa ja parantaa monesti vuorovaikutusta heidän vä-
lillään. Haastatteluun on helpompi myös palata äänitteen avulla. Monesti vasta haastattelua
uudelleen kuunnellessa oivaltaa mitä haastateltava on sanoillaan ja äänen painoillaan todelli-
suudessa tarkoittanut. Äänitteen avulla haastattelu voidaan raportoida tarkasti. Äänittämi-
seen tulee valmistautua etukäteen, sillä haastateltava saattaa vierastaa oman äänen tallenta-
mista ja tämä voi vaikuttaa myös haastattelijaan. Äänittämiseen tulee olla haastateltavan
suostumus. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2014, 107.) Haastateltavan lupa haastattelun nau-
hoitukseen pyydettiin ennen haastattelua.

8.1 Haastattelun kysymykset

Haastattelun haastattelurunko (liite 2.) ja kysymykset pohdittiin yhteistyössä toimeksiantajan
kanssa kohderyhmän kyselyvastauksia hyödyntäen. Tekijät toteuttivat ensin sähköisen kohde-
ryhmälle luodun kyselyn, jonka pohjalta haastattelukysymykset ammattilaiselle tarkentuivat.
Tekijät eivät olleet esimerkiksi huomioineet perheellisiä avoimessa suhteessa olevia, mutta
kyselyssä nousi esiin, että kyselyyn vastanneet kokivat perheteeman oleelliseksi lopullisessa
tuotoksessa, eli oppaassa. Tekijät nostivat tämän vuoksi kyseisen teeman näkyviin haastatte-
lussa.

Haastattelun teemoja oli avointen suhteiden ja suhteiden moninaisuuden huomioiminen sosi-
aalialan asiakastyössä, suhteiden moninaisuuden puheeksi ottaminen, asiakkaiden sensitiivi-
nen kohtaaminen, mitä haasteita avoimiin suhteisiin voi liittyä sekä miten voi tukea tai neu-
voa asiakasta, joka pohtii suhteensa avaamista. Teemat olivat samoja, jotka toistuivat myös
kohderyhmälle luodussa kyselyssä.

8.2 Haastattelun vastausten sisällönanalyysi

Haastattelun sisällönanalyysia varten tekijät nauhoittivat haastattelun, jonka Microsoft Teamsin tekoäly sanoitti automaattisesti. Haastattelun analysointi aloitettiin käymällä tekoälyn luomaa tekstiä läpi ja korjaamalla sitä luettavampaan muotoon. Ojasalo, Moilanen ja Ritalahti (2014, 107) kertovat, että haastattelu kannattaa äänittää, sillä sen ansiosta haastattelutilanteeseen on helppo palata uudestaan. Se myös mahdollistaa uusien näkökulmien tai puheen sävyjen huomioimisen. Litterointi on analyysin apuväline. Tekijät hyötyivät haastattelun nauhoittamisesta, sillä se helpotti tulosten läpikäymistä ja analysointia, kun nauhoitteeseen pystyi palata niin monta kertaa, kuin tarvitsi. Lisäksi se myös lisäsi läsnäoloa haastattelutilanteessa, kun ei tarvinnut keskittyä kirjaamiseen.

Litteroinnin ja haastattelun tekstitalenteen läpikäymisen jälkeen tekijät poimivat kysymyskerrallaan haastateltavan vastaukset ja kirjoittivat ne auki kirjakielellä. Tekijät myös peilasivat haastateltavan vastauksia teoriaan ja kyselystä saatuihin tuloksiin. Tekijöitä esimerkiksi kiinnosti, ovatko haastateltavan vastaukset linjassa kyselystä saatujen tulosten kanssa.

8.3 Haastattelun vastaukset ja pohdinta

Haastattelu aloitettiin sillä, että sekä haastattelijat että haastateltava esittäytyivät toisilleen ja kertoivat muun muassa opiskelu- ja työtaustastaan. Tällä pyrittiin purkamaan haastateltavan mahdollista jännitystä ja luomaan luottamusta. Ensimmäisenä kysymyksenä (liite 2.) haastattelijat kysyivät, miten haastateltava määrittelee termin ”avoin suhde”. Kyselyssä oli tullut ilmi, että avoimen suhteen määritelmä on moninainen ja voi mennä sekaisin polyamorian kanssa. Haastateltava kertoi, että avoimessa suhteessa on primäärikumppani, jonka kanssa on yleensä neuvoteltu jollain tavalla seksuaalisuuteen liittyvää ei-monogaamisuutta. Klassisesti on ajateltu, että avoimessa suhteessa ei saa rakastua. Tämä ei kuitenkaan ole haastateltavan mukaan enää todellisuutta, sillä tunteitaan ei voi hallita, mutta käytäntöjään voi. Avoin suhdemuoto on joillekin identiteetti sekä elämäntapa. Polyamoria eroaa haastateltavan mukaan avoimesta suhteesta siten, että siinä pyritään luomaan vakiintuneita kumppanuuksia syvemmin ja laajemmin.

Toisena kysymyksenä haastattelijat kysyivät, kuinka ammattilaisen tulisi huomioida avoimet suhteet ja suhteiden moninaisuus työssään. Sama kysymys kysyttiin myös kohderyhmälle luodussa kyselyssä. Tekijät halusivat saada kysymykseen myös ammattilaisen näkökulman, jotta tulokset opasta varten olisivat mahdollisimman laajat ja luotettavat. Ensimmäisenä haastateltava mainitsi, että ammattilaisen tulisi huomioida ystävyys, joka on yleisesti ottaen monisuhteisille ihmisille korostuneen tärkeä asia. Ystävyys-teema ei kuitenkaan noussut kohderyhmän kyselyssä esille. Opas käsittelee avoimia suhteita rakkaus- ja intiimisuhteiden näkökulmasta, joten ystävyysteema rajattiin pois. Haastateltava myös kertoi, että ammattilaisen tulisi enemminkin kysyä kysymyksiä kuin tehdä olettamuksia asiakkaan suhteista. Hän mainitsi avoimet

kysymykset tärkeiksi. Ammattilaisen kannattaa esimerkiksi kysyä asiakkaalta, että keitä sinun lähipiiriisi kuuluu. Haastateltava myös kertoi, että ammattilaisen tulisi suhtautua neutraalisti erilaisiin suhdetilanteisiin. Haastateltavan vastaukset kysymykseen olivat yhtenevässä linjassa kohderyhmän kyselyn vastauksissa, joka antaa luotettavaa materiaalia opasta varten.

Kolmantena kysymyksenä haastateltavat kysyivät, kuinka ottaa puheeksi suhteiden moninaisuus. Haastateltava totesi, että ei ole sellaista tapaa, joka takuuvarmasti toimii kaikkiin tilanteisiin. Tärkeää on kuitenkin avoimet kysymykset. Ammattilainen voi myös intuitiivisesti tunnistaa joissain hetkissä, että tässä tilanteessa kannattaisi kysyä asiasta. Pitää olla rohkeutta ottaa asioita puheeksi, mutta antaa asiakkaalle tilaa määritellä mahdollisimman paljon itse ja olla tekemättä oletuksia. Haastateltava myös mainitsi, että jos ammattilaisella on vastaanottohuoneessaan esimerkiksi pienikin sateenkaarisymboli tai monisuhteisuuteen liittyvää kirjallisuutta näkyvillä, voi se viestiä asiakkaalle turvallisesta tilasta, jossa on helpompaa ottaa monisuhteisuutensa esille.

Neljäntenä kysymyksenä haastateltavat kysyivät, kuinka ammattilainen voi kohdata asiakkaat sensitiivisesti työssään. Haastateltava kertoi, että ammattilaisen tulisi käyttää neutraaleja ilmaisuja ja jos asiakas käyttää jotain termiä, voi ammattilainen kysyä, että mitä se hänelle tarkoittaa. Ammattilaisen tulisi myös tiedostaa, että monogamialla on vahva normatiivinen asema yhteiskunnassamme, ja avoimessa suhteessa elävät voivat kohdata vähemmistöstressiä. Heillä voi olla myös huonoja kokemuksia aiheesta puhumiseen liittyen, jolloin siitä puhuminen voi tuntua jännittävältä. Ammattilaisen ei myöskään tulisi olettaa, että avoin suhde olisi jollain tapaa ongelmallinen asia asiakkaan elämässä. Haastateltava totesi, että asiakas tulee kohdata ymmärtäen sekä tiedostaen avoimeen suhteeseen liittyviä näkökulmia, kuten esimerkiksi vähemmistöstressin ja onnellisuusmuuri.

Viidentenä kysymyksenä haastateltavat kysyivät, kuinka ammattilainen voi tukea tai neuvoa suhteensa avaamista pohtivaa asiakasta. Haastateltava sanoi, että monisuhteisuuteen siirtyminen voi olla pitkäkin prosessi, jossa henkilö tutustuu uuteen kulttuuriin ja tapaan ajatella ihmissuhteista. Haastateltavan mukaan ammattilainen voi ohjata asiakasta materiaalien pariin, esimerkiksi suositella kirjallisuutta tai podcasteja aiheen ympäriltä. Haastateltava painotti, että ammattilainen ei kuitenkaan voi ruveta ratkomaan asiakkaan puolesta, että kannattaisiko hänen olla avoimessa suhteessa vai ei.

Viidenteen kysymykseen liittyen haastateltavat halusivat myös tietää, mitä haasteita avoimeen suhteeseen voi liittyä, joita ammattilaisen olisi hyvä ottaa huomioon kohtaamisessa. Haastateltava totesi, että avoimiin suhteisiin liittyy ongelmia, mitä kaikkiin ihmissuhteisiin liittyy. Kuitenkin, kun avoimessa suhteessa voi olla monia eri osapuolia, voivat ongelmat kymmenkertaistua. Avoin suhde voi myös viedä enemmän aikaa, olla arvaamatonta sekä sisältää pettymyksiä ja mustasukkaisuutta. Myös toiveiden moninaisuus sekä niiden

yhteensovittaminen voi olla haaste. Haastateltava mainitsi haasteeksi myös onnellisuusmuurin. Onnellisuusmuuri haastateltavan mukaan tarkoittaa sitä, että monisuhteisesti elävillä voi olla tarve puolustaa itseään ja hankalista asioista voi olla vaikea puhua. Lopuksi haastateltava kuitenkin totesi, että avoimiin suhteisiin ei liity mitään sellaisia haasteita, joita ei liittyisi ihan kaikkiin ihmissuhteisiin.

Kohderyhmän kyselyssä oli noussut esiin avoimen suhteen ja perhe-elämän yhdistäminen, joten viimeisenä kysymyksenä haastateltavat kysyivät, mitä ajatuksia haastateltavalta herää tästä aiheesta. Haastateltava totesi, että lähtökohtaisesti vanhempien seksuaalisuus on heidän yksityisasiansa. Haastateltavan mukaan ainakaan kovin pienelle lapselle ei tarvitse kertoa vanhempien olevan avoimessa suhteessa. Vanhemmat voivat kuitenkin miettiä, kuinka lapselle voi ikätasoisesti puhua seksistä ja ihmissuhteista sekä antaa tilaa lapsen kysymyksille ja vastata niihin avoimesti. Vanhemmat voivat myös itse reflektoida, miten suhtautuvat seksiin ja siihen liittyviin asioihin. Haastateltava myös mainitsi, että lapset ovat usein hyvin konservatiivisia. Vanhemman kannattaakin varautua, että lapsi saattaa kysyä, että mitä tämä tarkoittaa tai ”miksi sä et tykkää isistä?”

Haastattelu oli teemahaastattelu, joten haastattelijat pystyivät kysymään myös teemaan liittyviä haastattelukysymyksiä, joita ei ollut kirjoitettu haastattelurunkoon. Haastattelijat kysyivät, kuinka ammattilainen voisi pohtia tai reflektoida omaa ammatillista toimintaansa avoimien suhteiden parissa työskentelyyn liittyen. Toimeksiantajalta oli tullut toive, että oppaassa olisi reflektio- ja pohdintaosuuksia ammattilaiselle. Haastateltava vastasi, että ammattilainen voi esimerkiksi perehtyä johonkin monisuhteisuudesta kertovaan oppaaseen ja pohtia, että mitä ajatuksia se itsessä herättää. Ammattilainen voi esimerkiksi pohtia, että kuvitteleeko avoimien suhteiden olevan vain lupa pettää tai voiko ihmisellä olla vain yksi turvallinen kiintymyssuhde aikuisena. Ammattilainen voi pohtia millaisia ennakkoluuloja hänellä mahdollisesti on ja millaisia omasta mielestään ihmissuhteiden täytyisi olla. Haastateltava kertoi, että ammattilaisen tulisi huomioida, millaisia asioita sanoo totuuskina ja mitkä ovat vain omia mielipiteitä. Haastateltava tiivistä, että tärkeää on käsitellä ja oppia suhteiden moninaisuudesta ja pohtia, millaisia ennakkoluuloja tai uskomuksia itsellään ammattilaisena on.

9 Kehittämistyön tuotos eli Mieli avoimena -opas ammattilaisille

Aineiston keruun ja analyysin jälkeen tekijät tuottivat oppaan (liite 3.) kyselystä ja haastattelusta saatujen tulosten ja teorian pohjalta. Oppaan ulkoasu ja sisältö suunniteltiin toimeksiantajan kanssa yhteistyössä. Ulkoasu ja sisältö suunniteltiin sekä toteutettiin yhdenvertaisuus ja sensitiivisyys huomioiden. Oppaassa huomioitiin yhdenvertaisuus kielessä, esimerkiksi käyttämällä esimerkiksi sanaa henkilö, ei nainen tai mies. Ulkoasuun vaikutti Parisuhdekeskus Kattajan logon värit oranssi ja vihreä.

Tekijät lähettivät version oppaasta toimeksiantajalle kommentoitavaksi, kun tekijät olivat itse sitä mieltä, että opas on valmis. Tekijöillä oli tarkoituksena kommenttien ja kehitysideoiden pohjalta muokata opas lopulliseen muotoonsa, mutta toimeksiantajalta tuli palaute, että opas on valmis. Oppaan ulkoasuun ei muuttunut tässä vaiheessa enää, koska toimeksiantaja oli siihen tyytyväinen. Toimeksiantaja kommentoi, että opas on loistava, eikä hänen mielestään siinä ollut mitään korjattavaa tai lisättävää. Tekijät halusivat myös lopullisesta versiosta palautetta koko toimeksiantajan työryhmältä. Palautetta käsitellään luvussa 10.4. Toimeksiantajan työryhmän palaute.

Oppaan kansikuvaksi valittiin sensuelli vihreä satiinikangas, joka viestittää avoimiin suhteisiin vahvasti liittyvästä seksistä ja seksuaalisuudesta. Kansikuva huokuu aistikkautta ja kauneutta. Kuva otettiin Canva-sovelluksen kuvapankista, joka mainitaan myös oppaassa. Oppaan nimi, Mieli avoimena, viestii oppaan sanomaa siitä, että ammattilaisen tulee suhtautua asiakkaan suhdemuotoihin avoimen lempeästi. Oppaan nimi viittaa myös avoimiin suhteisiin. Nimessä on huomioitu siis sekä ammattilaisen että kohderyhmän näkökulma avoimen suhteen laatuun ja kohtaamiseen liittyen.

Toisella sivulla sisällysluettelon otsikot valittiin kyselyssä ja haastattelussa isosti esiin nousseiden teemojen pohjalta. Kohderyhmä sekä haastateltava kokivat, että käsitteet tulee osata, vaikka käsitteet eivät välttämättä aina ole kiveen hakattuja. Ammattilaisen kyky kohdata asiakas koettiin kaikista oleellisimmaksi ja tärkeimmäksi asiaksi asiakastyössä. Kyselyssä nousi esille, että moni pelkää ammattilaisen ennakkoluuloja, joten ammattilaisen tulee osata muuttaa omia ennakkokäsityksiään ja asenteitaan ammatillisen pohdinnan avulla. Tästä ajatuksesta nousi otsikko ”Tee avoimesta ajattelusta tapa”, koska haastattelussa haastateltava nosti esiin sen, että ammattilaisen ei tulisi olettaa esimerkiksi yksiavioisuutta. Lisäksi kyselyssä sekä haastattelussa nostettiin esille ammattilaisen tietämys aiheesta, koska koettiin ettei ole asiakkaan edunmukaista pitää asiakasta tiedon lähteenä. Siksi oppaan lopussa on kappale, jossa on vinkkejä, joista voi tutustua aiheeseen lisää.

Oppaan sisällysluettelo kertoo lukijalleen ohjeportaat, joita ammattilaisen tulee seurata kohdatakseen avoimessa suhteessa olevan asiakkaan sensitiivisemmin ja ammatitaitoisemmin. Otsikoinnit pyrittiin tekemään ohjaavaan muotoon, jolloin lukijalle tulee heti käsitys mitä hänen tulee tehdä ja osata. Sivulla kaksi on kerrottu myös oppaan olevan tehty osana opinnäyteytötä yhteistyössä Parisuhdekeskus Katajan kanssa sekä tekijät ja vuosiluku.

Sivu kolme on ”Lukijalle”-sivu, jossa tekijät avaavat oppaan sisältöä ja aihetta tarkemmin. Sivulla on käytetty myös kyselystä tulleita lukuja avoimessa suhteessa olevien näkökulmasta ammattilaisen kohtaamiseen selittämään, miksi opas on tärkeä lukea.

Sivulta neljä alkaa neljän sivun mittainen osio käsitteistä ja niiden selityksistä. Käsitteitä on avoin suhde, suljettu suhde, polyamoria, swingaus, avoin liitto, pettäminen, ”don’t ask, don’t

tell, panseksuaalisuus, biseksuaalisuus, demiseksuaalisuus, aseksuaalisuus, primäärisuhde, onnellisuusmuuri, stigma ja vähemmistöstressi. Selitettävät käsitteet on kerätty sen mukaan, että ne liittyvät jollain tavalla avoimiin suhteisiin tai syihin suhteen avaamiselle. Lisäksi käsitteissä on avattu kyselyssä nousseiden kommenttien pohjalta nousseita käsitteitä, joita on täydennetty vihreillä puhekuplilla. Puhekuplat myös selittävät, miksi joitain aiheita on huomioitu oppaassa. Vihreät puhekuplat ovat kyselyyn vastanneiden tai haastateltavan ääni. Sivulla seitsemän on avattu tärkeitä käsitteitä avoimessa suhteessa olevien hyvinvointiin liittyen, joita ammattilaisen on hyvä tiedostaa työssään. Sivun alareunassa on pohdi-osio ja sen kysymykset on tarkoitettu ammattilaisen itsereflektioon ja tiedon syventämiseen ajattelussa. Pohdi-osioita on useita oppaan edetessä.

Sivulta kahdeksan alkaa tietoa kohtaamisesta otsikolla ”Kohtaamisen ABC”. Tekstistä on nostettu oranssilla värillä oleellisia termejä kohtaamiseen liittyen. Termit ovat inhimillinen vuorovaikutus, turvallisemman tilan periaate, luotettavuus, yksityisyys ja eettisyys, kuulluksi tuleminen, dialogisuus sekä sensitiivinen kohtaaminen. Kohtaamisesta kertovaa kappaletta voi hyödyntää mihin tahansa ammattilaisen ja asiakkaan kohtaamiseen, vaikka tekstiin on ujutettu tarkentavia kohtia avoimeen suhteeseen eli aiheeseen liittyen.

Sivulta kymmenen alkaa kappale ”Tee avoimesta ajattelusta tapa”, jossa syvennyttään konkreettisesti avoimessa suhteessa olevan tai avointa suhdetta pohtivan asiakkaan kohtaamisessa. Teksti on kirjoitettu osittain käsky muotoon, esimerkiksi ”Älä tee olettamuksia.” tai ”Hanki tietoa asiasta ja opettele peruskäsitteet.”. Näin oleellinen tieto ilmenee napakasti ja jää paremmin lukijan mieleen. Sivulla kymmenen on myös nostettu oranssilla termejä, joita ammattilainen voi käyttää parisuhde-termin sijaan. Tämä inspiroi pohtimaan omia sanavalintojaan ammattilaisena.

Sivu kaksitoista on otsikolla ’Tutustu aiheeseen lisää’. Tekijät ovat keränneet tähän kirjallisuutta, järjestöjä ja podcastin, josta avoimista suhteista voi etsiä lisää tietoa. Sivun alhaalla on myös Instagram-sovelluksen logo ja hastagit #avoimetsuhteet ja #monisuhteisuus, viestittämään lukijalle, että Instagramista voi etsiä hashtagilla käyttäjiä ja julkaisuja, joissa on paneuduttu aiheeseen.

Viimeisellä sivulla on oppaan lähteet. Haastattelu ja kysely eivät ole merkitty lähteisiin, koska niiden käytöstä oppaassa on kerrottu sivulla kolme. Niissä käsitteissä ja termeissä, jotka on avattu myös tietoperustassa, hyödynnettiin samoja lähteitä, kuin raportissa. Muiden käsitteiden ja termien määrittelyyn lähteiksi valittiin luotettavia, aiheen parissa työtä tekeviä tahoja ja nettisivuja.

10 Kehittämistyön arviointi

Tutkimuksen laadun arvioinnin kriteereitä on tutkimuksen kurinalaisuus, tutkimuksen eri osien yhteensopivuus ja toimivuus, tutkimuksen lähtökohdat, tutkimusprosessi ja empiiriset toimintatavat, aineiston laatu sekä lopputulokset ja päätelmät. Aineiston laadun arviointiin vaikuttaa muun muassa se, että tutkittavien valinta on toteutettu harkitusti ja aineisto on kerätty ja käsitelty huolellisesti. Tutkimuksen kurinalaisuuteen liittyy muun muassa se, että tutkija on ennakoitunut mahdolliset ongelmakohdat ja virheet. (Ronkainen, Pehkonen, Lindblom & Paavilainen 2020, 140-141.)

Laadullisen ja määrällisen menetelmien arvioinnit poikkeavat toisistaan. Laadullisessa tutkimuksessa on mahdollisuus kulkea vapaammin aineiston analyysin ja tehtyjen tulkintojen välillä kuin määrällisessä tutkimuksessa. Laadullisessa tutkimuksessa arvioinnin keskeinen osa on tutkijan avoin subjektiviteetti ja sen myöntäminen, että tutkija on myös keskeinen tutkimusväline. Laadulliset tutkimusraportit ovat myös yleensä henkilökohtaisempia ja tutkijan omaa pohdintaa sisältävimpiä, kuin määrälliset tutkimusraportit. (Eskola & Suoranta 1998, 210.)

Kehittämistyössä palautetta arviointia varten kerättiin kohderyhmältä, eli kyselyyn vastaajilta, haastateltavalta, opinnäytetyön toimeksiantajalta sekä myös itsearviointia hyödynnettiin. Tekijät halusivat monelta eri taholta palautetta, jolloin tavoitteiden toteutumista voidaan peilata monesta eri näkökulmasta.

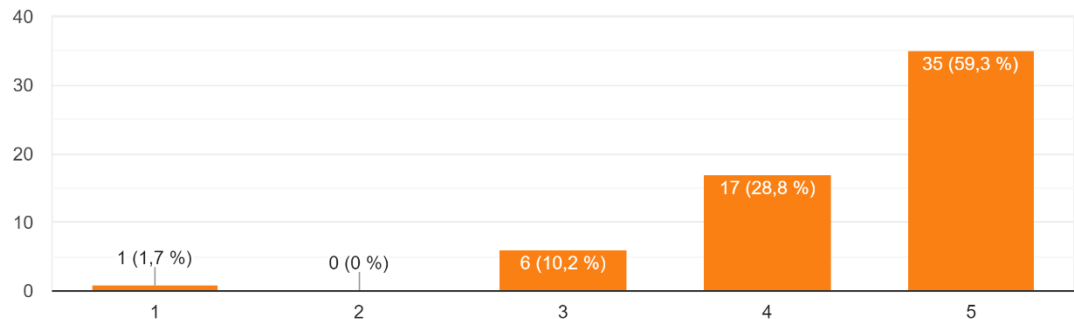
10.1 Kyselyyn vastanneiden palaute kyselystä

Kyselyn loppuun tekijät laittavat avoimen palauteosion (liite 1.), johon kyselyyn vastaajat voivat antaa palautetta kyselystä. Arviointiasteikko oli 1 = täysin eri mieltä ja 5 = täysin samaa mieltä. Tekijät halusivat palautetta kyselystä, sillä valmiin oppaan lähettäminen kyselyyn vastaajille olisi ollut hankalaa, sillä mitään yhteystietoja ei anonymiteetin vuoksi kerätty talteen. Tekijät myös halusivat oman ammatillisen kehittymisen kannalta kuulla kyselyyn vastaajilta palautetta, että oliko kysely onnistunut ja mitä kehitysideoita heillä tuli mieleen. Kyselyn aihe oli myös henkilökohtainen ja sensitiivinen, joten tekijät halusivat palautteenantomahdollisuudella varmistua siitä, että kyselyyn vastaajilla jäi kuultu olo kyselyn jälkeen.

Aiemmin raportissa mainittiin, että kyselyn kysymykset pitää olla helposti ymmärrettävissä vastaajille. Tekijät halusivatkin palauteosiossa tietää, oliko kyselyn kysymykset vastaajien mielestä helposti ymmärrettävissä (kuva 11.). 59,3 % (n=35) vastaajista vastasi vaihtoehdon 5, eli ovat täysin samaa mieltä, 28,8 % (n=17) vastasi vaihtoehdon 4, vaihtoehdon 3 vastasi 10,2 % (n=6) ja 1,7 % (n=1) vaihtoehdon 1, eli on täysin eri mieltä. Kukaan ei siis vastannut vaihtoehtoa 2. Tästä voidaan päätellä, että enemmistön mielestä kyselyn kysymykset olivat helposti ymmärrettävissä.

Kyselyn kysymykset olivat helposti ymmärrettävissä

59 vastausta

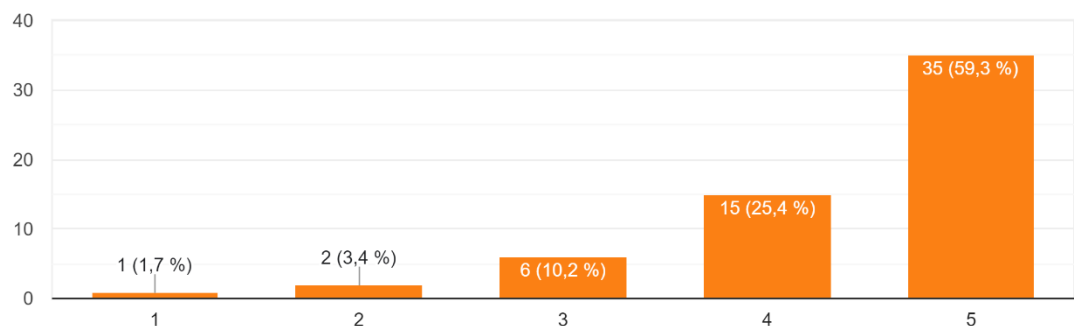

Kuva 11: Kyselyn ensimmäinen palautekysymys

Aiemmin raportissa mainittiin, että tutkittava ilmiö ja kyselylomakkeen kysymykset tulee olla linjassa toistensa kanssa, muuten kerätty aineisto ei anna todenmukaisia tuloksia tutkittavasta aiheesta. Kyselyn selkeydellä tekijät pyrkivät vastaamaan tähän (kuva 12.). Kyselyyn vastanneista 59,3 % (n=35) oli täysin samaa mieltä, että kysely oli selkeä ja vastasi vaihtoehdon 5. Vastaaajista 25,4 % (n=15) vastasi vaihtoehdon 4, vaihtoehdon 3 vastasi 10,2 % (n=6), vaihtoehdon 2 vastasi 3,4 % (n=2) ja 1,7 % eli yksi vastaaja (n=1) oli täysin eri mieltä eli hänen mielestään kysely ei ollut selkeä. Vastauksista voi kuitenkin päätellä, että kysely oli selkeä, vaikka hajontaa vastauksissa hiukan oli.

Kysely oli selkeä

59 vastausta

Kuva 12: Kyselyn toinen palautekysymys

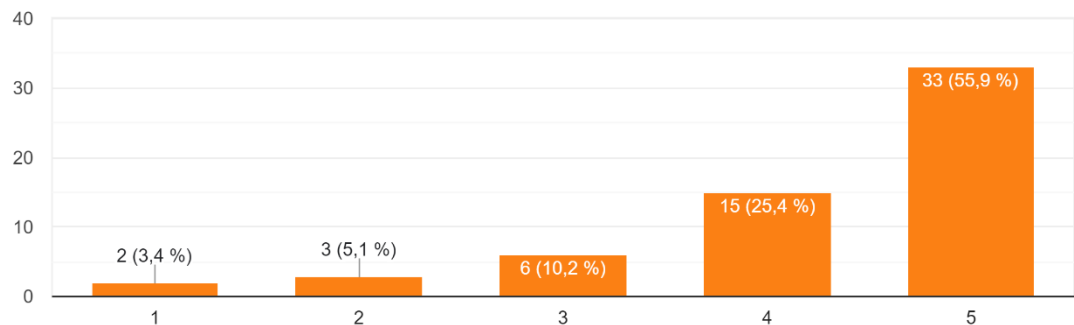
Tekijät halusivat tietää, oliko vastaajien mielestä kyselyyn vastaaminen helppoa (kuva 13.). Vastaaajista 55,9 % (n=33) vastasi vaihtoehdon 5, vaihtoehdon 4 vastasi 25,4 % (n=15), vaihtoehdon 3 vastasi 10,2 % (n=6), vaihtoehdon 2 vastasi 5,1 % (n=3) ja vaihtoehdon 1 vastasi 3,4 %

(n=2). Kyselyyn vastaaminen oli siis suurimman osan mielestä helppoa, vaikka vastauksissa on jonkin verran hajontaa.

Tekijät tarkoittivat kysymyksellä sitä, että oliko kyselyyn vastaaminen teknisesti helppoa. Vastauksien perusteella tekijät kuitenkin pohtivat, että osa vastaajista saattoi ymmärtää sen niin, että oliko kyselyn kysymyksiin vastausten keksiminen helppoa. Tämä voisi selittää sen, että niin moni vastasi vastausvaihtoedot 1, 2 tai 3. Tekijät olisivat voineet tarkentaa palautekysymystä selkeämmäksi, jolloin mahdollisen tulkinnanvaraisuuden olisi voinut poissulkea.

Kyselyyn vastaaminen oli helppoa

59 vastausta

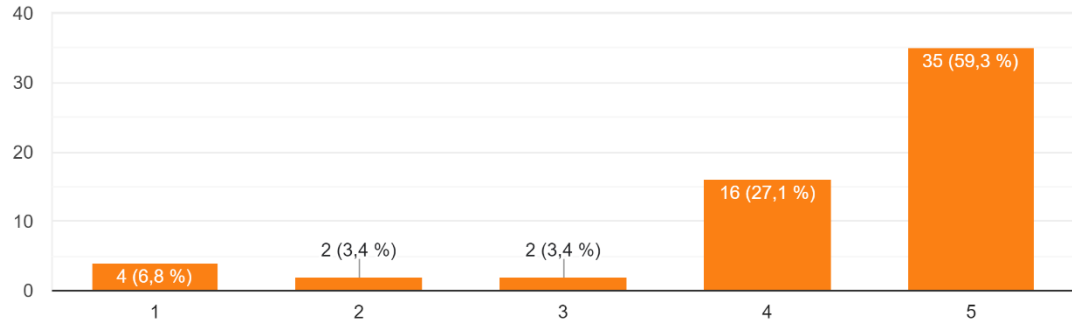
Kuva 13: Kyselyn kolmas palautekysymys

Tekijät pyrkivät, että kysely on inklusiivinen aiheen henkilökohtaisuuden ja vastaajien mahdollisesti aiemmin kokemien ennakkoluulojen vuoksi aiheesta. Neljännessä palautekysymyksessä tekijät tekivät selväksi mitä inklusiivinen tarkoittaa (kuva 14.). Vastaajista 59,3 % (n=35) vastasi vaihtoehdon 5 eli olivat sitä mieltä, että kysely oli inklusiivinen. Vaihtoehdon 4 vastasi 27,1 % (n=16) vastaajista, vaihtoehdon 3 vastasi 3,4 % (n=2) vastaajista ja sama määrä vastasi vaihtoehdon 2. Vastaajista 6,8 % (n=4) oli täysin eri mieltä siitä, että kysely olisi inklusiivinen heidän mielestään ja vastasivat vaihtoehdon 1.

Täysin eri mieltä olevien vastaajien vastaukset voivat selittyä sillä, että osa vastaajista vastasi kyselyssä aiemmin suoraan, että eivät ole avoimessa suhteessa tai perään kuuluttivat, miksi polyamoriaa ei ole huomioitu kyselyssä. Tekijät yrittivät tehdä selväksi, että kysely koskee vain avointa suhdetta. Palautekysymys 13 vastausten pohjalta tekijät olisivat voineet olla enemmän inklusiivisia, vaikka suurimman osan vastaajista mielestä kysely oli yhdenvertainen, syrjimätön ja kaikki huomioon ottava.

Kysely oli mielestäni inklusiivinen (yhdenvertainen, syrjimätön, kaikki huomioon ottava)

59 vastausta

Kuva 14: Kyselyn neljäs palautekysymys

Kyselyn palautteen lopuksi oli avoin vastauslaatikko (liite 1.), johon halukkaat saivat kirjoittaa omin sanoin palautetta. Osioon tuli 15 vastausta. Suurin osa avoimen vastauslaatikon kommentteista oli kannustus- ja kiitosviestejä opinnäytetyöhön ja aiheeseen liittyen.

Esimerkkivastauksia

Tärkeä aihe ja hienoa että teette, tsemppiä! (Vastaaaja 1)

Hyviä kysymyksiä. Ammattilaisille suhteiden esille tuominen on ollut joskus helppoa ja luontevaa (nuori mukava psykologinainen) ja joskus mahdotonta (iäkäs ärsyttävä psykiatrimies). Kiitos kun teette tällaisen oppaan. (Vastaaaja 2)

Vastauksissa oli myös kehitysehdotuksia. Yksi oli, että kyselyn alussa olisi ollut avoimen suhteen määritelmä. Avoimen suhteen määritelmä ei ole yksiselitteinen ja määritelmä on liukuva, joten tekijöiden olisi ollut hyvä määritellä kyselyn alkuun avoin suhde, jolloin vastaajien ei olisi tarvinnut pohtia, kuuluvatko he kyselyn kohderyhmään. Asia ei kuitenkaan ole yksiselitteinen, sillä jokainen voi itse päättää, miten oman suhdemuotonsa määrittelee. Tekijät jättivät alun perin avoimen suhteen määrittelyn laittamatta, sillä jokainen voi itse päättää, kokeeko olevansa avoimessa suhteessa vai ei. Osa vastaajista toi ilmi avoimen suhteen määritelmän liukuvuutta ja osa olisi halunnut, että termi määritellään. Tästä voi päätellä, että osa olisi kaivannut avoimen suhteen määritelmää ja osa ei.

Kolmas vastaaja vastasi

"Miten haluaisit, että ammattilainen huomioi eri suhdemuodot kohdatessaan asiakkaita?" kysymykseen sain itse vastata, että "avoimen suhteen määritelmä". Kyselyssä ei kuitenkaan itsessään määritetä termiä, joten en edes tiedä onko tämä kysely tarkoitettu minulle vai ei. Miten kyselyn tekijä olisi avoimen suhteen määritelleet.

Toinen kehitysehdotus oli hyvä huomio siitä, että jotkut suhteet ovat alusta asti avoimia, eikä niitä avata vasta myöhemmin. Tämä liittyi siihen, että vastausvaihtoehdoissa ei oltu huomioitu kyseistä asiaa. On totta, että jotkut ihmiset määrittelevät itsensä ei-monogaamisiksi, jolloin suhde on alun perin avoin.

Neljäs vastaaja vastasi

Kyselyssä viitataan "suhteen avaamiseen". Tilanne, jossa olemassa oleva suhde avataan, koskee vain osaa monisuhteisista. Tavallista on myös aloittaa suhde jo alun perin avoimena. Ammatillaiset tarvitsevat tietoa ja ymmärrystä näistä kaikista.

10.2 Haastateltavan palaute haastattelusta

Tekijät keräsivät palautetta myös haastateltavalta. Koko opinnäytetyön aihe on herkkä sekä arkaluontoinen ja sensitiivisyys on viitekehysenä opinnäytetyön taustalla. Haastateltavalta haluttiin kerätä palautetta, jotta voidaan varmistua siitä, että koko opinnäytetyöprosessi on ollut inklusiivinen ja sensitiivinen. Tekijät halusivat palautetta haastattelusta myös oman ammatillisen kehittymisen kannalta, jota voi peilata itsearviointiin. Palautetta haastateltavalta kerättiin sähköisen palautekyselyn (liite 4.) muodossa. Haastattelun jälkeen haastateltavalle lähetettiin sähköpostilla Google Forms -palautekysely täytettäväksi. Tekijät eivät kysyneet palautetta kasvotusten, sillä riskinä oli, että vastaustulosten vääristymä, jos haastateltava ei uskalla tai kehtaa vastata todenmukaisesti.

Ensimmäisenä tekijät halusivat tietää, että olivatko haastattelukysymykset helposti ymmärrettävissä. Haastattelijan mielestä kysymykset olivat helposti ymmärrettävissä. Tällä tekijät halusivat varmistaa haastattelun luotettavuutta. Jos haastateltava ei olisi ymmärtänyt kysymyksiä tai olisi ymmärtänyt ne eri tavalla, kun haastateltavat olisi ne tarkoittanut, olisivat vastaukset olleet epäluotettavia.

Tekijöiden mielestä oli myös olennaista tietää, että olivatko haastattelukysymykset teeman kannalta oleellisia. Tekijät halusivat varmistaa, että haastattelussa oltiin oikeiden ja oleellisten asioiden äärellä, jotta oppaaseen saataisiin myös ammattilaisen ääni kuuluviin. Lisäksi tekijöiden yhtenä ajatuksena oppaan ohjeeksi ammattilaiselle oli, että kysy aiheesta, jos se on oleellinen työhön liittyen. Tekijät halusivat toteuttaa haastattelussa, myös tätä sensitiivisyyden ideologiaa. Haastattelijan mielestä haastattelukysymykset olivat teeman kannalta oleellisia. Tämä oli tärkeä tieto, kun haastattelussa ilmi tulleita vastauksia hyödynnettiin oppaassa. Jos kysymykset eivät olisi olleet oleellisia teeman kannalta, olisi haastattelu ollut turha ja tekijät olisivat joutuneet pohtimaan voivatko he käyttää vastauksia oppaan rakentamisessa.

Tekijät halusivat tietää myös, että sujuiko työskentely haastattelijoiden kanssa haastateltavan mielestä hyvin. Tällä tekijät halusivat tällä kysymyksellä kerätä palautetta itsearviointia

varten sekä myös pohtia ammatillista kehittymistä. Haastateltavan mielestä työskentely tekijöiden kanssa sujui hyvin.

Viimeisenä tekijät halusivat tietää, että oliko haastattelussa haastateltavan mielestä tilaa avoimelle keskustelulle. Tekijöiden yksi tavoite oli luoda haastatteluun turvallinen tila, jossa on tilaa avoimelle keskustelulle. Avoimella keskustelulla pyrittiin saamaan uutta tietoa ja näkökulmaa oppaaseen. Palautteen perusteella tavoite saavutettiin, sillä haastateltavan mielestä haastattelussa oli tilaa avoimelle keskustelulle.

10.3 Työelämäkumppanin palaute ja arviointi

Tekijät lähettivät työelämäkumppanin edustajalle Laurea-ammattikorkeakoulun palautelomakkeen (liite 6.) arviointia ja palautetta varten. Edustaja kertoi arvioinnissaan, että tekijät olivat perehtyneet laajasti ja syvällisesti aiheeseen, ja valmis tuotos on selkeä tiivistelmä laajasta aiheesta. Edustaja myös sanoitti, että yhteistyö tekijöiden kanssa on sujunut hyvin ja opinnäytetyön tekijät ovat olleet aktiivisia ja aloitteellisia.

Työelämäkumppanin edustajan lisäksi tekijät halusivat kuulla työelämäkumppanin työtiimin palautetta oppaasta. Työelämäkumppanin antama palaute oli tärkeää ja keskeistä, sillä tekijät pyrkivät vastaamaan heidän tarpeisiinsa oppaan avulla. Opinnäytetyön yksi tavoitteista oli se, että työelämäkumppani hyötyy oppaasta ja pystyy hyödyntämään sitä työssään. Sen takia yksi arvioinnin mittari oli se, että pystyykö työelämäkumppani hyödyntämään asiakastyössään opasta ja onko se ollut hyödyllinen.

Tekijät toteuttivat toimeksiantajan työtiimille sähköisen palautekyselyn (liite 5.) oppaaseen ja sen hyödyllisyyteen liittyen. Työtiimillä oli kolme viikkoa aikaa vastata palautekyselyyn. Palautekyselyyn vastasi kolme henkilöä toimeksiantajan työryhmästä. Tekijät olisivat toivoneen laajempaa otosta, jotta tulokset olisivat olleet kattavampia ja luotettavampia.

Vastajaat vastasivat asteikolla 1-5, jossa 1 on täysin eri mieltä ja 5 täysin samaa mieltä. Kolme kolmesta vastaajasta vastasi, että opas on heidän mielestään täysin inklusiivinen. Tekijät onnistuivat siis tekemään oppaasta yhdenvertaisen ammattilaisten mielestä. Kaikki kolme olivat myös täysin samaa mieltä siitä, että oppaan sisältö kattaa oleellisen tiedon aiheesta sekä siitä, että opas tukee omaa ammatillista pohdintaa. Kohdassa, jossa kysyttiin oppaan hyödyntämistä omassa työssä sosiaalialalla, oli hieman hajontaa. Kaksi vastasi olevansa täysin samaa mieltä ja yksi vastasi kolmosasteikon, eli neutraalin. Tulos saattaa kertoa siitä, että työtiimissä kaikki eivät tee töitä samojen teemojen ääressä tai jollain on ollut kattavampi tieto aiheesta jo etukäteen.

Palautekyselyn lopussa oli mahdollisuus avoimelle kommentoinnille. Kommentit olivat kannustavia ja niistä tuli tekijöille kuva, että vastaajat olivat tyytyväisiä oppaaseen ja sen kokonaisuuteen.

Vastaajien avoimet palautteet

Kattava ja selkeä paketti. (Vastaja 1)

Upea! (Vastaja 2)

Sitaatit kiinnittivät huomion ja ulkoasu muutenkin herätti kiinnostuksen. Kysymykset olivat hyviä lisiä pätkien lopussa. Todella selkeä ja miellyttävä lukea ja "selata". Helposti lähestyttävä! (Vastaja 3)

10.4 Itsearviointi opinnäytetyöstä

Anttila (2007, 140) kertoo, että itsearviointi on kehittämistoimintaan kuuluva sisäinen prosessi. Sen ominaispiirre on reflektointi sekä henkilökohtaisella että yksilöllisellä tasolla. Tekijät arvioivat myös omaa ammatillista toimintaansa ja oppimaansa. Tekijät muun muassa pohjivat, että miten kehittämiskohteena ollut toiminta on muuttunut lähtötilanteeseen verrattuna ja millaista uutta tietoa on saatu. On myös tärkeää arvioida ja pohtia sitä, että mitä olisi voinut tehdä toisin ja hyödyntää pohdinnassa saatua palautetta kohderyhmältä, opinnäytetyön ohjaajalta ja työelämäkumppanilta.

Tekijät pitivät koko opinnäytetyöprosessin ajan mielessään prosessin alussa määritetyt tavoitteet. Kuten aiemmin jo mainittu, opinnäytetyön tavoitteita oli olla edistämässä sensitiivisiä kohtaamista pari- ja monisuhteen teemoja käsittelevässä asiakastyössä, tekijöiden oma ammatillinen oppiminen avoimesta suhteesta ja muista suhdemuodoista sekä niiden kohtaaminen sensitiivisesti sosiaalialan asiakastyössä sekä se, että sosiaalialan ammattilaiset voisivat hyödyntää opasta työssään.

Ensimmäisessä tavoitteessa tekijät kokevat onnistuneensa. Opinnäytetyön tuotoksena oli opas, joka itsessään edistää sitä käytettäessä sensitiivisiä kohtaamista pari- ja monisuhteen teemoja käsittelevässä asiakastyössä. Myös kohderyhmän ja haastateltavan antamat palautteet aiheen tärkeydestä, tarpeellisuudesta ja ajankohtaisuudesta, lisää onnistumisen kokemusta.

Toinen tavoite myös saavutettiin. Kuukausia kestäneen prosessin aikana tekijät oppivat paljon aiheesta tietoperustan, lähdekirjallisuuden sekä kyselyn ja haastattelun avulla. Kysely ja haastattelu syvensivät tekijöiden ymmärrystä avoimesta suhteesta ja muista suhdemuodoista sekä niiden kohtaamisesta sosiaalialan asiakastyössä. Oppaan reflektio- ja pohdintaosioita keksiessään tekijät reflektoivat omaa ammatillista toimintaansa ja ajatusmallejaan.

Haastateltavan palaute sekä osin toimeksiantajan palaute pyydettiin nimenomaan tämän tavoitteen pohdinnan tueksi. Haastateltavan palautteen perusteella haastattelutilanne- ja kysymykset olivat onnistuneet. Tämä vahvistaa sitä, että prosessin aikana tekijät olivat oppineet aiheesta tarpeeksi luodakseen toimivan ja hyödyllisen haastattelun.

Myös toimeksiantajan palaute tukee kohtaamisesta oppimista, sillä palautteen mukaan yhteistyö tekijöiden kanssa oli sujuvaa. Sujuva yhteistyö vaatii kohtaamisen taitoja.

Tekijät onnistuivat kokoamaan oppaan, jota toimeksiantajan työryhmän palautteen mukaan sosiaalialan ammattilaiset pystyvät hyödyntämään työssään pari- ja monisuhteen teemoja käsittelevässä asiakastyössä. Tämän tavoitteen toteutuminen oli tärkeää, sillä opas luotiin toimeksiantajan tarpeesta. Lisäksi muutkin tavoitteet olisivat todennäköisesti epäonnistuneet, jos tätä tavoitetta ei olisi saavutettu. Tämän skenaarion ehkäisemiseksi tekijät pohtivat prosessin alussa mahdollisia uhkia ja haasteita, joita tutkimuksessa käytettyihin menetelmiin liitetty. Esimerkiksi kyselyyn vastaajat valittiin niin, että he ovat kohderyhmää ja kohderyhmän ulkopuoliset pyrittiin rajaamaan tietoisesti pois. Haastateltava valittiin niin, että hän työskentelee aiheen parissa tiiviisti.

Kyselyssä nousi esiin, että jotkut ihmiset määrittelevät itsensä ei-monogaamisiksi, jolloin suhde on alun perin avoin. Tätä näkökulmaa tekijät eivät olleet huomioineet kyselyä tehdessä. Koska tekijät eivät itse kuulu kohderyhmään, oli kohderyhmän ääni tärkeä saada kuuluviin, jotta oppaassa tultaisiin huomioimaan monet näkökulmat. Tämä vahvistaa ajatusta siitä, että ammattilaisen tulee osata nähdä asioita myös oman henkilökohtaisen norminsa ulkopuolelta ja reflektoida ajatteluaan.

Anttila (2007, 143) kertoo, että triangulaatiolla tarkoitetaan sitä, että tutkimuksessa käytetään tulosten saavuttamiseen useampaa kuin vain yhtä menetelmää. Tuloksille saadaan suurempi luotettavuusaste, jos samaan tulokseen päästään useampien menetelmien avulla. Vain yhtä menetelmää käytettäessä voi olla riski uskoa saatuja tuloksia kritiikittä. Kun tutkittavaa asiaa lähestyy monelta suunnalta samanaikaisesti sekä sisäistä että ulkoista arviointia hyödyntäen, saadaan arvioinnille huomattavan paljon parempaa luotettavuutta ja uskottavuutta.

Käytetyt menetelmät, kysely ja haastattelu, olivat onnistuneet valinnat opinnäytetyöprosessia varten. Se, että kysely toteutettiin ennen haastattelua, oli myös järkevää työskentelyn ja hyödyllisuuden kannalta. Kyselyn avulla saatiin kohderyhmän toiveet ja ajatukset esille, joita pystyttiin hyödyntämään ammattilaisen haastattelussa. Kysely ja haastattelu myös tukivat toinen toistaan. Kyselyssä ilmi nousseet asiat toistuivat myös haastattelussa, joka lisäsi vastausten luotettavuutta. Esimerkiksi kysymys, kuinka ammattilaisen tulisi huomioida suhteiden moninaisuus, sai samoja vastauksia niin kohderyhmältä kuin ammattilaiselta.

Tekijät pohtivat, että kyselyn vastausaikaa olisi voinut pidentää viikosta esimerkiksi kahteen viikkoon, jolloin vastaajia olisi saattanut tulla vielä enemmän ja otos olisi laajempi. Tekijöiden on haastavaa arvioida olisiko se muuttanut pääteemoja tuloksissa, mutta tekijät olisivat voineet saada lisää yksittäisiä pointteja aiheeseen liittyen. Lisäksi jos haastattelu olisi toteutettu kasvotusten, eikä etäyhteydellä, olisi säästyty pätktivältä nettiyhteydeltä ja haastattelu olisi ollut siltä osin sujuvampaa.

Validiteetilla tarkoitetaan tutkimusmenetelmän kykyä selvittää sitä, mitä sillä on tarkoituskin selvittää. Joskus voi käydä niin, että valitaan menetelmä, jonka avulla ei saada vastauksia asetettuihin kysymyksiin. (Anttila 2007, 146.) Tekijät kokevat onnistuneensa kehittämistyössä valittujen menetelmien, eli kyselyn ja haastattelun, suhteen. Kysely ja haastattelu tukivat liite 6toinen toistaan. Kyselystä saatuja tuloksia hyödynnettiin haastattelukysymysten luomisessa. Myös haastattelun vastaukset olivat linjassa kyselystä saatujen tulosten kanssa.

11 Eettisyys ja luotettavuus

Opinnäytetyössä noudatettiin hyvää tieteellistä käytäntöä (HTK). Se on tutkimusyhteisön itsesääntelyyn perustuva yleisen tason ohje, jonka on laatinut tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK) yhdessä tutkimusyhteisön kanssa vuonna 1994. Hyvän tieteellisen käytännön peruseriaatteita ovat luotettavuus, rehellisyys, arvostus ja vastuunkanto, jotka tulevat eurooppalaisen tutkimuseettisen ohjeistuksen mukaan. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023, 7.) Opinnäytetyössä käytettiin laajasti luotettavia lähteitä ja asiaa pohdittiin useasta näkökulmasta. Eettisyyteen ja luotettavuuteen liittyy vahvasti anonymiteetti. Kohderyhmältä saa rehellisiä ja todellisia vastauksia erityisesti silloin, kun vastaajia ei yksilöidä ja heidän anonymiteettinsä taataan. Tämä yksityiskohta on myös oltava vastaajien tiedossa, jos näin on. Kohderyhmälle on myös kerrottava, että mihin tarkoitukseen tietoa kerätään ja miten sitä säilytetään sekä käytetään. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2014, 48-49.) Tekijät pitivät koko prosessin ajan huolen, että henkilöiden anonymiteetti säilyy ja henkilöille kerrottiin tarkasti, mistä on kyse. Tekijät varmistivat suunnitelmavaiheessa, mitä mahdollisia lupia opinnäytetyö vaatii. Kävi ilmi, että tutkimuslupaa ei tarvita. Tekijät varmistivat kyselyyn vastanneiden ja haastattavan suostumuksen käyttää materiaalia opinnäytetyössä.

Tieteellisessä toiminnassa vilppi voi johtaa siihen, että se vääristää tutkittua tietoa ja harhauttaa tiede- ja tutkimusyhteisöä, päätöksentekijöitä tai yleisöä. Se myös heikentää tieteellisen työn, sen tulosten ja tuotosten arvoa sekä tieteen arvostusta. Tieteellisessä toiminnassa vilppi voidaan jakaa kolmeen alaluokkaan: sepittäminen, vääristely ja plagiointi. Sepittäminen tarkoittaa sitä, että tekaistaan havaintoja, aineistoja tai tulosten esittämistä. Vääristely puolestaan tarkoittaa perusteetonta tutkimustiedon muuntelua. Plagioinnista puhutaan silloin, kun luvottomasti käytetään toisen tekemää työtä tai tutkimusideaa ilman lupaa tai

viittausta. (Tutkimustieteellinen neuvottelukunta 2023, 17-18.) Opinnäytetyötä varten tekijät perehtyivät hyvän tieteellisen käytännön periaatteisiin ja neuvoihin, jotta vilpiltä vältyttiin.

Piittaamattomuus hyvästä tieteellisestä käytännöstä tarkoittaa muuta hyvän tieteellisen käytännön vastaista toimintaa, kuin vilppiä. Piittaamattomuus voi liittyä esimerkiksi suunnitteluun ja valmisteluun, toteuttamiseen, tekijyyteen tai hyvän tieteellisen käytännön prosessiin. Piittaamattomuus ilmenee siis törkeänä laiminlyöntinä ja holtittomuutena tutkimustyön eri vaiheissa, joita voi olla esimerkiksi harhaanjohtava raportointi, puutteellinen viittaaminen aikaisempiin tutkimustuloksiin tai tulosten ja tutkimusaineistojen puutteellinen säilyttäminen ja kirjaaminen. (Tutkimustieteellinen neuvottelukunta 2023, 18-19; Vastuullinen tiede 2018.) Tekijät kävivät useaan kertaan haastattelun tekstinauhoitteen läpi, jotta vältyttiin virheellisen tiedon raportoiselta. Tekijät eivät lisänneet vastauksiin omia mielipiteitään tai vääristelleet vastaajien sanoja.

Ojasalo, Moilanen & Ritalahti (2014, 49) kertovat, että kehittämistyössä epärehellisyys välttämiseksi toisten tai omien tekstejä tai tutkimuksia ei saa plagioida, toisten tutkijoiden tai kehittäjien ja toimijoiden osuutta ei tule vähätellä, tuloksia ei voi yleistää kriittikittömästi sekä raportointi ei voi olla harhaanjohtavaa tai puutteellista. Tekijät pitivät nämä mielessään koko opinnäytetyön prosessin ajan. Tekijät merkitsivät lähteen, kun lainasivat toisen tekstiä tai ajatuksia. Tekijät eivät vääristelleet tai huijanneet tuloksissa. Tekijät pyrkivät osoittamaan tämän kuvioilla ja tarkalla raportoinnilla. Tekijät välttivät piittaamattomuuden käyttämällä oikeaoppisia lähdeviitteitä ja kiinnittämällä huomiota raportointiin sekä tulosten tutkimusaineistojen säilyttämiseen.

Opinnäytetyössä saadut tulokset ovat tekijöiden mielestä luotettavia. Kyselyn vastausten luotettavuutta lisää anonymiteetti ja se, että lähes kaikki vastaajista olivat kohderyhmää. Myös haastattelusta saadut tulokset ovat luotettavia, sillä haastateltava oli alan ammattilainen ja työskennellyt aiheen teemojen parissa.

12 Pohdinta

Laurean (2024) nettisivuilla sanotaan, että hyvällä opinnäytetyöllä on välitöntä arvoa toimeksiantajalle. Opinnäytetyön tarkoituksena on tuottaa uutta tietoa, joka palvelee työelämää esimerkiksi käytännön haasteiden ratkaisemisessa. Tekijöille oli alusta asti selvää, että opinnäytetyön aihe tulee jollain tavalla käsittelemään seksuaalisutta, ihmissuhteita ja vähemmistöjä. Tekijät aluksi miettivät tekevänsä opinnäytetyön esimerkiksi seksuaali- tai sukupuolivähemmistöihin liittyen. Tekijät halusivat panostaa opinnäytetyön aiheeseen, jotta tekeminen olisi mahdollisimman mielekäs eikä motivaatio työskentelyyn loppuisi. Lopullinen aihe, avoimet suhteet, tarkentui kuitenkin toimeksiantajan tarpeesta ja toiveesta.

Helsingin sanomissa (2024a) Frimanin kolumnissa puhutaan siitä, miten avointen suhdemuotojen suuri viimeaikainen näkyvyys mediassa ei miellytä kaikkia. Frimanin mielestä avointa suhdemuotoa ei tulisi nostaa jalustalle, koska kaikki eivät halua olla avoimessa suhteessa. Helsingin sanomissa (2024b) Mutasen kolumnin otsikko kertoo jo kolumnin pääsanoman: Ihminen on yksiavioinen eläin. Mutanen painottaa sitä, että yksiavioisuus tukee terveyttä ja onnellisuutta, kun taas moniavioisissa kulttuureissa on enemmän väkivaltaa perheiden sisällä. Lisäksi Mutanen kirjoittaa provosoivasti, että vain älykkäät lajit ovat yksiavioisia ja, että pitkän parisuhteen ylläpitäminen vaatii korkeaa älykkyyttä.

Tabuihin vaikuttaa se miten avoimista suhteista puhutaan mediassa. Yhdenvertaisuus tarkoittavat lähtökohtaisesti sellaista tilaa, jossa henkilöt eivät ole tarkasteltavan tavoitteen tai toiminnan suhteen keskenään eriarvoisessa asemassa ilman hyväksyttävää syytä. Yhdenvertaisuus edellyttää tukea ja asian positiivista esiin tuomista niistä henkilöistä, joilla on takamatkaa asemansa takia. (Yhdenvertaisuus.fi 2024) Näin voidaan ajatella, että avoimia suhdemuotoja tulisi nostaa esiin mediassa ja keskustelussa positiivisessa valossa vähentämään esimerkiksi vähemmistöstressiä ja häpeää omasta suhdemuodosta. Medialla on suuri vaikutus henkilöiden asenteisiin ja ammattilaisen tulee ottaa tämä huomioon reflektoidessaan omaa ajatusmaailmaansa asiakkaan tilanteesta. Monilla ammattilaisilla, jotka toimivat viranomaisina on yhdenvertaisuuslain (1325/2014) määrittämä velvoite edistää yhdenvertaisuutta ja arvioida omaa toimintaansa suhteessa siihen.

Raportissa käytettyjen tutkimusten ja teorian mukaan avoimiin suhteisiin liittyvät yhteydenotot esimerkiksi terapeuttien vastaanotolla ovat lisääntyneet. Aihe on myös ollut uutisissa pinnalla, joten opinnäytetyön aihe oli tärkeä ja ajankohtainen. Tekijöillä on myös tavoitteena tehdä työtä pari- ja monisuhteen teemojen parissa, joten opinnäytetyö ja aiheeseen perehtyminen antoivat tärkeää oppia ammatillista kasvua varten.

Tarve opinnäytetyön tuotokselle, eli oppaalle avoimista suhteista sosiaalialan ammattilaiselle, vahvistui tietoperustaan tutustuessa. Tutkimusten mukaan sosiaalialan ammattilaisilla voi olla ennakkoluuloja avoimissa suhteissa olevia asiakkaita kohtaan. Myös tietämättömyys aiheesta sekä eri termeistä ja käsitteistä voi olla yleistä.

Tekijät halusivat opinnäytetyön teoriaosuudessa nostaa esiin myös muita monisuhteisuuden liittyviä käsitteitä, vaikka opinnäytetyön rajausta on avoimiin suhteisiin. Tekijät kuitenkin kokivat tärkeäksi, että myös käsitteet polyamoria ja swingaus avataan, sillä ne voivat liittyä avoimeen suhdemuotoon ja voivat mennä sekaisin keskenään. Teoriaosuuteen avattiin tekijöiden mielestä keskeisimpiä ja tärkeimpiä käsitteitä aiheen ympäriltä. Esimerkiksi onnellisuusmuuri-termi oli prosessin alussa tekijöille tuntematon, mutta kyselyn vastauksista tekijät tunnistivat onnellisuusmuuria vastaajien keskuudessa. Tekijöiden mielestä oli tärkeää avata myös muita vähemmistöjen hyvinvointiin liittyviä käsitteitä, kuten esimerkiksi vähemmistöstressi. Nämä

oli oleellista ottaa esille, sillä opinnäytetyön tuotos tehtiin nimenomaan sen takia, jotta avoimessa suhteessa olevien asiakkaiden hyvinvointi parani, kun heidät kohdataan sensitiivisesti sosiaalialan asiakastyössä. Jyväskylän ammattikorkeakoulun (2024) nettisivuilla kerrotaankin, että opinnäytetyön tietoperustan tarkoituksena sekä rajata tutkimus- tai kehittämistehtävää että jäsentää opinnäytetyön tarkoitusta.

Opinnäytetyön tekeminen oli pitkä prosessi, joka vaati tarkkaa suunnittelua, ajattelua ja aikataulutusta sekä yleisesti organisoitaitoja. Alussa sen tekeminen tuntui työläältä, kun asiat olivat vielä epäselviä ja oli paljon asioita mietittävänä. Opinnäytetyöohjaajan neuvoilla ja toimeksiantajan tuella viikko viikolta tekeminen kuitenkin helpottui ja luonnistui nopeasti. Myös tekijöiden välinen yhteistyö ja kommunikointi toimi hyvin. Kummankin tekijän mielipiteitä ja ehdotuksia kuultiin sekä niitä kunnioitettiin. Hyvällä yhteistyöllä tekijöiden, opinnäytetyöohjaajan ja toimeksiantajan kanssa opinnäytetyöprosessi saatiin onnistuneesti valmiiksi. Tekijät ovat kokonaisuuteen tyytyväisiä ja ovat ylpeitä oppaasta, jonka saivat tuotettua. Oppaan digitaalinen muoto mahdollistaa sen, että siitä voi hyötyä sosiaalialan ammattilaiset ympäri Suomen. Tekijät toivovat, että mahdollisimman moni sosiaalialan ammattilainen tavoitaisi oppaan ja löytäisi siitä jotain uutta tietoa, jota hyödyntää työssään.

Lähteet

Anttila, P. & Kataikko, M. 2007. *Realistinen evaluaatio ja tulokellinen kehittämistyö*. Hamina: Akatiimi.

American sexual health association 2023. Sexual relationships work best when everybody is clear about what they want. Viitattu 10.11.2023. <https://www.ashasexualhealth.org/sex-and-relationships/>

Avioliittolaki (234/1929). Viitattu 15.11.2023. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajan-tasa/1929/19290234>

Britannica 2023. Minority. Viitattu 1.12.2023. <https://www.britannica.com/topic/minority>

Browness, S. 2021. What is sexual desire discrepancy and how it affects your relationship. Blueheart. Viitattu 16.11.2023. <https://www.blueheart.io/your-relationship>

Conley, T. D., Moors, A. C., Matsick, J. L. & Ziegler, A. 2013. The fewer the merrier?: Assessing stigma surrounding consensually non-monogamous romantic relationships. Analyses of social issues and public policy. <https://deepblue.lib.umich.edu/bitstream/handle/2027.42/102091/asap1286.pdf;jsessionid=FB206FC0D23C340829E46A8D53205406?sequence=1>

Dunderfelt, T. 2017. *Iloiseksi: Nykyajan parisuhteen huikeat mahdollisuudet*. Helsinki: Dialogia Oy.

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. 2. p. Tampere: Vastapaino.

Eskola, J. & Vastamäki, J. 2015. *Teemahaastattelu: Opit ja opetukset*. 4. painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Friman, L. Helsingin sanomat. 2024a. En halua avointa suhdetta, enkä jaksaisi pyytää sitä anteeksi. Viitattu 5.3.2024. <https://www.hs.fi/hyvinvointi/art-2000009998325.html>

Gillette, H. 2023. Understanding open relationship. PsychCentral. Viitattu 23.11.2023. <https://psychcentral.com/relationships/open-relationship#what-is-it>

Heikkilä, Tarja 2014. *Tilastollinen tutkimus*. 9.uud.p. Edita Publishing Oy: Helsinki 2014.

Helsingin kaupunki 2021. *Opas turvallisemman tilan periaatteiden laatimiseen*. Nuorisokanuuna. Viitattu 24.11.2023. https://www.nuorisokanuuna.fi/sites/default/files/materiaalipankki/2022-10/Opas_turvallisemman_tilan_periaatteiden_laatimiseen_Helsinki%281%29.pdf

Holstein, S. 2023. Are Humans Naturally Monogamous? Viitattu 24.10.2023. <https://meganeholstein.com/are-humans-naturally-monogamous/>

Ihmisoikeuksienliitto 1948. YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus. Viitattu 15.11.2023. <https://ihmisoikeusliitto.fi/ihmisoikeudet/ihmisoikeuksien-julistus/>

Jaskari, O & Keski-Rahkonen, A. 2021. Vähemmistöstressi uhkana seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen terveydelle. Duodecim. Viitattu 21.11.2021. <https://www.duodecim-lehti.fi/duo16384>

Jyväskylän ammattikorkeakoulu 2024. Opinnäytetyön raportointiohje. Viitattu 5.3.2024. <https://help.jamk.fi/raportointiohje/fi/4-opinnaytetyon-rakenne/4-2-opinnaytetyon-runko-osa/4-2-3-tietoperusta/>

Kaalimato 2023. Avoin suhde kutkuttaa ajatuksena lähes joka viidettä suomalaista. Viitattu 9.11.2023. https://www.kaalimato.com/catalog/Avoin+suhde+kutkuttaa+ajatuk-sena+l%C3%A4hes+joka+viidett%C3%A4+suomalaista_a_5716.html

Kassel, G. 2020. A Beginner's Guide to Open Relationships. Healthline. Viitattu 8.11.2023. <https://www.healthline.com/health/open-relationship#rules>

Kielitoimisto 2022. Parisuhde. Viitattu 16.11.2023. <https://www.kielitoimistonsa-nakirja.fi/#/parisuhde>

Kylmä, J. & Juvakka, T. 2007. Laadullinen terveystutkimus. Helsinki: Edita.

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvemuista (2012/980). <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2012/20120980>

Laki kehitysvammaisten erityishuollosta (519/1977). Viitattu 17.11.2023. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1977/19770519>

Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä (817/2015). Viitattu 17.11.2023. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20150817>

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000). Viitattu 17.11.2023. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2000/20000812>

Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista (380/987). Viitattu 17.11.2023. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1987/19870380>

Lamothe, C. & Raypole, C. 2023. Is your relationship toxic? What to look for. Healthline. Viitattu 21.11.2023. <https://www.healthline.com/health/toxic-relationship>

Laru, S. 2023. Tukemalla parisuhdetta ja vanhemuutta edistämme perheiden hyvinvointia. Väestöliitto. Viitattu 1.12.2023. <https://vaestoliitonblogi.com/2023/09/25/tukemalla-parisuhdetta-ja-vanhemmuutta-edistamme-perheiden-hyvinvointia/>

Lastensuojelulaki (417/2007). Viitattu 11.17.2023. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>

Laurea 2024. Projektit ja opinnäytetyöt. Viitattu 5.3.2024. <https://www.laurea.fi/tyoelama-palvelut/projektit-ja-opinnaytetyot/>

Mattila, S. & Valojää, A. 2023. Nuoret ja seksi. Sukupuolen moninaisuuden osaamiskeskus. Viitattu 16.11.2023. <https://sukupuolenosaamiskeskus.fi/sukupuoli/tietoa-transihmisille/nuorille/nuoret-ja-seksi/>

Mehiläinen 2023. Ihmissuhteet. Viitattu 16.11.2023. <https://www.mehilainen.fi/mielenterveys/ihmissuhteet>

Meyer, I. H. 2003. Prejudice, social stress, and mental health in lesbian, gay, and bisexual populations: Conceptual issues and research evidence. Psychological bulletin. Viitattu 23.11.2023. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2072932/>

Mieli ry 2021. Parisuhde - vaiheesta vaiheeseen. Viitattu 7.11.2023. <https://mieli.fi/vahvista-mielenterveyttasi/ihmissuhteet-ja-vuorovaikutus/parisuhde-vaiheesta-vaiheeseen/>

- Mieli ry 2022. Resilienssi auttaa selviytymään. Viitattu 21.11.2023. <https://mieli.fi/vahvista-mielenterveyttasi/mita-mielenterveys-on/resilienssi-auttaa-selviytymaan/>
- Moors, A., Ramos, A. & Schechinger, H. 2023. Consensual non-monogamy fact sheet. <https://www.apadivisions.org/division-44/resources/consensual-non-monogamy.pdf>
- Mutanen, A. Helsingin sanomat. 2024b. Ihminen on yksiviivoinen eläin. Viitattu 5.3.2024. <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000010157363.html>
- Mäntymaa, M., Luoma, I., Puura, K. & Tamminen, T. 2003. Tunteet, varhainen vuorovaikutus ja aivojen toiminnallinen kehitys. Duodecim. Viitattu 21.11.2023. <https://www.duodecim-lehti.fi/duo93467>
- Mönkkönen, K. 2007. Vuorovaikutus: Dialoginen asiakastyö. Helsinki: Edita.
- Nissinen, J., Pesonen T. & Väisänen, M. 2016. Sinuiksi tuleminen: turvallinen ulostulo. Valta-kunnallinen tuki- ja neuvontapalvelu Sinuiksi. https://www.pirkanmaanseta.fi/wp-content/uploads/2014/05/Sinuiksi_tuleminen_ulostulo-opas-2017.pdf
- Nyyti ry 2023. Ihmissuhteet. Viitattu 7.11.2023. <https://www.nyyti.fi/opiskelijoille/opi-elamantaitoa/ihmissuhteet/>
- Näpärä, L. 2017. Tutkimuskysymyksen muodostaminen. Viitattu 6.2.2024. <https://spoken.fi/tutkimuskysymyksen-muodostaminen/>
- Oikeusministeriö 2024. Yhdenvertaisuus. Viitattu 27.2.2024. <https://oikeusministerio.fi/yhdenvertaisuus>
- Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2014. Kehittämistyön menetelmät. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Opinvoima 2023. Vähemmistöt ja mielenterveys. Viitattu 24.11.2023. <https://www.opinvoimala.fi/sivu/vahemmistot-ja-mielenterveys>
- Options for sexual health 2023. Sex. Viitattu 16.11.2023. <https://www.optionsforsexualhealth.org/facts/sex/tips-for-vaginal-intercourse/>
- Parisuhdekeskus Kataja 2023. Parisuhdekeskus Kataja ry. Viitattu 30.9.2023. <https://parisuhdekeskus.fi/tukea-parisuhteelle/>
- Parkes Murphy, A., Joel, S. & Muise, A. 2020. A Prospective Investigation of the Decision to Open Up a Romantic Relationship. Social Psychological and Personality Science. <https://journals.sagepub.com/doi/epub/10.1177/1948550619897157>
- Perhehoitolaki (263/2015). Viitattu 17.11.2023. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20150263>
- Perhesuhdekeskus 2023. Sensitiivinen kohtaaminen. Viitattu 8.11.2023. <https://perhesuhdekeskus.fi/ammattilaisille/sensitiivinen-kohtaaminen/>
- Polyamoria ja monisuhteisuus 2023a. Sanasto. Viitattu 24.10.2023. <https://polyamoria.fi/tietoa/sanasto/>
- Polyamoria ja monisuhteisuus 2023b. Ihmisoikeuksien julistus. Viitattu 8.11.2023. <https://polyamoria.fi/tietoa/ihmissuhdeoikeuksien-julistus/>
- Polyamoria ja monisuhteisuus 2023c. Tietoa. Viitattu 23.11.2023. <https://polyamoria.fi/tietoa/>

- Polyamoria ja monisuhteisuus 2018. Polyamoria sote-alojen ammattilaisille -opas. https://polyamoria.fi/tiedostot/polyamoria_sote-alojen_ammattilaisille.pdf
- Radhakrishnan, R. 2023. What is the meaning of being sensitive? Viitattu 20.11.2023. https://www.medicinenet.com/what_is_the_meaning_of_being_sensitive/article.htm
- Ronkainen, S., Pehkonen, L., Lindblom-Ylänne, S. & Paavilainen, E. 2020. Tutkimuksen voimasanat. Helsinki: SanomaPro.
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Mentelmäopetuksen tietovaranto. <https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/viittausohje.html>
- Sadeniemi, M. 2021. Terveyskirjasto. Kaksisuuntainen mielialahäiriö. Viitattu 22.1.2024. <https://www.terveyskirjasto.fi/dlk00378>
- Salonen, K., Eloranta, S., Hautala, T. & Kinos, S. 2017. Kehittämistoiminta ja kehittämisen menetelmiä ammatillisessa korkeakoulutuksessa. Turku AMK. <https://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522166494.pdf>
- Seta 2023a. Pari- ja monisuhteet. 7.11.2023. <https://seta.fi/sateenkaaritieto/pari-ja-monisuhteet/>
- Seta 2023b. Aseksuaalisuus. Viitattu 10.11.2023. <https://seta.fi/sateenkaaritieto/seksuaalisen-suuntautuminen/aseksuaalisuus/>
- Sex and Marital Therapy 2017. Prevalence of Experiences With Consensual Nonmonogamous Relationships: Findings From Two National Samples of Single Americans. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/27096488/>
- Sosiaalihuoltolaki (1301/2014). Viitattu 17.11.2023. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301>
- Sosiaali- ja terveysministeriö 2023. Lainsäädäntö. Viitattu 15.11.2023. <https://stm.fi/sote-palvelut/lainsaadanto>
- Stritof, S. 2023. How important is sex in a relationship? Verywellmind. Viitattu 10.11.2023. <https://www.verywellmind.com/why-should-you-have-sex-more-often-2300937>
- Suomen perustuslaki (731/1999). Viitattu 17.11.2023. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>
- SurveyMonkey 2024. Suljetut ja avoimet kysymykset. Viitattu 10.1.2024. <https://fi.surveymonkey.com/mp/comparing-closed-ended-and-open-ended-questions/>
- Taivaloja, N-H. 2018. Oikeus näkyä, kuulua ja olla olemassa. Helsingin yliopisto: Pro gradu -tutkielma. Viitattu 23.11.2023. <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/6cba231f-2128-4925-8523-ab85affef514/content>
- Taivaloja, N. 2022. Monisuhteisten asiakkaiden kohtaaminen seksuaalivonnassa ja -terapiassa. Seksologinen aikakauskirja, 4(1), 27-34.
- Talentia 2022. Arki, arvot ja etiikka; sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet. Punamusta Oy. <https://talentia.lukusali.fi/#/reader/4fb08bf6-d9e1-11ed-bdad-00155d64030a>
- Taylor, J. 2022. What to know about swinging before you try it yourself. Men's Health. Viitattu 8.11.2023. <https://www.menshealth.com/sex-women/a32677023/what-is-a-swinger/>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2022. Hyvinvointi. Viitattu 23.11.2023.
<https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023a. Stigma ja syrjintä. Viitattu 23.11.2023.
<https://thl.fi/fi/web/mielenterveys/mielenterveyden-edistaminen/stigma-ja-syrjinta>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023b. Perhetyö. Viitattu 1.12.2023.
<https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/sosiaalipalvelut/perhetyo>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023c. Dialogisuus ammattilaisen ja perheen välillä. Viitattu 9.11.2023. <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/kehittyvat-kaytannot/dialogiset-toimintavat/dialogisuus-ammattilaisen-ja-perheen-valilla>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2015. Seksuaalikasvatuksen tueksi. Viitattu 24.11.2023.
https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/129742/TY%c3%962016_35_web_korjattu.pdf?sequence=5&isAllowed=y

Terveyskirjasto 2016. Homeostaasi. Viitattu 21.11.2023. <https://www.terveyskirjasto.fi/ltt01170>

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf

University of Rochester 2019. Do open relationships work? Viitattu 8.11.2023.
<https://www.rochester.edu/newscenter/do-open-relationships-work-405232/>

Yhdenvertaisuus.fi. 2024. Mitä yhdenvertaisuudella tarkoitetaan. Viitattu 5.3.2024.
<https://yhdenvertaisuus.fi/mita-on-yhdenvertaisuus>

Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014). Viitattu 15.11.2023. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141325>

Yle 2023. Tiina Haring on äiti, joka haluaa olla useiden kumppanien kanssa - vanhempien avoimet suhteet puhuttavat yhä enemmän. Viitattu 24.10.2023. <https://yle.fi/a/74-20016640>

Vastuullinen tiede 2018. Vilppi ja piittaamattomuus. Viitattu 20.11.2023. <https://vastuullinentiede.fi/fi/tutkimusty/vilppi-ja-piittaamattomuus>

Veaux, F. 2020. More than two. Viitattu 8.11.2023. <https://www.morethantwo.com/poly-amory.html>

Väestöliitto 2023a. Samanaikaiset seksuaalisuhteet. Viitattu 24.10.2023. <https://www.vaestoliitto.fi/artikkelit/samanaikaiset-seksuaalisuhteet/>

Väestöliitto 2023b. Tietoa parisuhteesta. Viitattu 16.11.2023. <https://www.vaestoliitto.fi/pa-risuhteet/tietoa-parisuhteesta/>

Väestöliitto 2023c. Seksi. Viitattu 16.11.2023. <https://www.vaestoliitto.fi/seksuaalisuus/seksuaaliterveys/nuori-ja-seksuaaliterveys/seksi/>

Väestöliitto 2019. Seksuaalioikeudet. Viitattu 24.11.2023. https://www.hyvakysymys.fi/uploads/2019/12/12839351-valmiswebseksuaalisuusosoikeus_julkaisu_2019_sissus_web.pdf

Julkaisemattomat lähteet

Microsoft Teams -tekoälyn luoma tekstitalenne. 24.1.2024.

Haastateltava. Microsoft Teams -haastattelu. 24.1.2024.

Kuvat

Kuva 1: Eri suhdemuodot akselilla (Polyamoria ja monisuhteisuus 2023 c).	11
Kuva 2: Vihan pyramidi (Opinvoima 2023).	16
Kuva 3: Vähemmistöstressin muodostumisen vaiheet (Jaskari & Keski-Rahkonen 2021).	18
Kuva 4: Kyselyn mainos	25
Kuva 5: Vastaajan ikä	30
Kuva 6: Vastaajan sukupuoli	31
Kuva 7: Onko vastaaja avoimessa suhteessa vai pohtiiko suhteen avaamista.....	32
Kuva 8: Onko vastaaja kohdannut avoimeen suhteeseen liittyviä stereotypioita tai olettamuksia ammattilaisen toimesta	34
Kuva 9: Onko vastaajan helppo tuoda ilmi suhdemuotonsa ammattilaisille	36
Kuva 10: Mitä vastaajan mielestä olisi tärkeää olla opinnäytetyön tuotoksessa eli oppaassa .	38
Kuva 11: Kyselyn ensimmäinen palautekysymys.....	47
Kuva 12: Kyselyn toinen palautekysymys.....	47
Kuva 13: Kyselyn kolmas palautekysymys	48
Kuva 14: Kyselyn neljäs palautekysymys	49

Liitteet

Liite 1: Kysely kohderyhmälle

Kysely avoimiin suhteisiin liittyen AMK opinnäytetyötä varten

Olemme sosionomiopiskelijat Alina ja Elli Laurea-ammattikorkeakoulusta. Teemme opinnäytetyönä oppaan sosiaalialan ammattilaisille avoimien suhteiden parissa työskentelyyn. Oppaan tarkoituksena on lisätä tietoutta ihmissuhteiden moninaisuudesta ja tuoda avointa suhdemuotoa näkyvämmäksi sosiaalialan kentällä.

Opas tuotetaan yhteistyössä Parisuhdekeskus Katajan kanssa.

Vastaamalla kyselyyn annat suostumuksesi siihen, että vastauksia hyödynnetään opinnäytetyössä ja oppaassa. Kyselyyn vastataan anonymisti ja vastauksia käsitellään luottamuksellisesti. Kysely on tehty sosiaalialan näkökulmasta.

Kyselyn lopussa on myös lyhyt palauteosio kyselystä.

Kiitos ajastasi!

* Pakollinen kysymys

Ikä *

- <18
- 18 - 25
- 26 - 30
- 31 - 35
- 36 - 40
- 41 - 45
- 46 - 50
- 51 - 55
- 56 - 60
- 60+

Sukupuoli *

- Nainen
- Mies
- En halua vastata
- Muu: _____

Oletko avoimessa suhteessa vai mietitkö suhteesi avaamista? *

- Olen tällä hetkellä avoimessa suhteessa
- Olen ollut avoimessa suhteessa aiemmin
- Mietin suhteen avaamista

Miksi olet halunnut avata suhteesi/pohdit suhteen avaamista? *

Oma vastauksesi

Mitä haluaisit sellaisen henkilön tietävän avoimista suhteista, jolle aihe on vieras? *

Oma vastauksesi

Oletko kohdannut avoimeen suhteeseen liittyviä stereotypioita tai olettamuksia ammattilaisen toimesta? *

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Jos vastasit edelliseen kysymykseen kyllä, millaisia stereotypioita tai olettamuksia olet kohdannut?

Oma vastauksesi

Onko sinun helppo tuoda ilmi suhdemuotosi ammattilaisille? *

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Miten haluaisit, että ammattilainen huomioi eri suhdemuodot kohdatessaan asiakkaita? (esim. puheessa, toimintaympäristössä, toiminnassa...) *

Oma vastauksesi

Mitä mielestäsi olisi tärkeää olla tällaisessa oppaassa? (voit valita yhden tai useamman) *

- Avoimen suhteen määritelmä
- Lyhyet määritelmät muista monisuhteista ja sanastoa aiheeseen liittyen
- Vinkkejä, että mitä kannattaa ottaa huomioon, jos pohtii suhteen avaamista
- Esimerkiksi nettisivuja, josta löytää tietoa aiheeseen liittyen
- Tietoa esimerkiksi vähemmistöstressistä ja stigmasta
- Vinkkejä ammattilaiselle puheeksi ottoon
- Ammattilaiselle huomioitavia asioita kohtaamiseen liittyen
- Muu: _____

Mitä haluaisit vielä sanoa? (ajatuksia oppaasta tai aiheesta)

Oma vastauksesi _____

Palauteosio

1=täysin eri mieltä

5=täysin samaa mieltä

Kyselyn kysymykset olivat helposti ymmärrettävissä *

1

2

3

4

5

Kysely oli selkeä *

1

2

3

4

5

Kyselyyn vastaaminen oli helppoa *

1

2

3

4

5

Kysely oli mielestäni inklusiivinen (yhdenvertainen, syrjimätön, kaikki huomioon ottava) *

- 1 2 3 4 5
-

Vapaa sana kyselystä, risuja ja ruusuja!

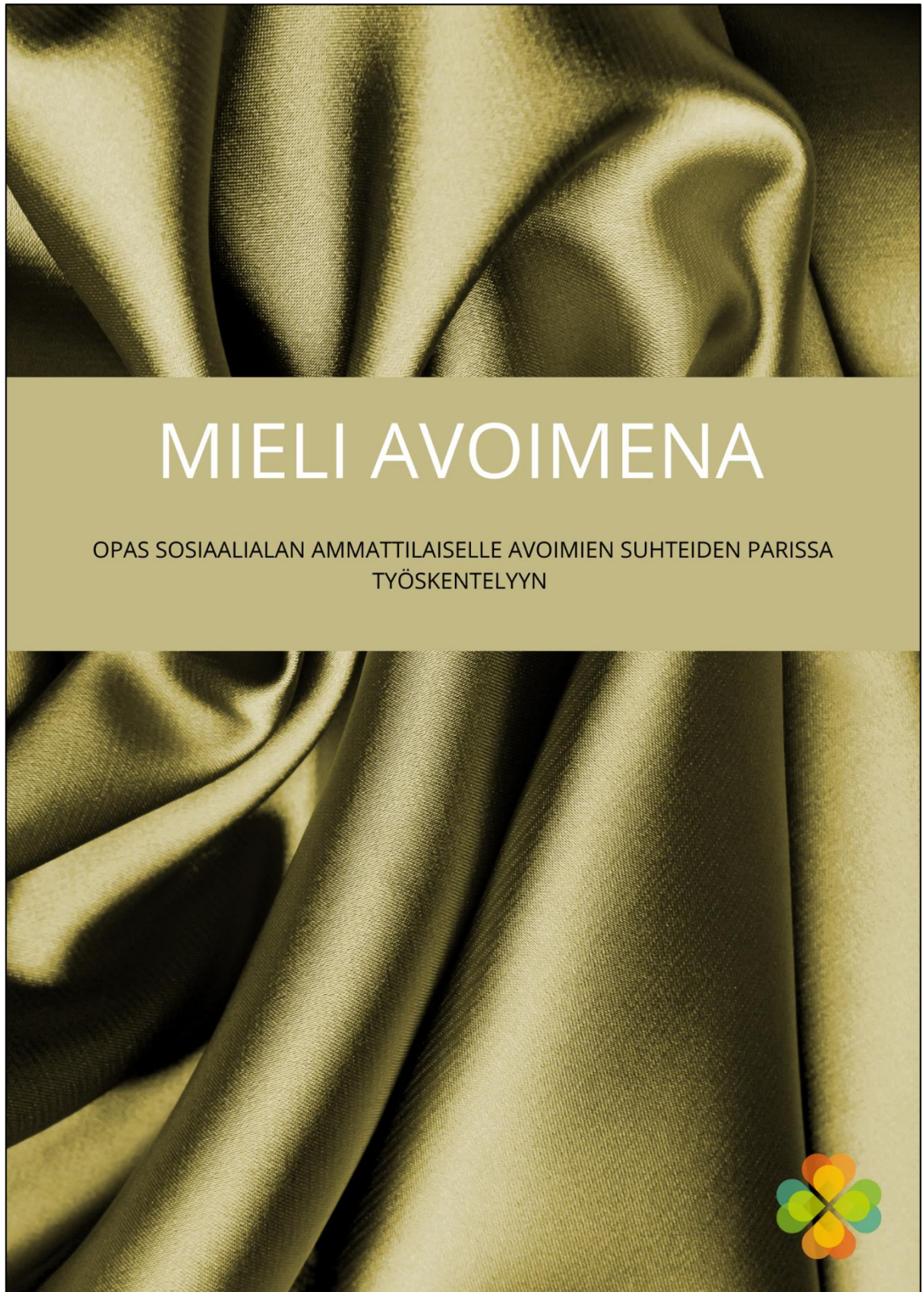
Oma vastauksesi

Liite 2: Haastattelurunko

Haastattelurunko

1. Miten määrittelet avoimen suhteen?
2. Miten ammattilaisen tulisi huomioida avoimet suhteet ja suhteiden moninaisuus työssä? (Kielessäsi, toimintaympäristössäsi, työkaluissasi/menetelmissäsi, jne.)
3. Miten ottaa puheeksi suhteiden moninaisuus?
4. Miten kohdata asiakkaat sensitiivisesti työssä?
5. Miten neuvoa/tukea suhteensa avaamista pohtivaa asiakasta?
 - a. Millaisia haasteita voi liittyä avoimiin suhteisiin (aika, raha, vähemmistöstressi, stigma)
6. Kyselyssä nousi esille ajatus, että oppaassa voisi olla neuvoja avoimen suhteen ja perhe elämän yhdistämisestä. Mitä ajatuksia tästä?

Liite 3: Opas sosiaalialan ammattilaiselle avoimien suhteiden parissa työkentelyyn

Sisällys

Lukijalle.....	3
Käsitteet haltuun.....	4
Kohtaamisen ABC.....	8
Tee avoimesta ajattelusta tapa.....	10
Tutustu aiheeseen lisää.....	12
Lähteet.....	13

Tämä opas on tehty osana opinnäytetyötä
yhteistyössä Parisuhdekeskus Katajan kanssa

Tekijät: Alina Sarka-alho ja Ellinoora Weckström

2024

Lukijalle

Monogamialla on pitkät juuret yhteiskunnassamme, joka voi osakseen selittää sitä miksi avoimet suhdemuodot ovat joillekin vieras ja outo käsite. Monogamialla tässä oppaassa tarkoitetaan ihmissuhdemuotoa, jossa henkilöllä on vain yksi kumppani ja romanttisesti sekä seksuaalisesti intiimi kanssakäyminen muiden kuin oman kumppanin kanssa on poissuljettu. Monogamian lisäksi on termi eettinen monisuhteisuus. Tässä oppaassa se on kattotermi intiimeille ihmissuhteille, joihin kuuluu enemmän kuin kaksi osapuolta. Eettisissä monisuhteissa jokainen osapuoli on antanut suostumuksensa romanttisten ja/tai seksuaalisten suhteiden luomiseen muidenkin henkilöiden kanssa.

40,7 % avoimessa suhteessa olevista on kohdannut stereotyyppioita ja oletteuksia ammatillaisen toimesta. 39 % kokee, ettei avointa suhdetta ole helppo tuoda ilmi ammatilliselle.

Tämä opas on tarkoitettu sosiaali-alan ammattilaisille avoimien suhteiden parissa työskentelyn sekä oman ammatillisen pohdinnan tueksi. Oppaassa kuuluu kohde-ryhmän sekä aiheen ammatillaisen ääni, jolla on työkokemusta avoimien suhteiden parissa työskentelystä. Opas sisältää pohdinta-kysymyksiä, joiden avulla ammatillainen voi reflektoida toimintaansa, ajatusmallejaan sekä mahdollisia ennakkoluulojaan. Tutkimusten mukaan, jos sosiaali-alan asiakastyötä tekevillä ammattilaisilla on negatiivisia ennakkokäsityksiä avoimesta suhteesta, he saattavat ihmissuhdetyössä liittää asiakkaiden haasteet ja ongelmat heidän monisuhteisuuteensa. Lisäksi tiedetään, että asiakkaat eivät tuo suhdemuotoaan ilmi, koska pelkäävät avoimiin suhteisiin liittyvää stigmaa. Pidäthän siis oman mielesi avoimena ihmissuhteiden moninaisuudelle.

Käsitteet haltuun

Avoin suhde tarkoittaa kahden tai useamman henkilön välistä ihmishuhtetta, jossa osapuolten on sallittua muodostaa intiimejä ja seksuaalisia suhteita suhteen ulkopuolisiin henkilöihin sovittujen sääntöjen puitteissa. Avoin suhde on eri asia kuin kumppanin pettäminen, sillä pettämisessä rikotaan ihmishuhteen sovittuja sääntöjä. Klassisesti on ajateltu, että avoimessa suhteessa ei saa rakastua muihin. Tunteitaan ei kuitenkaan voi hallita, mutta käytäntöjään voi. Syitä avoimelle suhteelle on monia ja tieto motiiveista auttaa ymmärtämään asiakasta ja vahvistaa ammatillista osaamista. Monille avoin suhde on elämäntapa. Muita syitä suhteen avaamiselle voi olla esimerkiksi:

- Halu harrastaa seksiä useamman kuin yhden henkilön kanssa
- Kumppaneiden eripariset seksuaaliset halut (eripariset seksuaalifantasiat, seksuaaliset mieltymykset tai libido)
- Vapauden tunne
- Kokemus siitä, että monogamia ei sovi itselle
- Osapuolten halu tutkia omaa seksuaalisuuttaan tai seksuaalisia suhteitaan muihin sukupuoliin

Suljetulla suhteella tarkoitetaan mitä tahansa kahden tai useamman ihmisen keskinäistä intiimiä suhtetta tai suhdekokonaisuutta, jossa osapuolet ovat sopineet, etteivät muodosta seksuaalisia tai romanttisia suhteita muihin ihmisiin.

"Käsitteet on hyvä osata, mutta tärkeää on huomioida, miten ne voivat tarkoittaa eri henkilöille eri asioita."

"Avoin suhde voi ottaa juuri sellaisen muodon, mikä kummallekin suhteen osapuolelle sopii. Se vaatii joka tapauksessa työtä ja paljon puhumista - vapaus ei tule ilman sitä hintalappua, että omia epävarmuuksiaan, kuten mustasukkaisuuden tunnetta, joutuu kohtaamaan."

Polyamoria tarkoittaa sitä, että henkilöllä on joko seksuaalisesti, romanttisesti tai kummallakin tavoin intiimejä ihmissuhteita usean ihmisen kanssa samaan aikaan. Polyamoriassa pyritään usein luomaan syvempiä ja vakiintuneempia kumppanuuksia kuin avoimessa suhteessa.

Swingaus tarkoittaa sitä, kun rakkaussuhteessa olevat henkilöt harrastavat yhdessä seksiä muiden pariin tai yksilöiden kanssa.

Avoin liitto tarkoittaa avioliittoa, jossa on yhteinen sopimus siitä, että jommallakummalla tai molemmilla osapuolilla on mahdollisuus muodostaa intiimejä suhteita puolisonsa lisäksi myös muihin ihmisiin.

Pettäminen ihmissuhteessa tarkoittaa mitä tahansa toimintaa, joka rikkoo kyseisessä ihmissuhteessa voimassa olevia sopimuksia. Tätä yleistetään usein monogaamisessa normissa seksuaalisen yksinoikeuden sopimuksen rikkomiseen vaikka se on vain yksi monogamiaan yleensä kuuluvista sopimuksista.

“Don’t ask, don’t tell” tarkoittaa ihmissuhteessa voimassa olevaa sopimusta, jossa toisella tai kummallakin suhteen osapuolista on lupa muodostaa intiimejä suhteita muihinkin ihmisiin sillä ehdolla, että osapuolet eivät kerro toisilleen näistä muista intiimisuhteista mitään.

“Ei oleteta, että avioliitossa olevilla olisi vain yksi seksikumppani.”

“Monogamia on minulle hankalaa ja se on ollut aiempien kumppaneideni toivoma suhdemuoto. Olen pettänyt aiemmissa suhteissani.”

“Olen avoimessa suhteessa poikaystäväni kanssa, mutta olemme sopineet, ettei muista intiimisuhteista kerrota toiselle.”

Panseksuaalinen henkilö tuntee seksuaalista ja/tai emotionaalista vetoa kaikkia sukupuolia olevia ihmisiä kohtaan. Panseksuaalille kiinnostuksen kohteen sukupuolella ei ole merkitystä.

Biseksuaalisuus on osittain päällekkäinen termi panseksuaalisuuden kanssa. Biseksuaalinen henkilö kokee seksuaalista ja/tai emotionaalista vetovoimaa sekä samaa että eri sukupuolta olevia kohtaan.

“Biseksuaalina kaipasin seksiä muidenkin kuin vain puolisoni kanssa. Samoin oman henkisen kasvun sekä primäärisuhteen kehittymisen kannalta kiinnosti kokeilla, miten eettinen monisuhteisuus toimisi ja miten se vaikuttaisi minuun itseäni sekä primäärisuhteeseeni.”

Primäärisuhde on henkilön ensisijainen rakkaussuhde, johon hän käyttää eniten resurssejaan. Termiä käytetään hierarkioita soveltavissa ihmissuhteissa.

Demiseksuaalinen henkilö kokee seksuaalista vetovoimaa ainoastaan sellaisia henkilöitä kohtaan, joiden kanssa on luonut vahvan tunnesiteen.

“Joillekin henkilöille seksi muiden kuin tuntemattomien kanssa on mahdoton ajatus.”

Aseksuaalinen henkilö kokee hyvin vähän tai ei lainkaan seksuaalista vetovoimaa toisia henkilöitä kohtaan. Huomioi myös **aromanttisuus**.

“Seksi on perustarve ja jokaisella on oikeus toteuttaa omaa seksuaalisuuttaan itselle sopivalla tavalla, kunhan ei satuta ketään.”

Onnellisuusmuurista puhutaan, kun vähemmistöön kuuluvalla henkilöllä on tarve osoittaa, että esimerkiksi monisuhteissa henkilöt ovat vähintään yhtä onnellisia kuin perinteisissä monogaamisissa suhteissa. Onnellisuutta voidaan siis pyrkiä tuomaan korostetusti esille, jolloin siitä muodostuu tapa "ansaita" samat oikeudet kuin mitä monogaamisesti elävillä on. Onnellisuusmuuri voi hankaloittaa avun hakeamista, ja ammattihenkilön voi olla vaikea tunnistaa avun tarvetta. Tämän vuoksi onnellisuusmuuri ilmiönä on tärkeä tuntea.

Stigma tarkoittaa henkilön taustan, olemuksen, toiminnan tai esimerkiksi sairauden aiheuttamaa kielteistä mielikuvaa muissa henkilöissä. Stigma ilmenee ennakkoluuloina, syylistämisenä tai epäoikeudenmukaisuutena ja syrjivänä käytöksenä. Sisäistetty stigma on henkilölle erityisen haitallista. Sisäistetyssä stigmassa henkilön kokema sekä havaitsema stigma muuttuu sisäistetyksi käsitykseksi omasta

itsestä ja omista mahdollisuuksista sekä oikeuksista. Vahvaan sisäistettyyn stigmaan liittyy monesti suurta häpeää sekä osattomuuden tunnetta. Sisäistettyä stigmaa kokeva henkilö voi esimerkiksi eristäytyä sosiaalisista kontakteista tai olla hakeutumatta avun piiriin.

Vähemmistöstressillä tarkoitetaan stressireaktioita ja pelkoa muiden suhtautumisesta, jota syntyy muun muassa yhteiskunnan ihmissuhdeoletuksista, erilaisuuden ja toiseuden kokemuksesta, sosiaalisesta leimautumisesta sekä syrjityksi tulemisen kokemuksista tai näihin liittyvistä peloista. Sillä tarkoitetaan yksilön pitkäaikaista sosiaalista ja sisäistä painetta vähemmistöryhmään kuulumisen takia. Monisuhteisen ihmisen vähemmistöstressin kokemusta kuvastaa esimerkiksi keskustelu kuulumisista sukujuhlissa, jossa hän uskaltautuu puhumaan vain yhdestä kumppanista pelätessään kielteistä suhtautumista ja hylätyksi tulemisen kokemusta.

Pohdi, mitä monogamia sinulle tarkoittaa? Millainen on mielestäsi hyvä ihmissuhde? Entä huono?

Kohtaamisen **A B C**

Sosiaalialan asiakastyö on ihmisen suhdetyötä. Tärkeää on asiakkaan kohtaaminen. Asiakkaan kohtaaminen on **inhimillistä vuorovaikutusta** ja tähän vuorovaikutukseen ei vaikuta yksittäiset sanat tai teot, vaan ammattilaisen asenne, jolla hän kohtaa asiakkaan. Vuorovaikutuksen tulee olla hyväksyvää ja arvostavaa. Sekä ammattilaisella että asiakkaalla on oma osuutensa vuorovaikutuksessa. Asiakkaan hyvä kohtaaminen lähtee siitä, että ammattilainen on läsnä, näkee asiakkaan ja antaa asiakkaalle tilaa. Turvallisuuden tunne on asiakas-kohtaamisessa tärkeää. **Turvallisemman tilan periaate** tarkoittaa sitä, että jokainen ihminen tuntisi olonsa tervetulleeksi ja hyväksytyksi henkilökohtaisista ominaisuuksista, kuten sukupuolesta, etnisestä taustasta tai seksuaalisesta suuntautumisesta riippumatta. Turvallisemman tilan periaate voi olla ratkaiseva tekijä osallistua toimintaan tai tulla ylipäätänsä paikalle, sillä syrjintä ja syrjinnän pelko voivat olla arkipäiväisiä kokemuksia.

Luotettavuus, yksityisyys ja

eettisyys ovat tärkeitä asioita, joihin on kiinnitettävä huomiota.

Ammattilainen, joka kunnioittaa asiakasta, ei ole tietävänsä asiakkaan puolesta, mitä tämä tarvitsee.

Kuulluksi tuleminen tarkoittaa sitä, että puhuja kokee, että hänen sanomisensa on otettu vastaan. Kuuntelija on ymmärtänyt puhujan sanat, kokemukset sekä tarkoituksen. Jotta asiakas tuntee olonsa kuulluksi, tulee ammattilaisen olla kunnioittava, kiinnostunut sekä myötätuntoinen. Tarpeiden selvittämiseen tarvitaan dialogia, eli kuuntelevaa ja luovaa tilaa. Asiakastyössä **dialogisuus** tarkoittaa sitä, että asiakas ja ammattilainen pyrkivät yhteisen ymmärryksen rakentamiseen. Se on myös taitoa edesauttaa vuorovaikutusta siihen suuntaan. **Sensitiivinen kohtaminen** asiakastyössä tarkoittaa sitä, että asiakas kokee tulleensa kohdatuksi arvostavasti ja kunnioitavasti.

Sensitiivinen kohtaaminen on luottamuksen perusta, joka on olennainen osa asiakastyötä. Jos luottamussuhdetta ei synny, eivät asiakkaat ole valmiita avoimeen yhteistyöhön, jolloin he eivät välttämättä koe saaneensa apua. Sensitiivisessä kohtaamisessa asiakkaalle tulee tunne, että ammattilainen on juuri nyt häntä varten läsnä. **Ammattilainen tulee kiinnittää huomiota siihen, ettei hän tee oletuksia tai yleistyksiä** sukupuolen tai seksuaalisuuden perusteella ja ettei hän arvota erilaisia suhteessa olemisen tapoja. Sensitiivisen kohtaamisen mahdollistaa esimerkiksi se, että ammattilainen kysyy avoimia kysymyksiä ja ilmaisuja, jotka mahdollistavat moninaisuuden kuulemisen. **Ammattilainen tulee suosia inklusiivista kieltä** ja termejä, kuten "kumppani tai kumppanit". Asioita pitää **ottaa rohkeasti puheeksi, jos asia on oleellinen**. Tärkeää on antaa asiakkaan määrittellä mahdollisimman paljon itse.

Monilla voi olla huonoja kokemuksia ammattilaisten asenteista ja sen takia asiakas voi jännittää suhdemuodon esiin tuomista.

Avoimessa suhteessa olevat asiakkaat haluavat usein tulla kohdatuksi samalla tavalla kuin muutkin asiakkaat. Ammattilaisen tulee **pyrkä neutraaliuteen** keskustellessaan asiakkaan kanssa tämän ihmissuhteista. Neutraaliudella tarkoitetaan sitä, ettei ammattilainen vahingossa luo asetelmaa, jossa asiakas kokee, että hänen suhdemuodossaan olisi jotain erikoista.

"Olisi kiva, jos monogamia ei olisi oletus."

"Pakonomainen seksikäyttäytyminen on ihan oma juttunsa."

Pohdi, kuinka paljon ihmissuhteita koskevat normatiiviset ajatusmallit ohjaavat toimintaasi. Mistä omat mahdolliset oletuksesi ja ennakkoluulosi kumpuavat?

Tee avoimesta ajattelusta tapa

Älä tee oletuksia. On hyvä muistaa, että asiakkaan taustatiedoissa olevat siviilisäätymerkinnät eivät välttämättä kerro koko totuutta asiakkaan ihmissuhdetilanteesta. Tarvittaessa asiakasta voi pyytää tarkentamaan, minkälainen suhde on kyseessä ja onko se asiakkaan ainoa suhde. Tai vaikka asiakas kertoisi olevansa naimisissa, älä oletta, että on sopivaa puhua välttämättä puolisoista. Puolisossa kuuluu vahva ajatus kahdesta puolikkaasta. Sen sijaan pyydä häntä kertomaan, millä termeillä voit puhua hänelle tärkeistä henkilöistä. Käytä puheessasi sekä materiaaleissasi myös mahdollisuutta vastata monikossa ja määritellä itse termit.

Käytä neutraaleja ilmaisuja ja jos asiakas käyttää jotain termiä, kysy häneltä, että mitä tämä sinulle tarkoittaa.

Luo työympäristöstäsi tila, joka kutsuu asiakasta kertomaan suhdemuodoistaan. Jopa pienillä sateenkaarimerkeillä voi antaa itsestään yhdenvertaisen ja hyväksyvän vaikutelman.

Tieto lisää ammattilaisen uskottavuutta ja luotettavuutta.

Hanki tietoa asiasta ja opettele peruskäsitteet. Älä käytä asiakasta tietopankkina. Hänen ei tarvitse opettaa sinua.

RAKKAUSSUHTEET
INTIIMISUHTEET
LÄHEISSUHTEET

Pohdi, millaisia yhdenvertaisuutta asiakkaalle viestiviä elementtejä työympäristössäsi on. Mikä on mielestäsi intiimisuhteiden solmimisessa moraalisesti oikein tai väärin?

Asiakkaan ihmissuhdetilannetta tulee tarkastella seksuaalioikeuksien ja asiakkaan yksilöllisen tilanteen sekä tarpeiden kannalta. Ammatilainen voi esimerkiksi kysyä tukeeko avoin suhdemuoto asiakkaan hyvinvointia vai onko se rasite.

Avoimiin suhteisiin ei liity mitään sellaisia haasteita, jotka ei jollain tavalla liittyisi ihan kaikkiin ihmissuhteisiin.

Jos asiakasta askarruttaa perhe-elämän ja avoimen suhteen yhdistäminen, kannusta asiakasta avoimeen keskusteluun. Jos asia tulee puheeksi, lapselle voi kertoa ikä- ja kehitystaso huomioiden erilaisista suhdemuodoista. Lapselle voi herätä aiheesta erilaisia kysymyksiä, jolloin niihin tulisi vastata mahdollisimman rehellisesti ja asioiden oikeilla nimillä ikätaso huomioiden.

Pura stigmaa päässäsi. Avoimissa suhteissa elää niin lapsettomia kuin lapsellisiakin henkilöitä. Ammatilaisena vanhemmuuden tukemisessa tulee muistaa, että vanhemmuus ja vanhemman intiimisuhteet eivät kulje käsi kädessä toistensa kanssa.

"Rakkaus ei lopu käyttämällä. Ihanteellista olisi, jos suhtauduttaisiin avoimin mielin."

"Varaudu vastaamaan lapselle, 'miksi et tykkää isistä?'"

Avointa suhdetta pohtivaa asiakasta voi tukea kannustamalla tutustumaan aiheeseen lisää. Aiheesta löytyy kirjallisuutta, podcasteja sekä tietoa eri järjestöjen nettisivuilta.

Pohdi, miten voit ammatilaisena vähentää stigmaa avoimien suhdemuotojen ympärillä.

Tutustu aiheeseen lisää

- Nita Taivaloja (2022) Monisuhteisten asiakkaiden kohtaaminen seksuaalineuvonnassa ja -terapiassa. Seksologinen aikakauskirja, 4(1), 27–34.
- Mirja Hämäläinen (2020) Avoimet suhteet. Kosmos.
- Mirja Hämäläinen (2023) Avoimet suhteet tehtäväkirja. Kosmos.
- Susan Wenzel (2020) A Happy Life in an Open Relationship: The Essential Guide to a Healthy and Fulfilling Nonmonogamous Love Life. Chronicle books.
- Polyamoria ja monisuhteisuus ry
- Setä ry
- Sateenkaari-ihmisten perhesuhdekeskus
- Avoimin mielin, ammattilainen -podcast (2022). Spotify.

#avoimetsuhteet #monisuhteisuus

Lähteet

- Helsinki Pride yhteisö 2024. Sateenkaarisanasto.
- Jaskari, O & Keski-Rahkonen, A. 2021. Vähemmistöstressi uhkana seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen terveydelle. Duodecim.
- Mönkkönen, K. 2007. Vuorovaikutus: Dialoginen asiakastyö. Helsinki: Edita.
- Polyamoria ja monisuhteisuus 2024. Sanasto.
- Seta 2024. Panseksuaalisuus
- Seta 2024. Pari- ja monisuhteet.
- Taivaloja, N. 2022. Monisuhteisten asiakkaiden kohtaaminen seksuaalineuvonnassa ja -terapiassa. Seksologinen aikakauskirja, 4(1), 27–34.
- Kansikuva: Canva:n kuvapankki. 2024.

Liite 4: Haastattelun sähköinen palautekysely

Haastattelun palautekysely

* Pakollinen kysymys

Palausteasteikko

1 = Täysin eri mieltä
5 = Täysin samaa mieltä

Haastattelukysymykset olivat mielestäni helposti ymmärrettävissä *

1	2	3	4	5
☐	☐	☐	☐	☐

Haastattelukysymykset olivat oleellisia teeman kannalta *

1	2	3	4	5
☐	☐	☐	☐	☐

Haastattelijoiden kanssa työskentely sujui hyvin *

1

2

3

4

5

Haastattelussa oli tilaa avoimelle keskustelulle *

1

2

3

4

5

Vapaa sana haastattelusta :)

Oma vastauksesi

Liite 5: Toimeksiantajan työryhmän sähköinen palautekysely oppaasta

Palautekysely Mieli avoimena -oppaasta

1 = Täysin eri mieltä

2 = Eri mieltä

3 = Neutraali

4 = Samaa mieltä

5 = Täysin samaa mieltä

* Pakollinen kysymys

Opas on inklusiivinen. *

1	2	3	4	5
☐	☐	☐	☐	☐

Oppaan sisältö kattaa oleelliset tiedot aiheesta. *

1	2	3	4	5
☐	☐	☐	☐	☐

Opas tukee omaa ammatillista pohdintaa. *

1	2	3	4	5
☐	☐	☐	☐	☐

Tulen hyödyntämään opasta työssäni. *

1	2	3	4	5
☐	☐	☐	☐	☐

Avoin palaute oppaasta. :) *

Oma vastauksesi

Liite 6: Laurea-ammattikorkeakoulun työelämän palautelomake

Työelämän palaute

8.12.2015/ba

Hyvä työelämän edustaja

Kiitos, että tarjositte Laurea-ammattikorkeakoulun opiskelijalle/opiskelijoille mahdollisuuden tehdä opinnäytetyö yrityksenne/organisaatioonne. Työelämän kehittäminen on tärkeä osa opinnäytetöidemme arvioinnissa. Pyydämmekin näkemystänne.

Yrityksen/organisaation nimi	
Työelämän edustajan/Arvioijan nimi ja tehtävänimike	
Opinnäytetyön ohjaaja yrityksessä/organisaatiossa	
Opinnäytetyön tekijä/t	
Miten yrityksenne/organisaationne hyödyntää tehtyä opinnäytetyötä?	
Mitä uutta ja/tai odottamatonta tuli esille opinnäytetyöprosessin aikana tai tuloksissa?	
Miten kuvailisitte yhteistyötä opinnäytetyöntekijän/-tekijöiden kanssa?	

Haluaisitteko jatkossakin tarjota opiskelijoillemme opinnäytetyön aiheita tai harjoittelupaikkoja? Miten haluaisitte kehittää yrityksenne/organisaationne ja Laurea-ammattikorkeakoulun yhteistyötä?

Paikka ja päivämäärä	
Työelämän edustajan/arvioijan allekirjoitus	
Nimenselvennys	
Voitte palauttaa lomakkeen myös ilman allekirjoitusta sähköpostilla joko suoraan koulun ohjaajalle tai opinnäytetyöntekijälle, joka välittää viestin ohjaajalleen siten, että viestiketjusta näkyy allekirjoittajan sähköpostiosoite.	